

Andagtsbog

for

Israeliter.

Andagtsbog .

for

Israeliter

(samlet og bearbejdet efter forskjellige Skrifter)

af

A. Gottlob.

Kjøbenhavn.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i H. G. Brillés Officin, Trompetergangen 117

1813.

Indhold.

	Side
Morgenandagt	1.
Troen paa Guds Verdensstyrelse	4.
Herren raader	6.
Lykke, Tilfredshed	9.
Uformuenbed, Nøisomhed	14.
Synden	19.
Samvittighedsfuldhed i det Mindre	21.
Aandens Frihed	27.
Undladelse af det Gode	29.
Kampen mod Hindringer	35.
Standhaftighed, Fasthed i Tænkemaade, Banskemod	37.
Menneskenes Dom	41.
Bagvaskelse	44.
Manden	48.
Qvinden	52.
Den stjernefulde Himmel	58.
Almindelige Bønner	65.
Morgenbønner	72.
Aftenbønner	75.

Bønner for de forskjellige Fesfdage.

For Sabbathen	79.
For Paaskefesten (חג הפסח)	85.
For Pintsefesten (חג השבעות)	88.
For Nytaarsfesten (ראש השנה)	90.
For Forsoningsdagen (יום כפור)	94.
For Løvsalsfesten (חג הסוכות)	98.
Bøn for Aarsdagen efter Jerusalems Forstyrrelse (תשעה באב)	100.
Mindebøn for afdøde Slægtninge (מזכיר נשמות) . . .	101.

Morgenandagt.

Skulde jeg være blind for Verdensindretningen, som Gud har skabt til min Lykkeligheit her paa Jorden? Skulde jeg vel uden sand og hellig Glæde kunne skue min evige Faders Værker? Nei! Intet er mig ligegyldigt, hvori Gud aabenbarer sig med sin Alviisdom og Algodhed.

O, omgiver mig, I Minder om lykkelige Morgener, som jeg har oplevet her paa Jorden! vaagner i mig, hellige Følelser, som besjelede mig, naar jeg saae Solen i sin Glæds fremkomme paa Himmelhvælvingen, og Morgenrøden blande sig med Lovets Grøn og Havets azurblaae Farve! Kjølige Vinde gennemstrømmede Naturen, saa Træernes Grene og Markens Blomster sagte rystede med deres Kroner. Langt borte hævede Dunster sig mod Himlen, Luften gjenlod af Fuglesang, og det travle Liv begyndte i Byerne og paa Landet. Hvilken Samling af yndige Farver og henrivende Toner! ja i Sandhed, hele Skabningen er en Lovsang om Guds evige Godhed.

For Israeliten, for den sande Tillbeder af det Guddommelige, er hver ny Morgen en ny stille Fest i Hjertets Indre; og om end Vintermorgenen bedækker Jorden med Is og stroer Sneefog omkring vore Vinduer — her er ikke mindre Sindsvederqvægelse. Medens Sommormorgenen ligesom opløser hele vor Sjæl i den yndige Natur, fører Vintermorgenen os dybere tilbage i vort eget Jeg, og bringer os til mere at tilhøre os selv og vore Kjære. —

Ja, almægtige Skaber! Du lader os til ingen Tid savne Minder om Din Storhed og Blisdom. — Men for at vi skulle see Dig, vor Gud, overalt og i Alt, maa selve Din Aand gennemtrænge vort Indre, maa Religionen aabne os Sjelens Die. Dyret seer kun det Dyriske, det Grove, det Sandselige, men Mennesket ahner det Aandelige, det Overjordiske, det Guddommelige i det Jordiske Aabenbarelses.

Israeliten bor hver Morgen opsende sin Bøn og sin Tak til Gud. Guds Almagt beskyttede ham jo mod Uheld, da Alt var fængslet i dybeste Søvn og ingen anden vaagede over ham. Gud sørgede for ham, medens han laae uden at være sig selv bevidst. Derfor være Gud vor første Tanke, naar Diet aabnes, og Følelsen af Guds Algodhed og Allestedsnærværelse udtale sig ret levende i Morgenbønnen. Med denne har Israeliten helliget sit hele Dagværk. Han gaaer nu, som et bedre Menneske, ud i Hverdagslivets Brimmel, uden dog at tabe sig deri. Religionen udbreder sin milde Glands over hver en Gjenstand, idet den stemmer Hjertet til blidere Følelser, til Taalmod og Menneskekjærlighed. — Og ikke let kan den Dag blive mørk for os, hvis Morgen Religionen har forskjønnet. Thi hvad vi gjøre, gjøre vi med Gud og i Gud; hvad vi opleve, opleve vi ifølge det evige Forsyns Styrelse, hvis Blisdom er høiere end alle Menneskers Forstand, hvis Godhed er ubegribelig, ligesom hele vor Tilværelse er det. Vi bære ikke for nogen Fare, der monne foresvæbe; thi den, der nedsender samme, er vor Fader i Himlen. Ligesom han i den stille Nat vaagede for os og for vore Kjære, saaledes ere vi ogsaa under Dagens Løb bestaaende en Gjenstand for hans himmelske Kjærlighed.

Selv den, der paa en eller anden Maade lider -- hvad enten Sygdom fængsler ham til Leiet, eller Armod og Familieuheld nedboie hans Sind, eller han smertelig maa bode for begaaede Feiltrin, — selv han har allerede overvundet Halvdelen af sine Lidelser, naar han i Mor-

genens stille Time kan hæve sig over det Jordiske og ligesom kan formæle sig med Himlen, naar han, som den af Esterstræbelses forfulgte David, kan sige: „Jeg laae og hvilede; nu er jeg vaagnet; thi den Allmægtige holder mig opreist“ (Ps. 3. 6). Morgenandagten — hvori Sjelen modigere og tillidsfuldere svinger sig op mod sin Skaber og fatter hiin Hengivenhed i den guddommelige Villie, der ikke forstyrres ved Dagens senere Uheld og Sorger — Morgenandagten fremtoner, saa at sige, gjennem Dagens Larm og travle Raab, den bejler os under vort hele Arbeide, og kan holde vor Sjæl i en eiendommelig Stemning lige til den sildige Aften.

Dog, saa velgjørende end Bønnen er for Mennesket, saa frugtesløs bliver den, naar man derunder kun forstaaer et Udenadsværk, hvorved man hverken tænker eller føler. Den sande Israelit bør aldrig bede uden at hans Hjerte beder med. Vel sandt: ved Ordet oplives Andagten, og opbyggende Bønner stemme os til opbyggelige Følelser; men kun de fromme Tanker opstige til Gud, de tomme Ord henveires i Luften. Mange af dem, der hver Dag slittigen bede, ere derfor, naar de have fremsagt deres Bønner, ligesaa letsindige som tilforn. De bilde sig ind at have bragt Gud det tilbørlige Offer, og ville nu ogsaa igjen tjene deres vante Tilboieligheder. De lægge Bønebogen tilside og tænke da kun paa at smigre deres Forfængelighed og Egenkjarlighed, idet de bagtale Næsten og bejære deres Medmennesker. De synke ned i en Pøl af Synder og urene Lyster, hvorfor ingen Morgen- eller Aftenbøn renser dem.

Saa Sand Morgenandagt kan ikke være mulig, uden at vi i Aanden nærme os det allerhøieste Væsen, uden at vi levende erkjende vor Uværdighed, vore Svagheder; den kan ikke være mulig, uden at vi rødme og skamme os over de Feil, der ved Natur og Bane have faaet Herredomme over os. Vi bør derfor hver Morgen fatte det hellige Forsæt, den Dag at føre et uplettet Lernet, at være ædlere,

almeeennyttigere, forsonligere og kjærligere end nogenſinde tilførn — og dette Forſæt bør vi med ſtærk og hellig Villie ſøge at gjennemføre. Ved ſlig Morgenandagt indvie vi Dagen paa ſand iſraelitiſk Viis; kun paa ſlig en Morgen følger med Nette en glædelig Dag.

Vor Baagnen i Morgenens tidlige Stund fra flere Timers bevidſtloſe Tilſtand har noget Høitideligt ved ſig; den bør minde os om den Tid, da vi ville komme til at opbaagne af Dødens Slummer? Hvorledes ville vi da være tilmode, naar det ikke længer er Jordelivets Lys, der ſkinner for vort Die, men Eghedens Morgenrøde, vi omſtraales af? Gid vi ogsaa da kunde tye til Guds uendelige Kjærlighed med ſamme Glæde, med ſamme Tillid og Frimodighed, ſom nu, naar vi med reent Sind ſkue op til ham! O, det er ſødt at lægge ſig til Hvile om Aftenen, naar man tør vente at finde en glædelig Morgen, og Døden er ei bitter, naar man ikke har nogen ſtræffelig Opbaagnen at befrygte.

O, Fader, forlad mig ikke! Førſtegrøden af mine Tanker, af mine Følelſer, være, ſaalænge jeg boer her paa Jorden, hver Morgen helliget Dig! Ved den vil jeg indvie mit Dagværk, ved den vil jeg luttre, rene og forbedre mig, ſaa at jeg aldrig nogen Aften lader mit Hoved hvile, uden at være mig bevidſt, at jeg dog ikke forgyæves har henlevet min Dag, at jeg dog idetmindſte har forſøgt paa een god Gjærning. — Og diſſe Tanker, o min Gud! bejjele mig atter, naar jeg omſider vækkes til det evige Liv! Amen!

Troen paa Guds Verdensſtyrelſe.

Den vigtigſte Grund til vor Fortviſlelſe eller idetmindſte til vore Tvivl om det guddommelige Forſyns Sty-

relse hidrører fra, at vi formeget hænge ved det Sandfelige og Jordiske, der yder os vore Livsfornödenheder og tilfredsstillen vort Legeme, og at vi ikke inderligere ere forbundne med Tanken om Aandeverdenen, hvoraf vor Sjæl er et Led. — Den, der lever ligesaameget i det Aandeliges Rige, som i sine timelige Forhold, for ham har Døden intet Skrækkende. Han er fortrolig med Tanken herom, han vandrer for Guds Afsyn og modtager med indre Tilfredshed Alt hvad der kommer fra ham. Mon vel ogsaa Tabet af vor Formue og vor Velstand er saa stort et Onde, som man i Almindelighed forestiller sig? Bistnok for den, der kun har levet for jordiske Glæder, for dette Livs Behageligheder: men hvilken Israelit vil vel fornemmeligen leve for det, der kun er laant ham paa en stakket Tid, og som han altsaa ei vil kunne beholde for bestandig, — for det, som er en idelig Berling underkastet, som gaar over fra eet Dødsleie til et andet, fra een Arving til den næste? Den sande Israelit sætter ikke sin største Lykke i hvad der er og bliver Støvs, og derfor er Tabet heraf for ham heller ingen Ulykke. Mangt et Menneske maa rammes af Armod eller andre Uheld, forinden han kommer til at tænke paa sin høiere Lykke, paa den Lykke at vise sig som et sandt fornuftigt Væsen, at kunne hellige sig Gud og sit himmelske Kald.

Ofte er det en øieblikkelig Forsagthed, der overvælder os og bringer os til at vakle i Troen paa det evigvarende, Alt beherskende Forsyn. Vi have da kun vor egen Kløgskab, vore egne ubetydelige Evner for Die; vi tænke ikke paa Guds navnløse Fuldkommenhed: vi mene, at Gud neppe bekymrer sig om vore ringe Muliggender og Dunster, om saa ubetydelige Skabninger have det godt eller ilde. Men her bedømme vi Gud fra vort eget ringe Standpunkt, og dog er Gud det høieste Væsen, som i ubegribelig Wiisdom og Fuldendthed styrer det uendelige Verdensalt. Tænk! han, som leder Stjernerne paa Himlen, disse utallige Verdenser, hver Dag gjennem Tilvæ-

relsens ubegrændsede Hele, han som med usynlige Baand knytter det allermindste Sandstorn fast til vor Jord, at det ikke skal tabe sig udenfor samme, han som sørger for de mangfoldige smaae Orme, der hente deres Livsfordenigheder af et eneste Rosenblad, han som lader hvert Dyr, det være stort eller lille, finde den Føde, der efter dets Bestaaffenhed er det tjenligst — han skulde kunne forglemme de med Aand begavede Væsener, der, ædlere og høiere end alle andre Skabninger, kunne paakalde ham, kunne tilbede ham, skue ham i hans herlige Majestæt og udføre hans alfornuftige Villie? Forglemme! hvilket uværdigt Begreb om det høieste Væsen? Er Gud den Fuldkomneste, da er ogsaa hans Alvidenhed, hans Albarmhertighed, Alviisdom og Kjærlighed ligesaa uendelig fuldkommen. „Thi „hvo har nogensinde været med ved Herrens Raad, at „han har seet og opfattet det? Hvo har nogensinde „fornummet Guds Ord? (Jer. 23, 18). Du selv, o „Herre! Du alene har skabt Himlene med deres Hærskarer, Jorden og Alt hvad derpaa findes; Du opliver „Alt og Himmeriges Hær tilbeder Dig.“ (Neh. 9, 6).

Herren raader.

Hvilke ere vel Dine bedste, Dine egne Kræfter? Er det Din erhvervede Formue, Dine Forbindelser og Bekjendtskaber, Dine Talenter, Din Duellighed og Kunstfærdighed? eller er det Dit Embede, Din Stand og Stilling? — O! Du hildes af et umaadeligt Selvbedrag! Alt dette er fremmed, troloft Guds. Grunder Du Din Lykke paa slegt, da bygger Du paa løs Sandbund. Den Tid vil maastee komme, da Din Rigdom ikke vil baade Dig det Ringeste, da ingen Slægtninge, ingen Venner, ingen Rang og ingen Værdigheder kunne beskytte Dig, og den, af hvem Du

jnarest ventede Hjælp, vil forraade Dig i Nodens Stund. Hvad bliver Dig da tilbage?

Lær Dine egne Kræfter at kjende. De forraade Dig ligesaa lidt som Du forraader Dig selv. Din Indsigt og Dit dydige Sindelag ere de trofaste Ledere, ved hvis Bistand Du vil overvinde Verden. Ved Din Indsigt skal Du gjøre Dig uafhængig ikke blot af Fremmedes Hjælp og Indflydelse, men ogsaa af Dine egne Lidenskabs Magt, af de mange Feil og Uvaner, der endnu klæbe ved Dit skrøbelige Væsen. Ved Dit dydige Sindelag skal Du søge at vinde Herredømme over alle Gemytter; thi Dyden bringer Enhver uvilkaarlig sin Hyldest.

Og dog! kortsynet er jo det dødelige Menneske; ogsaa egen Indsigt kan ofte feile! — svag er Stovets Søn, hans Dyd vakler og geraader paa Afveje! — Derfor kunne vi ikke bygge paa vore egne Kræfter alene, men der gives en høiere Magt, en høiere Viisdom, der aldrig feiler, en Faders Kjærlighed, der aldrig uddør! O Israelit! denne kjærlighedsfulde Magt ledede Dine Forfædre i Trængselens Stund. Skue ogsaa Du op til ham saavel i Glædens som i Smertens Dage! Naar Alt forlader Dig her paa Jorden, hist oppe er En, der aldrig vil svigte Dig. „Derfor,“ siger Psalmisten, „er det godt at stole paa Herren „og ikke forlade sig paa Menneskenes Børn.“

Mennesket med sine egne svage Kræfter vilde være et af de elendigste Væsener, naar det, alene overladt til sig selv, ikke tillidsfuldt turde skue op til sin Skabers kjærlige Forsorg. — Forgjæves triumpherer den Stolte og Lykkelige, og glæder sig ved Tanken om alt det Herlige og Prægtige, han har forskaffet sig. Timen slaaer engang, som vil sonderknuise Alt, og det Hele vil da faae et ganske forandret Udseende. Hvo kjender ikke de Familier, der tilforn have levet i Velstand og Overflod, hvor Solv og Guld straaledede fra de festlig smykkede Borde, og Husets Dvinder spadserede i kostelige Klæder, men som nu leve uden Erhverv eller Indtægter, alene af Andres Naade og

Barmhertighed? Ja det er viensynligt og umiskjendeligt, at en mægtigere Haand raader over Menneffenes Skjæbne. Den Lettsindige kan rigtignok glemme Gud — men Gud lever og skuer Alt! Gud glemmer ikke Menneffene.

Hvor mangfoldige Gange i Livet have vi indseet det Taabelige i de menneskelige Forsæt, hvor tomme, hvor vildfarende vore Beslutninger vare. Vi tænkte, det maatte lykkes; det vilde da geraade os til stor Fordeel, bringe os Held og Glæde, Fryd og Velværen. Dog, det blev anderledes ved Guds vise Styrelse. Al vor Sorgen, al vor Umage var forgjæves; det blev bedre end vi troede. Hvor ængstelig var ikke vor Sindsstemning? hvormange sorgelige Tanker forbittede ikke vor Glæde og frembragte Smertens Taare paa vor afblegede Kind? Angsten var ugrundet, Taaren unødvendig! Gud sørgede bedre for os, end vi selv havde gjort det. Først sidenester, først længere ud i Tidens Løb begreb vi, at det var godt saaledes som det var, at det vilde have været til vor Skade, om Tingen var gaaet efter vort Hoved: maaskee først sildig indsaae vi Guds vise Raad, hvorledes han ad usynlige Veie leder Alt paa det Bedste for os kortsynede Menneffer; og det, som vi nu indsee, lad dette være os Borgen for hvad vi endnu ikke ere istand til at begribe!

O almægtige himmelske Fader! paa hvem kan jeg vel stole saa trygt som paa Dig? Du elskede mig, for jeg blev til, thi Du har jo skabt mig og skænket mig Midlerne til Held og Lyksalighed. Hvilken Skjæbne der da end maatte ramme mig, — hvormeget end min kortsynede Forstand og mit dybtsaarede Hjerter maatte være tilbøielig til at kalde det en Ulykke, — det steer ikkedestomindre til mit Bedste; thi det kommer fra Dig, alvise og alskjærlige Styrrer!

En salig Tilfredshed gennemstrømmer mig. Aldrig tilforn var jeg i saa munter, saa rolig en Stemning; thi jeg fornemmer det, jeg er Dit Barn, aandelige Fader!

Dit Liv er i mig og mine Medskabninger; vor Aand vil først med Grefrygt erkjende Dig og Dine Veie, naar den, løsreven fra det jordiske Støv, i en forklaret Frihed gjennemskuer sig selv og den vise Verdensorden.

Om end Alt bliver dunkelt for mit Die, jeg veed det: for Dig gives der intet Mørke; om end min Frelse og Gjenvindelsen af min Sjelefred synes mig umulig: for Dig er Intet umuligt; om end mit Hjerte skulde bløde og sygne under haarde Tilfiskelser, — o lad mine Taarer ikke regnes mig til Brøde! jeg er jo kun et Menneske — da vil jeg dog med barnlig Tillid stedse tænke, som Samuel: Din Villie skee! thi saa er det bedst.

„Derfor vær ved godt Mod“, siger den hellige Skrift, „vær uforsagt og tillidsfuld og ængstes ikke; thi Herren, „Din Gud, vil vandre med Dig, han vil holde sin Haand „over Dig og aldrig forlade Dig.“ (5 Mosebog 31, 6.)

Lykke, Tilfredshed.

Vor Jord er en blomsterstrøet Eng, hvor Glæde og Fryd frembyder sig paa tusindfold Viis i hvert et Led af Naturens store Rige; Uro og Mismod raser som oftest kun i de Menneskers Bryst, der selv skabe sig disse Dunder: ved deres umættelige Dnsker tilintetgjøre de deres Sjelero, ved deres umaadelige Nydelser deres Legemes Sundhed. Af urolig Pængsel, af fortvivlelsesfuld Forventning om tilkommende Goder forspilde de Dieblikkets glade Timer, som det staaer i deres Magt at nyde. Ja! det er den heftige Attraa efter noget Bedre, der frembringer de fleste Lidenskaber. Paa denne Maade opstaaer Gjerrighed, idet man af en urimelig Angst for Fremtiden unddrager sig Dieblikkets Goder; Dd selhed, naar

man stedse forskaffer sig kostbarere og nydelsesrigere Ting, og dog ingenstunde finder Tilfredsstillelse; Ergjerrighed, der aldrig tillader os at have No eller at nøies med Erhvervelsen af den Afgtelse, vi virkelig fortjene; Misundelse, der hader Andre, som besidde den Lykke, vi selv ikke ere i Besiddelse af; Bagtalelse, Misundelsens tjenstfærdige Søster, — og saaledes den hele øvrige Sværm af alstensk Laster og Lidenskaber.

Den retsindede, vise, gode Israelit er tilfreds med det, der er blevet ham til Deel af Himlens Betsignelse. Han nyder en uforstyrret Lykke, medens der er Fred i hans Indre. Han kalder ikke denne Jord en Jammerdal, fordi han ikke vil anklage, ikke forsynde sig imod sin Skaber. (More Nebuchin 3—12.) Ingen Anden end os selv bør vi anklage, naar vi føle os ulykkelige: Hvad Gud gjør, er velgjort! (Talm. Brachoth, 60)! Gud giver os meget, — lad os da modtage det viselig; Gud nægter os meget — lad os da viselig lære at undvære det. Mennesket skal være lykkelig — dog kun hvis der selv vil være det; thi derfor gav den Almægtige os en fri Villie, fordi vi, der ere skabte i hans Billede, skulle være frie, selvstændige Væsener, ei døde Medskaber, ei villieløse Skabninger, der ere ude af Stand til selv at kunne forskaffe os det Gode og Heldbringende. „D see! jeg har forelagt Dig Livet og Døden, Betsignelse og Forbandelse; saa vælg da Livet.“ (5 Mos. B. 30, 19.) At være lykkelig staaer altsaa i ethvert Menneskes egen Magt, — og hvad er det useilbare Middel hertil? hvad er Grundvolden for al Lykke? D hvor ofte er det ikke blevet udtalt for os? hvor sjelden have vi fattet dets sande Betydning? Det indbefattes i de Ord: at være tilfreds, at udbrede Tilfredshed. Søg at tilægne Dig en fast Sjelsstemning, saa at Du med uhildet Sind kan nyde de Glæder og Goder, som Diebliffet frembyder; erhverv Dig en aandelig Kraft til modig at kunne undvære, hvad Skæbnen har nægtet Dig.

Ov Dig i at være tilfreds med Gud! — Du forfærdes? Du mener maaskee, at Du aldrig har gjort Dig skyldig i Utilfredshed mod det høieste Væsen? Men hvoraf hidrørte da Dit Mismod over saamange Tilskikkelser, der have truffet Dig uden Din egen Medvirken? Vel siger Du: det var kun med disse Tilskikkelser jeg var utilfreds.“ Men kom disse da ikke fra Gud? Vare de ikke en Virkning af hans Villie? Det var den Almægtiges Gjerninger, Du klagede over; mod ham, o Kortsynede! rettedes Din Utilfredshed! Men Din Utilfredshed forandrer ikke Tingenes Gang; disse styres af den høieste Wiisdom, og at mishjende denne er Forbrydelse. Andre Menneſter ere maaskee begavede med Fortrin, hvilke Du ikke har, med Legemsſkjonhed, med Rigdomme, med fordeeltig Leilighed til at erhverve sig Anſeelse, indflydelsesrige Forbindelser, og ſaa fremdeles. Men Du tager Feil, naar Du ſøger nogen varig Glæde i ſligt, naar Du mener, at Sindets uforſtyrrede No, at Livets ublandede Nydelſer findes i Purpur og Bløiel, i koſtbare Gemakker eller i Overflod af det, der er beqvemt og behageligt. Der er intet Lys, uden at det jo ledsages af Skygge; og kunde Du ſee ret, kunde Du ſkue ind i Menneſtenes Gemytſtemning, da vilde Du erkjende hvad der var til Dit ſande Gavn, da vilde Du forſmaaee at bytte Din Stilling med hines og hellere foretrække at blive den, Du er.

Vær tilfreds med Guds Styrelſe — er Du det, da har Du allerede opnaaet Din halve Lykke! Du vil taknemmeligen anerkjende og nyde hvad der er blevet Dig beſkaaret, og i Tillid til den guddommelige Verdensſkabers Wiisdom frimodig give Afkald paa hvad der ikke er blevet Dig tildeelt. Ja, langtfra at nære Misundelſe mod Andre, vil Du endog smile over Deres Stolthed, der bryste ſig af Fortrin, ſom Du vel ikke beſidder, men ſom det ſandelig kun rober en ſvag Aand at være ſtolt af. Du vil opgive de mange heftige og urimelige Onſker, ſom muligen kunne rove Dig Din Sindsro, og dog paa den anden

Side ikke i mindste Maade paastynde Tidens Skridt. Den, der nærer de fleste Ønsker i sit Bryst, er den fattigste Mand. Den Nøisomme ønsker kun Lidet, men netop derfor er han ogsaa rigere, netop derfor lykkeligere. —

Vær tilfreds med Dig selv! Forstaa imidlertid ikke herved hiin taabelige Selvtilfredshed, som ei er andet end Stolthed eller forsængelig Indbildskhed, nemlig Tanken om at Alt, hvad man foretager sig, er godt og fortræffeligt. Nei! lad der være Harmoni i Dit eget Indre, saa at aldrig nogen Modsigelse finder Sted mellem Dine Handlinger og Ord paa den ene og Din Pligtfølelse paa den anden Side. Opfør Dig saaledes, at Du kan have Agtelse for Dit eget Jeg, at Din Bevidsthed til enhver Tid retfærdiggjør Dig for Gud, for Dig selv, for alle Mennesker. Man er kun da ganske tilfreds med sig selv, naar man ikke er sig nogen Synd, nogen Forseelse bevidst, naar man har et reent Hjerte og lutter retskafne Handlinger at tilbagekalde i sin Erindring. Hvo der paa den Maade kan være tilfreds, han har selv skabt sig sin egen Lykke. Indre Ro, uforstyrret Munterhed og et jernfast Mod i Trængselens Stund ere den Dydiges Eiendele. Den rene Glæde, han føler ved Fuldbyrnelsen af en god Gjerning, bytter han ikke for Jordens Skatte, eller menneskelige Værdigheder.

Vær tilfreds med Dig selv! Indret enhver af Dine Handlinger saaledes, at Du aldrig har Ansvaret til at ringagte Din Svagheit og Taabelighed; da vil Du, om ogsaa mange ydre Lykkens Gaver er Dig berøvede, dog være en af de lykkeligste Dødelige; Du vil ikke misunde Andre de Skatte, Du mangler; thi Din Skat er en himmelsk Skat; de Fortrin, Du er i Besiddelse af, erhvervede Du ikke for Dit forgængelige Legeme, men for det u dødelige Væsen, der besjeler Dit jordiske Dække, som uden hiint kun er et dødt Redskab.

Vær tilfreds med Menneskene! Find Dig i at de ikke ere fuldkomnere end de ere. Foragt deres Daar-

skaber, deres Laster, deres Svagheder; men bær ikke Nag til disse Menneſter ſelv paa Grund af deres Ufuldkommenheder. Bidrag til at forbedre dem hvor Du kan, og taal dem rolig. Gud taaler dem jo ogsaa! Behandle dem med Skaanſel og Klogskab, ſaaledes ſom de nu engang ere. Din Utilfredshed, Din Spot, Din Brede og Din Dadel forandrer dem neppe, hvis ikke Din Goded og kloge Omgang er iſtand dertil; tværtimod, hine Egenſkaber bidrage netop til at gjøre det Onde endnu værre. Ingen er fordærvet fra Grunden af eller berøvet enhver god Side, men Ingen er heller fuldkommen og aldeles feilfri. See alene paa det, der virkelig er agtværdigt hos Næſten; Du vil da ſnart elſte ham ſom Din Broder og Medſkabning, og hans Feil ville ikke ſtøde Dig i ſaa hoi en Grad. Naar han føler, at Du agter ham og hvorfor Du gjør det, da vil han langt lettere følge Dine Raad, bevare ſine gode Sider og forkaſte de ſlette. Forlang endelig ikke af Dem, med hvem Du omgaaes, at de netop ſkulle tænke ſom Du, at de netop ſkulle handle efter Dine Begreber, Dine Grundſætninger. Hvert Menneſte opfatter Livet paa forſkjellig Viis, og hvo veed, om Din Opfatningsmaade netop er den rette?

Derfor vær tilfreds med Menneſkene, men ſøg ogsaa at udbrede Tilfredshed iblandt dem. Glæden, vi berede Andre, er kun Udsæden af vor egen Lykke, ſom engang, tidlig eller ſildig, vil lønne os med en rig Hoſt; det Gode, vi bevirke, om det end er nok ſaa ringe, ſtrømmer altid tilbage til os ſelv igjen. Hvor der alſaa findes en Sorg, vi kunne afhjælpe, hvor det ſtaaer i vor Magt at ſkaffe vort Medmenneſte en lykkelig Time, et Dieblif, hvori han, med Tanken rettet imod Himlen, kan takke Gud og os for Livets Gode, der er det vor Pligt at handle.

Ja! at være tilfreds, at udbrede Tilfredshed! dette være fra nu af mit Valgsprog. Thi ogsaa jeg er jo af Dig, algode Gud, kaldet til Kjærlighed, til Lykke, og en Længſel efter Livets Glæder banker i mit Bryſt. Hidtil

ſogte jeg ikke juſt altid Lykken paa den eneſte rette Wei. Jeg forledeedes ofte af Mængdens Exempel, jeg tragtede altfor ivrigen efter Opnaaelsen af Duſter, hvis Opfyldelse ikke var afhængig af mig ſelv alene, ſaaſom at ſamle Penge og Guds, at opnaae Ere og Anſeelse, at vinde Menneſtens Biſald. Overalt, og alt for hyppig fandt jeg mig ſuffet.

Men jeg vil lære at undvære, være maadeholden i Nydelsen af det Gode, ſom Skaberens velgjørende Haand har tildeelt mig, ſog med Magt undertrykke mine drommeriſke Duſter. Naar Du da, o alviſe Fader, velſigner mine Arbejder, naar Du da ogſaa af jordiske Goder lader mig tilflyde det, hvorpaa jeg ikke tænkte — da vil jeg taknemmelig modtage Saadant af Din faderlige Haand. Du giver mig det for at forøge min Lykke, idet Du ſætter mig iſtand til at udbrede mere Tilfredshed i min Kreds, end jeg nu formaaer. Jakob bad kun om Brød og Klæder, og jeg har dog noget mere end hvad der netop er nødvendigt til at friſte Livet. Hvorfor ſkulde jeg da klage, hvorfor være utilfreds? — Var jeg hidtil ikke ganſke ſaa lykkelig, ſom jeg kunde være det, hvo var da Skyld heri? Ikke Du, uendelig gode himmeſke Styrrer, men mit eget feilfulde Sind, mine vidt udſvævende Duſter, mit Letſind, mine Lidenſkaber. Bliwer jeg ſelv forſt bedre, o! da vil min Stilling og hele min Tilſtand ogſaa blive bedre.

Uformuenhed, Noisomhed.

Ere ſtor Formue og Rigdom nødvendige Betingeſer for at føre et virkelig fornoiet og lykkeligt Liv? Næſten ſkulde man troe det, naar man betragter Menneſtens uophør-

lige Stræben efter Binding, efter stedse at erbyrve Mere og Mere. De blive ikke trætte af at samle jordist Gods. Den Rige søger stedse at blive endnu rigere. Og hvad Nytte have vi omsider af alt dette? Naar vi endelig efter langsommelig Tids Flid og Nøie have tilbundet os store Rigdomme, ere vi ofte ikke istand til at gjøre Brug deraf; vi glæde os over det Bundne, naar det er Tid til at sige denne Jord Farvel. Hvad hjælper os desuden hele den sammenstrabede Formue? Kunne vi meer end stille vor Hunger, meer end lædste vor Torst? Smage de udsøgteste Retter os bedre, end tilforn den simple Spise, dengang da Sundhed, Arbeidsomhed og Glæde krydrede vort Maaltid? Have vi større Belønning, større Fortjeneste hos Menneskene og hos Gud, fordi vi maaskee besidde mere end hundredtusind Andre? Ere vi i Grunden mere agtværdige, mere hædrede nu, da Andre sige os Smigrerier, ikke for vore gode Egenstavers Skyld, men for vore Penges Skyld, medens de hemmelig have os tilbedste? Hvem har omsider tilbragt det lykkeligste Liv? den, som, for engang at kunne blive glad og sorgløs, har levet Sneje Nar i stedsevarende Uro og Angst, eller den, som uden synderlig Formue, men med No i sit Indre, har tilbragt lige saa lang Tid munter og tilfreds med Guds Styrelse af Verden?

Det er en falsk Tro, at man maa besidde stor Formue, for at kunne være lykkelig. Det hedder i den hellige Skrift: „Mangen er fattig i al sin Rigdom, Mangen rig i al sin Fattigdom“; og i Sandhed: Ikke den større eller mindre Formue, man eier, men den Fremgangsmaade, man viser ved sammes Anvendelse, om man betragter den som Middell eller som Diemed for Livet, det alene bestemmer vor Rigdom og vor Fattigdom. At erbyrve Penge kalder man en Kunst, men at nyde med Blisdom er en endnu større Kunst; hvo der ikke forstaaer dette, for ham er det Erbyrvede uden Nytte, ja maaskee endog til stor Skade. Vær derfor nøisom! Har Du Jøde, Klæder og et Tag, hvorunder Du kan boe, da vær tilfreds. En reenlig og

hyggelig lille Bolig yder Dig samme Nytte, som et stort og pragtfuldt Pallads; en ordentlig og simpel Dragt gjør samme Tjeneste som kostbare Klæder, og almindelig sund Kost smager den Sultne bedre end Lækkerbidskener den oversyldte Rigmand. Du blændes muligen af en taabelig Jorfængelighed, der forleder Dig til gjerne at ville efterabe Andre i ydre Pomp. Men Du høster ingen Løn for Din Jorfængelighed; de trække paa Skuldrene ad Dig og be-
 tragte Dig med Medlidenhed og Ringagt. Og kan det vel være anderledes, naar de see, hvorledes unyttig Overdaad opsluger Dine bedste Indtægter? — Strøb da at være simpel i Din Levemaade og at nøies med faa Fornødenheder. Lad det ei skræmme Dig, at Andre muligen for-
 medelst Dit indskrænkede Liv give Dig Navn af en Gnier eller en Særling. Thi de ville tværtimod blive bestyrtede og skamfulde ved at see, at Du i Velgjørenhed og nyttig Virken er gæmildere og rigere end de; hvilket har sin Grund deri, at hine, fordi de bruge langt mere end Du, ogsaa have langt mindre tilovers end Du. Det er først denne Nøisomhed, der aabner Dig Lykkens Porte, hvilke hidtil vare tillukkede for Dit Liv. Først da vil, istedetfor mangen en unødvendig Bekymring, hvorsfra Du skal tage dette eller hiint, en stolt og sand Tilfredshed drage ind i Dit Hjerte. Du vil forsmæde det, Andre hige efter med taabeligt Naseri, og beklage Deres Færd, der styrte sig i Gjæld, Ulykke og Banære, for at erholde hvad de godt kunde undvære. Først da vil Du sorgløs kunne lægge Dit Hoved til Hvile, og kunne sige: Jeg er ikke afhængig af fremmed Gunst, ved min Flid ernærer jeg mig og Mine, og jeg kan endnu have Noget tilbage for Andre. Jeg er med en liden Formue rigere end Mangen med en stor.

Men har Du naaet dette Punkt, da vil ogsaa Følelsen af eget indre Værd i høiere Grad besjele Dig. Du vil indsee, hvor usikker den Mands Ansæelse er, hvem man kun agter paa Grund af det, han eier, ikke paa Grund

af hvad han i sig selv er! Først da vil Du føle en mægtigere Trang til at glimre ved Hjertets Egenstaber, naar Du gjør Afkald paa al ydre Glæds. Og sandelig! snart vil Du nødes til at tilstaae for Dig selv, at Du har valgt den bedre Lod. Thi det er overhoved en stor Billedfarelse, der omtaager de Menneſker, som troe, at man maa undvære Glæder og Fornøielser, naar man ikke er formuende. Den Uformuende, der har et ſkyldfrit Sind og med Hengivenhed til Forſynet ſeer ſin Fremtid imøde, medens han arbejder for ſit Erhverv ſaameget det ſtaaer i hans Magt, henlever ſin Dag glad og munter, og naar han med en god Samvittighed lægger ſig paa ſit haarde Natteleie, hviler han blødere end den Rige, der med Uro i ſit Sind kaſter ſig paa Silkehynder. Til at nyde Glæde udfordres ikke Rigdom, men et for Glæden modtageligt Sind, og i dette Punkt er den Uformuende bedre faren end den Rige og Formuende; hiin glæder ſig nemlig ved det Ubetydeligſte og har Sands for mange Fornøielser, hvilke den mere Belhavende overſeer. Et lykkelig fuldendt Arbeide, en vederqvægende Hviletid, en for Andre ubetydelig Foræring — Alt har Værd for ham. Den Rige er allerede af den Grund ſjeldnere ſtemt til reen Glæde, hvilken han med alt ſit Guds ikke kan tilkjøbe ſig, at han lever i ſaa mangefidige Forhold, har ſaameget at tage Hensyn til og overalt ſkuer ſtørre Anſvarlighed for ſig. Saadant forſtyrrer i høi Grad den ublandede, rene Livsnøydelse, Gemyttet beholder ſtedſe en vis uhyggelig Engſtlighed og Uro, og vover ſjeldent ganſke at hengibe ſig til den glade Sindsſtemning; hvorimod paa den anden Side — jo ſimplere vore Forhold ere, jo mindre vi ere Andre Regnſkab ſkyldige, jo mere vi, ubekymrede om Verden, kunne tilhøre os ſelv, deſto gladere er vor Sindsſtemning, deſto lettere og friere vort Gemyt.

Dog! det er viſnok overflodigt at ville priſe den Lykke, der kan blive den Uformuende til Deel? Hvo tvivler om at denne Lykke virkelig er tilſtede? Hvo tvivler om,

at den algode Skaber, der styrer Verden og Menneffenes Skjæbne, har tildeelt Enhver sin rette Lod, og at det er en Følge af hans Godhed og Wiisdom, at ligesom der ei gives noget Lyssted, der ikke er parret med Skygge, saaledes findes der igjen ingen Skygge, uden der jo tillige er Lys? Men at Uformuenhed ofte, og oftere end Rigdom leder til Udviklingen af de ædleste Sjelekræfter, til Opnaaelsen af de høieste Dyder, saaledes som ombendt den høieste Dyd medfører Ringagt for jordiske Bærdigheder, Gresbeviisninger og andre timelige Goder, det er en Betragtning, der er af alt for stor Bigtighed for vor egen Fuldkommenhed, til at vi ikke skulde anstille samme.

Lad os dog endelig alvorligen foretage Indstrænkninger i vore unødvendige og unyttige Udgifter. Vel vil det dertil engang vante Liv sætte sig derimod, men en dydig, fast og standhaftig Villie vil ogsaa vide at beseire denne Modstand. Forandringer i vore Forhold og Indstrænkninger i vort Huusvæsen behøve vi ikke at foretage pludselig eller paa eengang, men ikkun lidt efter lidt. Hver enkelt Besparelse vil da dobbelt glæde os, deels fordi den forøger vor Formue, deels fordi den lønner os med Bevidstheden om vor egen Styrke. Da ville vi erhverve os hiin indre tause Tilfredshed, som er det høieste af alle jordiske Goder. Da ville vi mindre tilhøre den sandfælige Verden og føle os nærmere hændragne til Gud. Vore Lyster og Begjærligheder ville formindstes og ophæves, vor Sjelekraft vil vore og tiltage, og vi ville komme til at prise Saligheden af en tarvelig og nøisom Tilstand, hvori vi selv have sat os ved vor frie Villie, ved Tanken om Dyden og Menneffets aandelige Bestemmelse. Da først skulle vi erkjende Sandheden af hine hellige Ord: „Lyffeligere er den Fattige, der vandrer i sin simple Tro, end den Rige, der gaaer ad frogede Beie.“ (Salomons Ordsp. 28, 6.)

Synden.

Mangengang føler jeg lønlige Dvaler i mit Indre. Engstelige Tanker om min Sjels Fred gjøre mig urolig og forsagt. Jeg seer kun saa lidet Godt ved mig, og mine Synder forekomme mig derimod at være talrigere end Sandskornene paa Havets Bund. Thi der rinder mig saameget ihu, som jeg er Skyld i, og hvorfor jeg med Rette bærer Skylden. Ofte forledede min Hestighed mig til overilede Skridt; en falsk Vresfølelse formaaede mig til at handle anderledes end jeg burde; huuslige Omstændigheder eller Familieforhold ledede mig til Gjerninger, der aldrig burde været udførte. Hvormange Synder ere ikke nu alt gaaede mig af Glemme, fordi de altfor hyppigt have fundet Sted til at min svage Husommelse og mit ligegyldige Sind har kunnet bevare dem? Men ere disse Synder maastee ogsaa glemte af den Alvidende? Hvor vilde jeg forstrækkes, om en Dag alle mine urene Tanker og Lyster, alle mine strafværdige Gjerninger, alle mine Forseelser og Bilsfarelser rejste sig op af Forglemmelsens Grav? Hvor vilde jeg gysse, om de bleve mig foreholdte, og saaledes atter stode levende for min Erindring.

Naar jeg saaledes tænker efter i stille Eensomhed, kunde jeg fristes til at tabe Modet; Tilliden til den albarmhjertige Gud vil vige fra mig og Frygten for den strenge Dommer træde i dens Sted. Da føler og forstaaer jeg grant Davids Ord, som han udtalte i Sorgens Stund; da opløfter jeg, som han, mine Hænder og beder: Gåa ikke i Rette med Din Tjener; thi intet Jordens Barn er retfærdigt for Dit Aasyn (Ps. 143. 2). Saadanne Diebliske ere de sørgeligste i Livet; thi hvad kan være sørgeligere, end Tanken om egen Ringhed og Fordærv, end Fortvivlelsen i Ens eget Bryst? hvilken Sorg

kan være større end den at maatte sige til sig selv: Du fortjener ei Guds Naade! Dig kan den alvidende Dommer ikke tilgive!

Men naar Hjertets Rummer er allerstørst, gyder Religionens og Troens Lærdomme lægende Balsom i vor Sjæl. — Jeg har feilet, og det mange Gange, men Gud kjender mit Hjerte; han veed, at jeg kun er et Jordens Barn med menneskelige Svagheder, med indstrænkede Evner (Ps. 103, 14). Mennesket er i en bestandig Bakken frem og tilbage mellem Synd og Dyd, mellem Tid og Evighed. Men Gud er en mild og naadig Fader, der aldrig forstøder sin angerfulde Søn. Tilgiver ikke Mennesket gjerne sit umyndige Barn, naar dette oprigtig angrer begaaede Feiltrin og stræber efter i Fremtiden at undgaae samme? Men ere vi ikke alle at betragte som umyndige Børn for det høieste aandelige Væsen? og er Gud ikke uendelig hjærligere og barmhjertigere, end en jordisk Fader. „Bærer tillidsfulde og uden Frygt, Alle I, som sætte Eders Lid til Herren!“ saaledes tilraaber mig det guddommelige Ord. (Ps. 31, 25), og dette vil jeg følge.

Vel har jeg ofte syndet og handlet mod min bedre Overbeviisning; vel har jeg mangfoldige Gange, i Selvfælskheds, Hverdagslivets Brimmel, hengiven til Udspredelser, Fornoielser og Sysler, glemt Dig, min Skaber, — vel har jeg mere end een Gang, henreven af mine Lidenstaber, forledet af mine Feil og slette Vaner, skadet og bedrøvet mine Medmennesker, især dem, der staae mig nærmest, ja skadet mig selv saavel i aandelig som i legemlig Henseende; ligesom jeg paa den anden Side har undladt mangen en god Gjærning, jeg havde Leilighed til at øve — o! men idet Haabet om Din Tilgivelse, algode og naaderige Fader, atter styrker mit faldne Mod, vil jeg med opvagnende Kjærlighed til Dig begynde et nyt Liv. Jeg vil bestræbe mig for at ligne de bedre, de ædlere Mennesker, søge at blive dydigere, standhaftigere, menneskekjærligere, veldædigere; i alle mine Tanker, alle mine

Handlinger være bejlelet af hellig Følelse for det Gode og Rette. Alvidende, almægtige Fader! giv mig Kraft til at have Dyden saa levende for Die, at enhver syndig Attraa maa gvaæles i Fødselen, at mit Hjerte stedse maa være reent og skyldfrit. Lad Din guddommelige Aand stedse hvile over mig, Din Naade yde mig Held og Bistand! thi uden Din Naade vilde mit Liv være glædeløst, min Sjæl ikke have Fred eller Hvile. Og kan jeg, Jordens skrøbelige Foster, end ikke undgaae at feile, vil jeg dog med Din Hjælp gjøre Mit til, at disse Feil ikke blive uforbedrede. Er der et Menneske, hvem jeg har krænket — jeg vil søge at gjøre Forseelsen god igjen, og erhverve mig hans Kjærlighed, hans Velsignelse. Har jeg været utaknemmelig mod en Velgjører — jeg vil ved min Opsørsel bringe ham til at glemme hvad der er skeet. Det Tab, den Skade, Andre have lidt ved min Forseelse, vil jeg erstatte saa rigelig, jeg formaaer. Neen vil jeg være for enhver Bebreidelse; da vil Guds Fred blive mig til Deel. Thi det er menneskeligt at feile, men himmelsk at forbedre sig og hæve sig op til Gud den Allerbelligste. Forund mig dertil Din Naade i Ewigbed. Amen!

Samvittighedsfuldhed i det Mindre.

Intet er sædvanligere hos Menneskene, end den høie Mening, næsten Enhver nærer om sine egne Kræfter og Anlæg, eller rettere om hvorledes han selv kunde være istand til at handle og virke. Ved at høre tale om skønne og ædle Gjerninger, udbryder Mangen i sit stille Sind; Havde jeg været i samme Tilfælde, jeg havde handlet

ligesaa. Men betragter man lidt nøiere de Personer, der have sliq en Selvtillid, bliver man ikke sjelden vaer, at de i det daglige Liv langt fra ere saa gode og samvittighedsfulde, som man herefter skulde vente. De tillade sig tallose Udskielser fra Dyden, og det endog i Tilfælde, hvor der aldeles ikke udfordres nogen Sjelsanstængelse for at tænke ret og ædelt. De troste sig maaskee stiltiende med, at det jo kun er Smaating, mene at de ved vigtigere Leiligheder nok ville handle anderledes, og dermed berolige de deres Sambittighed.

Men netop dette er den store Bildfarelse hos Mængden, at den troer det let, i Hverdagslivet at handle rigtigt og pligtmæssigt, og at det først er ved overordentlige Begivenheder man skal prøve Mennekkets Værd. De forverle Handlingens Vigtighed med Graden af Dyden, som derved vises. Men vort Hjertes Værd beroer ikke paa den ydre Handling; det beroer paa Tænkemaaden, der uttrer sig derved. „Hyad enten der udrettes meget eller lidet — Alt kommer kun an paa det himmelske Diemed“. (Talmud). Det er desuden langt lettere at handle overensstemmende med Ret i større og sjeldnere Tilfælde, end i de mindre, i Hverdagslivets Begivenheder. Naar nemlig vor Dyd stilles paa Prøve ved betydningsfulde og følgerige Anledninger, blive vi allerede ved Vigtigheden af det Skridt, vi gjøre, opmærksomme paa os selv. Paa den ene Side truer maaskee Skam og Foragt, paa den anden opmuntrer os Beundring og Roes. Ved saadanne Anledninger bliver den moralske Følelse stærkere hos os, den naturlige, medfødtte Affky for en Forbrydelse vorder mere levende, og man føler endog Begeistring for Dyd og Ret. Af denne Grund ere grove Forbrydelser ogsaa kun Sjeldenheder hos de mere Belopdragne og Dannede, ligesom derimod Mange, om hvilte man ingensinde har kunnet sige noget syndelig Roesværdigt, som i det daglige Liv tillode sig mangfoldige urigtige Handlinger, ved enkelte Leilighe-

der have viist sig mere varm for Dyden end man havde ventet.

Men alle disse Tilskyndelsesmidler til at vise et dydigt og ædelt Sindelag mangle ved Hverdagslivets Handlinger, der fremtræde og forsvinde uden at efterlade sig mærkelige Spor. Man bryder sig ikke om at begaae smaae Forseelser, fordi Ingen bemærker dem; man seer igjennem Fingre med Svagheder, idet man beroliger sig med den kummerlige Trost, at „man kun er et Menneske.“ Men netop fordi der hver Dag, ja hver Time foregaaer en Række af Tanker, Følelser og Handlinger, netop derfor udfordres der, naar man vil leve paa sand israelitisk Viis, efter Guds Villie og ihukommende Menneskets høie Bestemmelse, en stedsevarende Opmærksomhed paa sig selv og paa Alt, hvad man tænker, taler og handler. Saa siges der i den hellige Skrift: „Mange Mennesker prale af deres store Handlinger, men den i Dyden trofaste Mand — hvor sjelden findes ei en saadan?“ (Salom. Ordsprog 20. 6.) Derfor er et ædelt og fromt Sindelag, selv ved de ubetydeligste Handlinger i vor daglige Færd, det sikreste Beviis paa et reent Hjerte, paa en uroffelig Dyd; det er et Vidnesbyrd om, at der hos os hersker en uafbrudt Tænksomhed, en bestandig Tilbøielighed til det Rette og Gode, saa at Intet indsniger sig i vort Gemyt, hvad der blot staaer i ringeste Modsigelse med Guds Villie, med den gode Samvittigheds Bud. — Desværre er det saare almindeligt hos Menneskene, at de, medens de vogte sig for de saakaldte større Forbrydelser, med et høist ligegyldigt Sind udøve de mindre. De tage sig omhyggelig iagt for at begaae et paafaldende Bedrageri, men ubemærket at overløste deres Medmenneske, hvor det gjælder egen Fordeel det gjøre de sig endog en Gæde af. At begaae et Egtestabsbrud, at forføre Ustyldigheden ansee de maaskee for en stor Synd, men at beskæftige sig med vellystige Billeder og Forestillinger har for dem intet Strafverdigt. De hade Riv og Strid, affsye Processer, gysse tilbage, naar de

høre tale om Blodhevn og Mord; men de forarges ikke over at de idelig drille og fortrædige deres Medborgere, at de jevnlig sig dem krænkende Ord, hvorpaa der ikke vel kan eller tør svares noget, ligesom de ikke finde noget Stødende i at falde Andre til Besvær med deres onde og fortrædelige Lune. — Men i Sandhed! der er intet reent Hjerte, der er ingen fast Dyd. Det gode Sindelag mangler ved de sædvanlige Hverdagsanliggender, der, idet de ere de hyppigste, udgjøre en saa vigtig Deel af Menneskets Livsvirksomhed.

Hvo der viser Dyd og Retsind ved de allermindste Handlinger i Livet, han er ogsaa istand til at vise det i vigtige og afgjørende Dieblikke. Er eengang Pligtfølelsen bleven saa herskende og varig i Menneskets Bryst, at han ved ethvert modende Tilfælde i Livet bliver sig samme bevidst og hvert Dieblif tænker: Er ogsaa min Handlemaade rigtig? bør jeg gjøre Noget, som min Samvittighed og bedre Følelse modsætter sig? Bør jeg paa denne Maade forsynde mig mod den Allerhøieste? — hvo der uafsladelig tænker saaledes, hos ham er selve Dyden bleven til en anden Natur; og hvi skulde en Saadan vel række Haanden til en større Forbrydelse? Skulde det ikke lykkes den, der kan gjøre det Vanffelligere, ogsaa at udøve det Lettere, hvortil allerede Klogskab, Ære, Frygt for de flemme Følger og den medfødt Begeistring for det Gode maa tilskynde ham?

Ligesom Veien til det Onde begynder med ubetydelige Forseelser, saaledes begynder omvendt Veien til det Gode med Retsind i mindre væsentlige Tilfælde; og Enhver, hvem Selsforædning og Opnaaelsen af et religiøst og helligt Sind ligger paa Hjerte, bør derfor gjøre Begyndelsen med det Mindre. De stille Tanker, de indbyrdes Samtaler, de daglige Beskjæftigelser i det huuslige Liv frembyde rigelig Anledning. — Bæv tilbage for enhver, selv den hemmeligste Tanke, som Du ikke uden Nødmen vilde

kunne udtale i de Menneffers Paahør, for hvem Du bærer Afgtelse. Ja om Du endog iforveien kan vide, at Din Tanke bliver uden Følger, forjag den ikke destomindre, ved at adsprede Dig og tænke paa andre Gjenstande. Bliv Dine bedre Følelser og Grundfætninger tro; thi en uædel Lyst har stedse flette Virkninger: allerede ved dens blotte Tilværelse pletter den Gemyttet og gjør det fortroligt med Noget, der i sig selv er uret og hvis Nærhed bringer Fare. „Men Gud vil, at vi skulle være hellige, ligesom han selv er hellig,“ (3 Mose Bog 19, 2.) og forbyder allerede af denne Grund den onde Begjerlighed (2 Mose Bog 20, 14).

Viis et dydigt og ædelt Sind overalt, selv ved det blotte Ord. Giv intet Lofte, som Du ikke agter at holde, eller som Du ikke holder Dig overbeviist om at Du vil kunne holde. Vær at være ordholdende, om det end var til Din egen Skade. Hvad Du taber derved, er dog ikke saa vigtigt, som det, at Du staaer Fare for at miste Menneffenes Tillid og at Din egen Samvittighed gjør Dig Bebreidelser. — Vær ædelsindet i enhver af Dine Ytringer. Tal aldrig uden Velvillie og Forsonlighed. Du Dig deri: snart vil det blive Dig til en Fornødenhed. Selv om Du staaer i saadanne Forhold, at det tilkommer Dig at straffe Undergivne, maa dog Godhed mod disse lyse frem af det alvorfulde Afsyn; selv om Du nødes til at beskytte Din Ret mod Andres Angreb, viis endog da Velvillie i Dit Forsvar. — Dog lad Dit Sindelag ikke være kunfælet og forstilt, men oprigtigt og sandt. Dette bliver Dig lettere, naar Du, saa ofte Andre ved deres urigtige Færd give Dig Grund til Brede, Værgelse, Had eller deslige, kommer ihu, hvilke roesværdige Egenstaber disse ellers monne have, hvorved de nyde Menneffenes Afgtelse og Venskab; thi der gives Ingen, der ikke har sine agtværdige Sider, og Betragtningen heraf maa stedse gjøre os venligere og forsonligere.

Vær dydig i Handel og Vandel. Tag en passende

og tilladt Von for Dit Arbeide, og lad Dine Varer være Betalingen værd. Gaa retfærdig tilværks ved enhver Forretning, og drag ikke Fordeel af Andres Usidenhed eller blinde Tillid. Foragt usle og nedrige Kunstgreb, der skulle give det, Du udfører, det, Du bortgiver, en Værdi som det i Virkeligheden ikke har. — Vlis Dig retsindet ved Alt hvad der angaaer Dit Embede og Dine Kalds- pligter. Sig aldrig: Hvad kan man med streng Ret forlange af mig? men: hvad kunde jeg endvidere gjøre, for i min Stilling, ifølge mine Forbindelser og mine Evner, at være den bedste og nyttigste Statsborger, det dydigste og fortjenstligste Menneske? Ansee Intet for ringe og ubetydeligt. Kun den, der Intet forsømmer, har gjort sin Pligt.

Havet bestaaer af enkelte Draaber, Livet af enkelte Dieblkke, det dydige Sindelag af en uafbrudt Kjæde af ædle Tanker og Følelser. Men af disse Tanker udspringer vor Tilfredshed i hvert enkelt Dieblkk, og denne medfører atter den fuldkomne Sjelefred for hele Livet. Og naar denne Tilfredshed endmere forøges ved de os omgivende Menneskers Agtelse, Tillid og Belvillie, ved Guds Bifald, som velsigner Alt hvad der er godt, hvad staaer da vel mere tilbage for os at ønske?

Mangengang længtes jeg i from Gemysstemning efter en Leilighed til at vise min Dyd og min redelige Tænkemaade — af! og jeg betænkte ikke, hvorlunde der hver Dag, ja hver Time er Opfordring til at vise samme ved tusind smaae Aaledninger. Saalænge jeg endnu ikke har viist mig dydig og samvittighedsfuld i det Mindre, vil Gud ikke sætte mig paa Prøve i det Større. Og naar jeg alvorlig vilde gaae i Nette med mig selv, da maatte jeg sandeligen spørge: Var min Begjærlighed efter fromme Gjærninger vel saa ganste reen? var den ikke snarere en Tilbøielighed til at glimre for Andre, eller

i min egen Indbildning? — O, min himmelske Fader, min Belgjører, min Veileder! Gid Du stedse vilde forlene mig med Indsigt og Kraft, saa at jeg i alle Tilfælde maatte tænke og handle efter Ret og Pligt! Jeg vil fra nu af søge at give Afgt paa min Dpførsel til enhver Tid, og stræbe at handle dydigt og ædelt, hvor jeg maatte finde Leilighed dertil. Aldrig vil jeg sige: ligemeget hvorledes det skeer! men jeg vil spørge mig selv: hvorledes kan jeg her handle paa den bedste Maade, til Alles Tilfredshed, Glæde og Gavn? Jeg vil saaledes ved det Godes Udøvelse stræbe efter Livets Krone; jeg vil føle mig uoiere nyttet til Dig min Gud, min aandelige Fader! og derved erhverve mig hiin Salighed, som Du bevarer for dine Dyrkere. Amen!

Aandens Frihed.

Du siger vel: Jeg har Tillid til Gud og stoler paa ham! men hvorfor mørknes da Dit Ansyn ved Tanken om Din Formues Aftagen og Dit ringe Erhverv? Vistnok fordi Din Tillid til Gud ikke er stærk nok, fordi Du i alt for høi Grad er knyttet til Livets Fornøielse og Behageligheder. Du kan ikke taale den Tanke at maatte undvære hvad Du hidtil har været vant til, at maatte indstrænke Dit Levnet. Og dog er det neppe saa stor en Sorg, som Du antager den for.

Bisnok er det behageligt at være rig paa Lykkens Gaver og kunne tilfredsstille alle timelige Fordringer. Men Aandens Frihed og Evnen at kunne løsribe sig fra Alt, hvad Jorden yder, er endnu langt priisværdigere; thi denne Frihed er vort Livs Formaal og Menneskets Be-

stemmelse. Fatter Du ikke Meningen af disse Ord, da vil Du først lære det i Gjenordighedens Skole. Jo mere det smerter Dig at Dine huuslige Omstændigheder ere forringede, at Du har mistet et eller andet kjærte Gode, desto nødvendigere var denne Smerte for Dit eget Livs Vel. Uden denne vilde Du have troet, at hiint Sandfælige var noget Bæsentligt; Du havde da fortabt Dig deri, og ladet Aanden kvæles i Støvet.

Skue op til den Allgode og vær tilfreds med det Maal af jordisk Lykjalighed, han har bestemt for Dig. Lær Alt: at være rig, at være fattig, at føre et fornøieligt Liv og at kæmpe med Nøisommeligheder, alt som Tidernes Beyer fører det med sig. Hvad har det Hele vel at betyde? Kun endnu et Par Aar, og Du vandrer ikke mere her paa Jorden. Men det glem ei: bestandig under Tidernes Skiften at forblive den samme, reen, uden Skyld og Brøde, sanddru og menneskekjærlig. Dette har sandelig meget at betyde.

Kun endnu et Par Aar, og Du vandrer ikke mere paa Jorden, — men hvad Du har været, hvad Du har virket, staaer med uudslettelig Træk i Livets Bog. Den jordiske Høst er kun for en ringe Tid; men der gives en himmelsk, en aandelig Høst, uden hvilken hele vor Tilværelse vilde være værdiløs. Held den, der sætter sin Lid til Gud! Han tager en Høst, som ikke behøver at frygte for Uveirets eller Menneskenes Luner, og, samler han end ikke ydre Skatte, saa vinder han dog det, der er bedre end Rigdom, og ikke kan kjøbes for alle Verdens Midler: en indre No, Tilfredshed og Lykke. Om end Uheldet med eet Slag tilintetgjør alle Guds Planer, hvorfor man har arbejdet saameget, lidt saamange Savn og gjort saa store Dpoffrelser — een Ting kan det ikke tilintetgjøre: den stille Lykke, der boer i et med Gud inderlig forenet Gemyt.

Undladelse af det Gode.

Naar Talen er om Menneskets Værd, om vore nærmere eller fjernere Bekjendtes gode og flette Egenstaber, hvor usikker er da ikke ofte den Maalestok, som vi vælge! Selv om vort eget Værd have vi ikke sjelden de vrangeste Begreber. Naar vi sammenligne os med Andre, som have begaaet en eller anden Forbrydelse, sig vi til os selv: Gud være lovet, at jeg ikke er som han! Sædvanlig holde vi os allerede berettigede til at troe os bedre end vor Broder, naar denne har udøvet en strafværdig Handling, som vi hidtil ikke have gjort os skyldig i, som vi i vor nærværende Sindsstemning og Stilling ikke vilde begaae eller i vore Forhold ikke engang have Anledning til at begaae? Men have vi vel Ret hertil?

Der gives sikkert mange Mennesker med et dydigere Sindelag end vi, og som dog ved en enkelt større Forseelse paadrage sig Medborgeres Ringeagt eller muligen endog hjemfalde til offentlig Straf. Deels ved deres Opdragelse, deels ved allehaande samvirkende Omstændigheder blive de maastee mod deres Villie førte til en Forbrydelse, mod hvilken vor Opdragelse, vort Temperament og vor hele Stilling sikrer os. Men ere vi derfor bedre end de? Have vi alt oplevet Frijselsens farlige Time, og lykkelig opretholdt vore dydige Grundfætninger mod Omstændighedernes Tryk, mod Lidenskabernes Storm? Hvad er det vel, der ofte afholder os fra at begaae Forbrydelser? Er det Tanken om Dyden, om Guds Villie og vor hellige Bestemmelse? Er det ikke mangen Gang snarere Frygten for Andres Foragt, en vis naturlig Sloyhed og personlig Feighed, der bortdrager os fra det, vi ellers maastee nok vilde være istand til at udføre?

Man kalder i det daglige Liv sædvanlig allerede den et godt Menneske, en Person af upaaklagelig Vandel, om hvem man ikke veed at sige noget Ondt, eller hvem

man ikke kan paaſige nogen egentlig fremherſkende Feil; og Mungen bilder ſig ind allerede derved at have en Fortjeneste og Krav paa ſine Medborgeres Agtelſe, at han gaaer og gjelder for en ſtiffelig Mand. Men mon det er en Fortjeneste, ikke at være nogen Forbryder? Skulle vi vel roſe Noget for at han ikke ſtjæler eller ulovligen søger at tilvende ſig Andres Eiendom? Fortjener den at berømmes, ſom ikke er nogen Forfører, Bagvaſker eller deſlige? Kunne vi tilregne os det ſom noget Godt at vi ikke have udøvet noget egentlig Slet? Kunne vi af den Sæd, ſom ikke er bleven ſaaet, i Tiden vente nogen Hoſt? Nei i Sandhed! Gud lader ſig ikke bedaare. Vi have ikke modtaget vort Kald, for at ſtifte ſaa lidt Ondt ſom muligt, men derimod for at udføre ſaa meget Godt, ſom vi kun ere iſtand til.

De fleſte Menneſker, der have deres Hu rettet paa jordiske Fordele, der ikkun arbeide for deres Huus, for at ſkaffe ſig Beqvemmeligheder og Forlyſteller, henleve deres Tid i en lav Tankesphære. De ere for ſløve og for frygtſomme til at begaae noget Slet, men paa den anden Side ere de ligesaa ligegyldige for det Gode. De mene at have gjort Alt hvad der kan forlanges af dem, naar de hjælpe til at fuldføre en Beldædighedshandling, hvortil de have beſluttet ſig deels ledede ved deres naturlige Temperament, deels overtalte af Andre, deels maaſkee endog for at ſkaffe ſig Ære og Anſeelse. Ak! det er i Sandhed ingen Dyd. Slige Menneſker erhverve ſig ikke Guds Velbehag, om end deres Medborgere yde dem nok ſaa megen Roes. De vare ikke bejelede af nogen hellig Billie, og gjorde ikkun det, de af flere Marsfager ikke kunde uudlade at gjøre.

Ingen kan paa den anden Side med nogen ſkjellig Grund føre Klage over, at der fattes ham Anledning til at blive nyttig for ſine Medmenneſker og gjøre ſig for-tjent af dem; thi hver Dag frembyder mangfoldige Lei-ligheder dertil, naar vi blot havde Mod og Billie til at

gribe disse. Det er vel sandt! vi kunne ikke udføre alt det Gode, vi gjerne vilde -- dertil have vi ikke Gyne eller Leilighed. Men lad os dog vogte os for en desværre meget almindelig Feil, som bestaaer deri, at vi saa gjerne see hen til det, der ligger udenfor vor Sphære, og derover forsonne det Gode, vi ret vel formaae at stifte, om end med ringere Midler. Det er netop vore egne Forhold, vi bør have for Øie; de ere omfangsrige nok til at afgive en stor Virkefreds for Fromhed og Dyd. Hvor klarligen fremstilles ikke disse Sætninger i den hellige Skrift? „Det er Dig sagt, o Menneſte, hvad det Gode er; og hvad fordrer vel den Allmægtige af Dig, andet end at Du skal øve Retfærd, gjøre vel mod Dine Brødre, og vandre i Stilhed med Din Gud?“ (Micha 6, 8). Sig dog ikke: havde jeg saamange Midler som denne eller hiin, da skulde jeg vistnok gjøre en ædlere Brug deraf! Hvorfor gjør Du da ikke den ædleste Brug, Du kan, af den ringe Formue, der er Dig tildeelt? Har Du end ei saameget, at Du kan undvære Stort uden Tab for Dig og Din Familie: hvorfor anvender Du da ikke det Lidet, Du kan, til Dine Medmenneſters Trost? Hvorfor bruger Du det hellere til at forøge Dine Bequemmeligheder, til at forstjonne Dine Boliger, til Festligheder og unyttig Tant?

Saaledes enſter man sig stedse at være i en høiere Sphære, hvor man da vilde udøve saameget Godt, som man nu ikke har Leilighed til, men hvortil man dog foler et stort Aulæg. O Sandhed! man betænker ikke, hvor utallige Anledninger til at virke der gives i enhver Stilling i Livet. Der findes ikke et Menneſte, som ikke hver Dag kunde have idetmindste een Leilighed til at stifte Godt; jely den meest Forarmede finder en saadan. Dog for at lægge Mærke til samme, maa man kunne have den alvorlige Villie dertil. Villien have Mange, men den alvorlige og kraftige Villie kun Faa. O, lad os ikke anklage Forsynet, at det ikke har hensat os i Naar, i hvilke vi kunde lade vor Dyd glimre — lad os anklage

vor egen Lædighed og Phlegma, der hindrer os i at oplade vort Dje og see hvad der ligger i vor Nærhed. — Og see vi ikke Leiligheden lige for os, o da lad os opsoge den. Gjøre vi os ikke Umage for at forøge vore time- lige Goder? Søge vi ikke disse med Iver og besværlig Anstrængelse? Og de høiere Goder, der bringe os nærmere til Gud, skulde vi ikke opsoge, men ligegyldigen vente, indtil de paatrænge sig os? Med Rette hedder det i Salomons Ordsprog: „Søger Du det som Sølv, graver Du derefter som efter skjulte Skatte, da begriber Du hvad Guds frygt er og erkjender Herrens Blisdom“ (Ordspr. 2, 4). — Det er altsaa ikke Leilighed til det Gode, der mangler os, men et stedse dydigt Sind, en stedse kraftig Villie. Hvo der besidder disse, er opfindsom i at vise sig menneskekjærlig og tjenstagtig mod Alle, veed altid at holde noget tilovers af sine smaae Fornødenheder, hvorved han kan hjælpe andre Mennesker eller understøtte almeeenlyttige Foretagender, — har, om end ikke altid Penge, saa dog et eller andet godt Ord at anbringe, et hensigtsmæssigt Raad, en hjærlig Trøst at meddeele.

Den Synd, hvori vi gjøre os skyldige ved Undladelsen af det Gode, bliver saameget større for Gud og for vor egen Samvittighed, som det var os lettere at iværksætte dette Gode: — Hvo der har en blød og folsom Natur, ham koster det kun liden Overvindelse, i Ord og i Gjerning at øve Medlidenhedens skønne Pligt mod den Ulykkelige. Hvorfor nærede han ikke denne sin Tilbøielighed? hvorfor gjorde han undertiden BOLD paa sig selv for ikke at lade Hjertets Stemme blive altfor lydelig? Ak! snart var det Forsængelighed, snart Frygt for Menneskenes Dom, der lammede hans Haand; snart var det Dorkshed, der afholdt ham fra at begive sig til de Ulykkeliges Boliger, og forvise sig om hvo der meest trængte til Hjælp; snart var det utilgiveligt Letsind, snart Lyst til Pragt, der foreledede ham til at udgive det, som burde have været anvendt til ædle Diemed. — Hvo der har nogen Anseelse

blandt sine Medborgere, nogen Indskyldelse paa deres Tænkemaade og Villie, for ham er det en let Sag at bringe saare meget Godt paa Bane, og heldigen at udrette hvad der vilde være vanskeligt for Andre, selv med hele deres Kraftanstrængelse. Ofte er et Bifaldstegn, et eneste opmuntrende Ord fra hans Side tilstrækkeligt til at faae det Nyttige istandbragt. Hvorfor udtalte han ikke dette Ord? D! fordi Sagen igrunden var ham ligegyldig, og han ikke engang vilde gjøre sig den Umage at overbeie dens Værd og Nytte; eller fordi hans Magelighed undskyldte sig med den Indvending: „hvorforskal jeg blande mig i Noget, der ikke angaaer mig?“ — ofte maaskee fordi Talen var om Noget, som angik en fremmed Person, en fremmed By, og disses Interesser.

Dobbelt Ansvar hviler saaledes paa den, der undlader det Gode, skjøndt hans medfødt Tilboielighed i høi Grad tilskyndede ham dertil. Her er Plichtforglemmelsen aabenbar Virkningen af en modstræbende Lyst, der allerede maa være bleven mægtig hos ham, hvad enten denne nu kalder sig Egennytte, Selviskhed, Misundelse, Stoltbed, eller dorst Sløvhed, Letsind, Ubetænksomhed.

Du elsker dem igjen, der elske Dig, der smigre Dig; Du gjør vel mod dem, af hvem Du kan vente Gjentsjenerer — hvad Godt er der herved? gjøre ikke de raae Bilde, gjøre ikke Dyrene ligesaa? Du begaaer ingen Forbrydelse, det vil sige: Du stjæler ikke, Du myrder ikke, — hvad Fortjeneste er vel deri? O Mennecke! hvor blottet vil Du engang komme til at staae, naar Din udødelige Sjæl, der er udrustet med store Anlæg for en evig og bedre Verden, begavet med Forstand til at skjelne det Sande fra det Falske, og i Besiddelse af en kraftig Villie, ikke formaar at rose sig af andet Fortrin, end det at have holdt sig reen for grove Forbrydelser? Hvor nogen staaer Du, Ulykkelige, i beklageligt Selybedrag? Du troer at være reen for Brode — men Dine tusind Plichtforsøm-

møder ere tusind Synder, der fordre Regnskab af Dig. Engang slaaer den Alborsttime, da Du vil gysse over Din Ligegyldighed for det overvættede meget Gode, som nu er forblevet ugjort. Thi at være ligegyldig for det Dydige, vi kunne udøve, er det samme som at være ligegyldig for Evigheden, der venter os, eller for Gud, den Almægtige, der omsider vil affige vor Dom. Enhver Leilighed til det Gode, der viser sig for vort Blik, er ligesom en Indbydelse fra Gud til vort Hjerte, om at hellige os til ham, en Bøn fra vor gode Engel om at blive bedre og helligere.

Hvorledes vil jeg kunne bestaae for Dig, himmelske Fader! naar mine Dage og Timer blive mig forelagte tilligemed det Meget, jeg har undladt? Hvilke Forhaabninger vil jeg kunne have om Evigheden, om et fuldendt, høiere Liv, som jeg selv — at kun altfor ofte — har forskjertset? O, jeg bekjender for Dig min Svaghed, min Synd! Ja jeg er en større Synder, end jeg selv troede at være det. Undladelsen af at udøve det Rette og Gode er den Synd, som jeg ikke er istand til at retfærdiggjøre for min Gud og Skaber. — Dog! jeg lever endnu. Dit Langmod, Din Barmhjertighed har endnu ikke forladt mig Uværdige. Jeg seer jo endnu Dage for mig, i hvilke jeg kan vise — ikke en unyttig Anger, men en stærk Billie, helliget Pligten og Din Billie. Jeg lever endnu, skjondt maaskee kun en stakket Tid, og seer med Glæde de Dieblikke imøde, da der gives mig Leilighed til Tanker, Ord og Gjerninger, som kunne bidrage til at befordre almindelig Lykhalighed. O, min Skaber, Du fordrer Intet som overgaaer Dine Børns Kræfter — men hvorfor skulde jeg ikke glad yde, hvad mine Evner formaae? O, skjænk mig Styrke for Fremtiden og lad Fortidens Svagheder og Synder være mig forladte! Amen.

Kampen mod Hindringer.

Enhver, der fatter det roesværdige Forsæt, stedse at ville tale og handle saaledes, som hans Overbeviisning tilsigter ham at være ret, Enhver, der beslutter sig til at gavne Menneskeheden ved dydige og ædle Foretagender, maa strar i Begyndelsen være beredt paa at møde Fortrædeligheder og Hindringer. Mange modsætte sig ham af den Grund, at de, som misundelige Væsener overhovedet, hade det Gode, de ikke selv have opfundet eller fuldført; Mange, fordi de, uden al indre Værd, ikke let kunne forestille sig Menneskene bedre end de desværre selv ere, og derfor underlægge de ædlestes Handlinger slette Bevæggrunde; Mange, fordi de ved deres Opdragelse, Temperament, Erfaringer og ydre Forhold ere aldeles forskjellig fra Andre, og derfor ogsaa have ganske andre Begreber om hvad der er gavnligt og godt, og endelig Mange, fordi de holde den Vedkommende for en Sværmer eller Særling, uagtet de ikke kunne andet end yde hans gode Villie retfærdig Aerkjendelse. — Men hvo der er paa det Rene med sin Overbeviisning, hvo der har sammenlignet den med Guds Villie, med sin Samvittigheds Stemme, og fundet den fri for enhver Indblanding af hvilken som helst Videnstak, hvo der tilfulde erkjender, at hans Foretagende er til sand Gavn og Velsignelse for Menneskeheden: han bør visselig ikke undlade at blive sig selv tro.

Med dette Sind, o Israelit! med en hellig og stærk Villie, understøttet af modent Overlæg og de Fornuftigeres Raad, vil Du kunne udrette store og velsignelsesrige Gjerninger. Enhver Anstødssteen vil opmuntre Dig til større Kraftanstængelser og netop forebygge en mulig Slappelse i Din Iver; enhver Modsigelse eller Indvending vil endmere befæste Dig i Overbeviisningen om Din Sags Godhed, og gjøre Dig opmærksommere paa det,

hvori Du maaskee kan have feilet eller være gaaet for vidt. Alle slige Hindringer ville ikkun luttre Dine Grundsaetninger og omsider forherlige Din Seir. — Dog — endnu Eet! Ved alle Dine Foretagender vær hellig, det vil sige: vær reen! Bogt dig for det sandfelige Herredømmes Indskydelse paa Dit Gemyt, og, hvad Du end foretager Dig, aldrig være det foretaget, blot for at høste jordist Lon! Har Du besluttet at gjøre en god Gjerning, da lad ikke Haabet om derved at indlægge Dig Ære, eller derved at erhverve en mulig Fordeel, være Hoveddrivfyedren. Underfog derfor nøiagtigt Dit Hjertes Lonkammer, og see, om ikke ubevidst Tanken om en eller anden Binding stulde være Din egentlige Grund, Hensigten at gavne Dine Medmennesker kun en Bigrund, og om Du overhoved vilde have begyndt paa det gavnlige Foretagende, hvis Du ikke var falden derpaa ved Haab om egen Interessse. I saa Fald maa Du vide at skjelne det Rene fra det Urene, og ikke ansee det som en fortjenstfuld Handling, der egentlig har et uædlere Motiv. — Vær Kjærlighed til Dine Medskabninger, hjælp dem villig, hvor Du er istand til at hjælpe; huskval deres Nød, hvis Du besidder Midler dertil; frem det Gavnlige, saavel for det enkelte Menneske som for Staten — men alt dette ikke for at blive gjenelstet, anseet af Folk som en Belgjører, eller erholde en eller anden Fordeel; men fordi Du er Dig tilfulde bevidst, at det er en god Gjerning, at den er Dig værdig, at Du derved nærmer Dig hiin aandelige Fuldkommenhed, som Gud og Din egen Samvittighed siger Dig at Du engang skal opnaae. Da er Du reen og fri for det Jordistes Indskydelse, da ligner Du den Allerhøieste i Sindets Helighed, da vil Du bestaae i Kampen mod Hindringer med værdig og udholdende Standhaftighed, og erhverve Dig selv Dine Modstanderes Agtelse og Velwillie.

Standhaftighed, Fasthed i Tænke- maade, Bankelmød.

Der gives Folk, hvilke vi betegne som ustadige, svage, karakterløse. For disse nære vi, om just ikke Foragt, saa dog for det meste Ringeagt. De oprøre os ved deres Bankelmød, idet de idag tænke Eet, imorgen et Andet. De rette sig efter Omstændighedernes Bydende, efter Mode og egen Fordeel, ikke efter Pligtens Bud eller Moralens Grundsætninger. Slige Mennesker ere næsten farligere end aabenbare Fjender; thi af disse veed man hvad man har at befrygte, men derimod ikke af hine, i Særdeleshed ikke, naar de for Diebliffet have Navn af at være vore Venner. Og i Sandhed! de have ifkun Navn heraf, men ere det ikke i Gjerningen; de have Navn af ærlige, stikkelige Folk, uden dog i Virkeligheden at besidde disse Dyder. Thi hvem tør regne paa Dyd, Venskab og Ærlighed hos dem, der hver Dag skifte Meininger?

Derfor føle vi med Rette Affsky for en saadan Tænke-
maade, og det ikke alene, naar den viser sig hos Andre, men naturligviis ligesaameget, naar den findes hos os selv, naar vor egen Bevidsthed siger os, at vi høre til dem, der, ligesom Veirhaner, dreie sig efter hvad Kant Vinden blæser, uden at have noget fast Støttepunkt, uden at staae sikke paa Dydens og Pligtens uroffelige Grundvold. Den fornedrende Tanke maa strax bemestre sig os, at vore Medmennesker da umulig kunne have nogen sand Agtelse for os, om de end synes at vise en ydre Høflighed, og om de end ikke lade sig mærke med, hvor liden Tillid de have til vort Ord eller til vor Karakter.

Allerede selve Fornuftens Bøsen byder os at handle consequent og aldrig lade vore Handlinger være modstridende mod de af os engang udtalte og erkjendte Anskuelser. Den evige Fornuft bliver altid sig selv liig; ikke et Haars=

breds Afbigelse kan stee i den engang forestrebne Verdensorden, og hvad for Martussinder var Dyd, Ret og Pligt, er det endnu den Dag idag. Stræb da ogsaa Du, Israelit! at nærme Dig saameget som muligt den evige Fornuft, og forbliv trofast og standhaftig ved det, Du med fuld Overbeviisning har erkjendt for nyttigt og godt. Lad Dig ikke forlede til nogen Overtrædelse heraf, hverken ved egenfjærlig Begjærlighed eller utidig Omhyggelighed, hverken ved Haab eller Frygt. Og selv om Din Charakterfasthed skulde forvolde Dig vovensynlig Skade: da vil denne viselig fuldkommen erstattes ved Andres Afgjættelse for Dit roesværdige Forhold. Viis Dig altsaa saaledes som Du i Birkeligheden er, som et med Fornuft begavet aandeligt Bæsen: Du vil da aldrig kunne sælge Dine uforanderlige Grundsætninger for en ussel Fordeel, Din Lands og Dit Hjertes Reenhed for en fordærvelig Lidenskab. Er det end vanskeligt, saa er det tillige desto fortjenstfuldere at vinde Seir i Kampen mod Lyster, der hvert Dieblif søge at røkke vor Fasthed og overmande vor Svaghed. Forsængelighed og Egennytte, Magelighed og Letsind, Lettroenhed og Menneskefrygt, ere de Tjender, der gjøre os til Forrædere mod os selv, til Forstyrreere af vort eget Menneskeværd.

Dog ligesaa roesværdig Charakterfasthed er, hvor det gjælder om at være god, stor og ædelmodig, ligesaa da delværdig er en lignende Fasthed i ubetydelige eller endog uretfærdige Tilfælde. Her er det ikke Manden, der viser Styrke, her er det Lidenskaben, det fordærvede Gemyt og de sandselige Tilbøieligheder, der øve deres Indflydelse. I uvigtige Tilfælde uden Marsag at forblive ved sin engang udtalte Villie, er ikke Charakterfasthed, men taabeligt Egensind, ligesom det at forblive fast i sin slette og samvittighedsløse Tænkemaade, trods alle Advarslers, retteligen kaldes Halsstarrighed. Egensind vidner om Mangel paa Forstand, Halsstarrighed om Mangel paa Følelse af Ret og Pligt. Begge disse Laster ere saa langt fra

at indeholde nogen Charakterstyrke, at de meget snarere vise Charakterens Svaghed, da man nødes til at bukke under for Lidenksaben, eller for en Følelse, som Fornuften, skjøndt forjæves, misbilliger.

Ganste anderledes er det i vigtigere Sager. Her er Charakterfasthed uomtvistelig en Dyd; thi Dyden viser sig i at modstaae Hindringerne for det Gode. Men Deres Tal er desværre ikke ringe, der ved hver Leilighed netop handle i modsat Retning, der svageligen give efter for enhver ydre Tilskyndelse, endskjøndt de ikke mangle en bedre Erkjendelse, endskjøndt de ret vel vide, at de ikke paa den Maade opfylde Guds Bud og Pligtens hellige Love. De have ikkun deres usle Fordeel i Hovedet, sælge sig med falsk Klogskab til den Meeftbydende, lade sig beherske af Omstændighederne og blive mod deres indre Overbeviisning, af reen Feighed, Slaver af de Personer, der have Mod til at herske over dem. De bære hver Dag en forstjellig Farve, fordi de hver Dag have en Anden, hos hvem de agte at indsmigre sig. De blive saaledes foragtelige Hyklere, og snart ville de tabe deres Medborgeres Agtelse saavel som Agtelsen for sig selv. Grunden til at denne Klasse Menneker er saa talrig, ligger deri, at Klogskaben nutildags gjælder mere end Ærlighed. Mennekerne regne sig det til Fortjeneste, i deres Handlinger at vise sig modsigende og gaadefulde, saa at Andre ikke skulle kunne forstaae dem. Det smigrer dem, at Ingen kjender deres sande Tænkemaade. O de Stakler! de have slet ingen sand Tænkemaade, men kun en egennyttig Begjærlighed, en slavisk Følelse, der gjør dem dove for Fornuften's Røst, der bringer dem til at glemme deres Kald og forspilder deres himmelske Lyksalighed.

Hos Mange hidrører imidlertid Bankelmodet derfra, at de i de vigtigere Anliggender endnu ikke ere enige med sig selv, og derfor, i Mangel af Overbeviisning om hvorvidt en Ting er rigtig, handle efter Diebliffets Indskyndelse. Dette er Barnets Versind og Uforstand, der, uden selv at

have nogen Mening, gaaer hvorhen det ledes. Et Menneſte uden Overbeviisning og Dømmekraft er ligesom et Skib uden Roer og Anker: det kan ikke styre sig selv, det bliver en Bold for de legende Bølger, det gaaer i Storm mod Klipper og Skjær, og staaer ikke til at frelse.

— O, Israelit! Indprænt Dig vel, hvad her siges: ved hvilkenſomhelſt Begivenhed, der foregaaer i Dit Huus, i Din Familie, i Din Menighed, i Dit Fædreland, tillad Dig ikke nogen overilet Dom, men undersøg alle Omſtændigheder, og ſøg da at fatte en beſtemt, uhildet og grundig Overbeviisning, hvorefter Du kan indrette Din Handlemaade. Spørg Din Fornuft: hvad er her det Rigtige? Spørg Din Samvittighed: hvad er det Bedſte? Spørg Din Forſtand, hvorledes Du paa den henſigtsmæssigſte, reſdeligſte og gavnligſte Maade kan opnaae et godt og for-
 tjenſtfuldt Niemed? Paa denne Maade vil Du ved Efter-
 tanke danne Dig Grundſætninger, hvorefter Du kan styre Dine Handlinger, og ſom ved venſkabelig Drøften med Andre kunne berigtiges og forbedres: Hav ſtedſe kun for Die, hvad der er det Rette og det Gode; alt Andet maa derfor ſtaaе tilbage.

Jeg indſeer nu Kilderne til Bankelmod, og hvoraf flyder vel min egen? Skuer jeg i mit Indre, da ſeer jeg ogsaa der et uſtadigt Sind herſke. Jeg beſidder ikke Charakteerfaſtheden, ſom jeg fordrer af det Menneſte, for hvem jeg vil nære Agtelſe, — ſom Guds Villie kræver, at jeg ſelv ſkal udviſe. Jeg kan ikke tillægge mig hiin Styrke og Høiſhed i Tænkemaade, ſom intet Tidens Uveir formaaer at knække, ſom vandrer tilfreds gjennem Ulykker og Trængſler. Mine Ord, mine Handlinger ſtaaе deſværre altfor ofte i Strid med mine Grundſætninger, med min bedre Forſe. O Gud! hvor langt er jeg fra at være hvad jeg ſkal være, for at kjendes værdig til et høiere Liv? hvor langt er jeg fra at ligne Dig, o høieſte, evige Fornuft,

hvis Keenbed stedse er den samme! O skjænk mig Din Bøllie og giv mig hellig Styrte og Kraft, at jeg maa blive standhaftig i Dyd og endmere nærme mig Dig i aandelig Storhed! Amen.

Menneskenes Dom.

Stundom hændes det, at Den, der af Erfaring veed, hvor vankelmødigt og upaalideligt Mængdens Dom er, ikke tager i Betænkning, stolt at sætte sig ud over samme og, uden at ændse Andres Mening, handle som han selv finder for godt. Denne Feil er stor, og vidner om et egenraadigt, et ufjærligt Sind. Vi leve i det menneskelige Selskab, og skulle tage tilbørligt Hensyn til denne vor Stilling. Vi skulle søge at erhverve os vore Medmenneskers Kjærlighed, og bør altsaa ikke, ved utidigt Jber eller i stolt Indbildning om vor Landsoverlegenhed, forsmaa deres Raad eller vrage deres Stemme. Det vil neppe feile, at den, der gjør dette, tidlig eller sildig kommer til at fortryde sin Handlemaade. Hans Foretagender, der ikke ere klogt beregnede, eller hensigtsmæssigt udførte, ville mislykkes, og han vil for seent angre, at han i falsk Indbildning om egen Klogskab har været døv for Andres Røst.

Imidlertid gives der en anden Yderlighed, der hyppigere finder Sted, og som bestaaer i at man tillægger Børens Dom en altfor stor Bærd, at man er altfor ængstelig for de gunstige eller ugunstige Tanker, Andre muligen kunne fatte om En. Dette er en Hovedkilde til Menneskenes Utilfredshed. Den Enkeltes No, ja endog hele Familiens Bøsfærd forspildes ofte ved et saadant bestandigt Hensyn til andre Menneskers Omdømme. — Allerede i den tidligste Ungdom erholde Børnene en for høi Fore-

stilling herom. Forældrene ere mangengang selv Skyld deri, og uden at vide det eller uden at ville det, lede de dem paa urigtige Veie. Daglig høre vi Forældre sige til deres Børn: „Hvad ville Folk vel tænke om Dig?“ Sjelden eller aldrig siger den fornuftige Moder: „Hvad mon den alvidende Gud vil domme herom?“

Forestillingen om Andres Meninger har fra Barndommen af altformegget rodfæstet sig i vort Gemyt. Deraf kommer det, at det er os mere magtpaaliggende at synes god, end at være god, at vi mere lytte til Verdens Dom end til vor Samvittigheds Stemme, at vi alt ere rolige, naar blot Menneskene tænke fordeelagtigen om os, ubekymrede, om vi staae os ligesaagodt med den himmelske Dommer. O svage Sjeles elendige Nodanker! Engang i Tiden, naar Jord bedækker vort Legeme, forstummer vore Brødres Dømme, men Guds Dom forstummer ikke. Menneskenes Blik forblændes lettelig, og deres gode Vidnesbyrd hjælper Intet hos ham, der prøver Hjerterne, og hvis altskuende Øie ikke lader sig vildlede af noget stoffende Ydre. Menneskene rette sig efter Skinnet; thi de kunne ikke trænge ind i Hjertets Pensammer, men Gud seer vore hemmeligste Tanker, vore skjulteste Bevæggrunde. Naar man nu betænker dette, naar man veed af hvilke urene Kilder Mængden henter sine Meninger, bør man da tillægge dem saa stort et Værd? Hvor ofte er ikke det dydigste Menneske smerteligt blevet miskjendt af sine Medborgere? Hvor ofte er ikke Den bleven udskjeldt og foragtet, for hvem Efterverdenen har oprettet Vresstøtter? Hvor ofte er ikke paa den anden Side Den bleven lovpriist i levende Live, om hvem man efter Døden har erfaret de sletteste Ting? O, lad Verdens Dom være hvad den i og for sig selv er: et daarligt Fartoi, der snart gaar til een snart til en anden Side, let og ustadig, paa Livets urolige Bølger.

Man priser, hvad man for kort Tid siden foragtede; man bagtaler Den, der nylig var Gjenstand for Lovtaler.

— Er Du derfor ved Dig selv overbevist om at have et redeligt og oprigtigt Sindelag, er Din Villie god og reen, Dine Hensigter retfærdige og Din Fremgangsmaade vel overtænkt, saa lad kun Menneskene raabe og misbillige Din Færd. Gaa modig fremad paa den begyndte Bane, ledsaget af Guds Bifald og en reen Samvittighed. Om end hele Verden mistjender Dig, Gud mistjender Dig ei. Maa Du end for den gode Sags Skyld lide Haan, Bagtalelse og Forfølgelse, lad Dig ikke anfægte af sligt: uden Kamp gives ingen Seir. Hvormange velsignelsesrige Værker, nyttige og velgjørende Indretninger vilde vi ikke endnu den Dag idag maatte undvære, naar de ædle og standhaftige Mænd, hvem vi have at takke for saadanne, havde ladet sig lede af den uvidende Mængdes Dom? O! bryd Dig ikke om Verden, men skue med freidig Tillid op til den Afseende, hver Gang Du har ifinde at stifte noget Godt.

Der gives desværre Mange af de Ulykkelige, der frygte for Menneskenes Domme; — vildfarende Skabninger, som vedblive at føre et Levnet, der tidlig eller sildig volder deres Ruin, alene fordi de skamme sig over at begynde et nyt Liv; de ville ikke synes latterlige i Verdens Dine, men — de Daarer — ville da hellere taale Samvittighedens Piinsler og en evig Angers Dvaler, og, — for at undgaae Andres Spot, — paadrage de sig deres Afsty. Ei sjelden ville vi saaledes træffe paa et eller andet beklagelsesbærdigt Menneske, som alt for dybt har indviklet sig i Fordærvsens Garn, i Gjæld og andre ulykkelige Forhold. Fra sin Barndom af har han faaet et for høit Begreb om Folks Dmdømme, han geraader i Fortvivlelse og drives omsider til Brode, ja maastee til Selvmord. — Hist fører En, for at erhverve sig en indbildt Anseelse hos sine Medborgere, et prægtigt Levnet, der ikke staaer i Forhold til hans Indtægter. Han har maastee engang kunnet taale denne Ddselhed, men de Tider ere nu forbi, og dog har han ikke Mod nok til at indskrænke sin Stilling. Tanken

om hvad hans Venner og Bekjendte ville sige dertil er ham utaaelig. For Andres Dom opoffrer han sin Velstand og sin Lykke, sin indre Tilfredshed og sin Ro, indtil han maa bukke under, og bliver da en Gjenstand for Foragt og Medlidenhed.

O! maatte jeg dog have Kraft til aldrig at bæve for Menneskenes Blik, men ene og alene for Guds Dom. Misfjendes jeg af Andre, gid da Tanken om hans Ubundenhed og Algodhed være mig en salig Trost! Jeg vil stræbe efter at være god og ædel; ved Godhed og Edelmødighed vil jeg da kunne afvæbne dem, der ringagte og spotte mig. Dertil hjælp mig min Gud og Fader! Gid Du blot engang maa dømme mig naadig og skaansom! Amen.

Bagvaskelse.

Hvis Nogen ved sin Fortælling, sine Domme eller Bemærkninger bidrager til, at Din Afgjælse ufortjent svækkes, da er han en Bagvasker og fortjener med Rette dette Navn. Den, der allevegne udspreder hvad han kan faae Nys om, der ombærer fra Sted til andet de smaae Familieanliggender, han er kommen paa Spor efter, der ondskabsfuldt udtyder hvert af Dine Ord og hver af Dine Handlinger, berøver han Dig ikke en Deel af Dit gode Navn, af Din hidtil uplettede Ære? Bevirker han ikke, at Andre, om de end ei fatte Foragt for Dig, dog vise Mistro og Uengstelighed i Dit Selskab? — Ikke alene Den er en Bagvasker, der opdigter slette Udsagn og Rygter om sin Næste, men ogsaa Den, der lytter til onde Menneskers Tunger og derpaa udbreder det Erfarede. Han er

den Slettes foragtelige Medhjælper, og staaer i samme Forhold til Bagvaskeren, som Hæleren til Tyven.

Det er Bagtalesesyge, der forleder os til ved alle Slags Midler at udspore andre Familiers indre Forhold, for derved at hente Stof til Samtale. Men i huuslige Kredse skeer der Meget, som helst ønskes hemmeligholdt, om det end ikke just er af den Natur, at Opdagelsen geraader til nogen Skam. Man ønsker i sit Huus at kunne handle tvangløst og frit, og ganske at tilhøre sig selv; man lægger mindre Mærke til hvad man siger og binder sig mindre til de conventionelle Former, der iagttages i Omgang med Fremmede. Hvo der altsaa med nysgjerrig Paatrængenhed forstyrrer denne Sikkerhed og røber Andres Familiehemmeligheder, han forsynder sig mod sin Medborger, idet han gjør et Brud paa hans huuslige Lykke, idet han offentliggjør det, der ikke var skeet i den Hensigt at udspredes, og som derfor lettelig kan give Andres Raadhed og Spot forønsket Næring. Fornærmelsen skeer saavel i Ord, som ofte i Miner og Gebærder, og er i sidste Tilfælde ikke mindre farlig. Et Skuldertræk, et betænkeligt Smil siger ofte mere end en ondskabsfuld Tunge; og i denne Henseende at være aarvaagen i sin Opførsel maa derfor ligge Enhver paa Hjerte, der ikke vil berøve Nogen Menneskenes Tillid, ikke forgifte Andres Rygte.

Hvad er vel Grunden til, at mange i andre Henseender agtværdige Mennesker gjøre sig skyldige i Bagvaskelse? Undertiden kan det være Had og ondskabsfuld Misundelse, Skadefrohed og en lastværdig Glæde i at fratage Andre den Afgøelse, man ikke ved sin Opførsel har kunnet erhverve sig selv. Dog oftere er det maaskee en taabelig Jorfængelighed — noget der er saare almindeligt blandt Menneskene — som bestaaer i at man gjerne vil nedsette Andre, for i Sammenligning med dem at synes saameget mere ophøiet. Folk dadle altsaa ofte deres Brødre og udhæve deres mindre gode Sider, for at vise, at de selv ere frie for disse, og uden aabenbart at rose sig selv, gjøre de

det indirekte paa Andres Bekostning. De spotte Næsten, for at frygtes eller beundres af svage Sjæle; de tale om Familiehemmeligheder, for at gjøre sig vigtige, fordi de vel føle, at de ellers ere for fattige paa Egenstaber, der kunde tildrage dem Andres Opmærksomhed; de udsige ivrigt og tankeløst Alt hvad de have hørt, og gjøre sig en Fortjeneste af at lytte og gjensfortælle, deels for at sætte sig i Anseelse hos de Nysgjerrige, deels for at gjøre sig lidt af smaalige Personer. Undertiden er det blot Nyhedssyge og Mangel paa ædlere aandelig Beskæftigelse, der driver Mennesker af løse Grundsætninger til at udsritte og erfare, hvad der tales og handles, derpaa at ruge over det Opdagede, og dømme, ja, naar Leilighed gives, endog at fordømme og laste deres Broder. Dog — hvad der end er Grunden til denne Feil, vist er det, at den rober Mangel paa Forstand, og viser, at vi ikke ere i Besiddelse af den ophoiede Tænkemaade, der sømmer sig for den ægte Israelit. Mangel paa Forstand er det, der bringer os til at sige saameget Ubetænksomt og Upassende, hvilket ikke kan andet end saare Andres Ære, — Mangel paa Forstand er det, der bringer os til i sig Tale at søge Stof til selskabelig Underholdning. Denne Tilboielighed kan blive til en herstende Vane, og er da en Last i Ordets fuldeste Betydning. Man anseer da Samtaler om Næstens Feil og latterlige Egenstaber for en af det selskabelige Livs uskyldige Fornoielser. Man søger at forstjønne Lasten ved at give den bedre Navne, sætter den lige med Deeltagen i andre Menneskers Bee og Vel, anseer den for Bittighedsøvelse, for Spøg og saa fremdeles; kort sagt: Synden udsmykker sig, for ikke at strækkes ved sit eget frygge Udortes.

Men — vil maaskee Mungen spørge — er det da ikke tilladt om sit Medmenneske at sige et eller andet ufsadeligt Ord, et eller andet spøgesfuldt Udtryk? Er da enhver Dadel, selv over et virkelig dadelværdigt Menneske, en Synd? Dersom det ikke skulde være tilladt at yttre sin

Dom over et Menneskes Værd eller Uværd, hvorledes vilde man da kunne advare Andre fra at undflye Fristeren, fra at slyge Hytleren? — Svaret herpaa er simpelt og let. Den hellige Skrift siger: „Der gives en Tid til at tie, og atter en Tid til at tale.“ (Prædik. 3, 7.). Hvor Du troer, Din Dadel vil kunne virke til det Gode, hvor Du antager, at Du ved at udsige Din Dom handler efter Pligt, og at Fortielsen af samme maaskee vilde være til Skade, der tal! men tal saaledes, som Dit ædle Sindelag indgiver Dig det, med andre Ord: uden Bitterhed, uden Skadefryd, uden at give dig noget Skin af Vigtighed. Hvo viner ikke her den skarpttegnede Grændse mellem det Tilladelige og Utilladelige? Det er neppe saa vanskeligt at see, om en Dadel fremkommer af et oprigtigt Gemyt eller af Raadhed og Letsind, om den er udsprungen af den ægte Menneskekjærligheds rene Kilder, eller af Misundelse, Kjedsomhed og Sladderagtighed, Spot, Forfængelighed eller Nyhedsjyge.

Byd Din Stemme Taushed, hbergang spottende og skadefroe Ord henledes paa Personer, mod hvem Du maaskee selv nærer nogen Uvillie. Din Dom over disse kunde da maaskee blive endnu uretsfærdigere end de andre Bagtaleres, fordi saa let lidenskabelige Jølelser og et Gran af Hevnløst over tilføiet Uret kunde indblande sig deri. Behold Din rolige Besindelse, saa ofte Du hører slette Nygter eller ufordeelagtige Bemærkninger om Andre; sly de Samtaler, hvori Dine Medborgeres Feil fremhæves, og kan Du ikke undlade at tale med, uden at krænke Belæstændigheden, saa lad Din Dom være beskeden, sagtmodig og forsonende. Begynd at fortælle om den angrebne Mands Fortjenester, om hans enkelte roesværdige Egenskaber, og læg dem i Vægtstaaalen ligeoverfor hans Feil. Det blotte Forsøg herpaa vil gjøre mangen en Bagvaster forsigtigere i sine Uttringer, ja maaskee ganske bringe ham til Taushed. Slig Fremgangsmaade vil gjøre Dit Hjerte Vere og endog give Dig nogen Agtelse i Deres Dine, hvis Ord Du

paa denne Maade søger at svække. I detmindste ville de agte Dig mere, end de agte hinanden indbyrdes; thi, som det hedder i Salomons Ordsprog, „dadelsyge Mennesker foragte og frygte hinanden, saa at der blandt dem ikke hersker nogen Kjærlighed“. (Ordspr. 24—9).

Gaa i Dig selv, og betænk, hvor ofte Du har feilet ved uoverlagte Domme over Næstens Handel og Bandedel, hvor ofte Du har gjort Dig skyldig i hiin upassende Meddelelsessyge, der er det første Skridt til lastefuld Raadmundethed og Bagvaskelse (Talm. Erchin, 15.). Du vil da føle hvor urigtigt Du har handlet, og anraabe Guds faderlige Tilgivelse for hvert et ubetænksomt Ord, for hver en ureen Tanke, Du ikke har skyet at sende ud i Verden. Gid Du i Fremtiden maa have Kraft nok til stedse at vaage over Dig selv, til at vogte paa Din Opførsel, til at bevare dine Læber for det Urigtige og Slette. Gid Du bestandig kunde sige om Dig selv: Jeg er ingen Bagtaler, ingen Spotter, ingen huuslig Lykkes Forstyrrer. Du vilde da mere ligne vor Fader i Himlen, han som er en Gud for den Fromme saavel som for Synderen, han som elsker alle sine Skabninger og seer ned paa dem alle med Kjærlighed og Miskundhed.“

Manden.

Tænk Du paa Din Fremtid, paa at blive lykkelig, paa at undgaae Fordærvsens Afgrund, — da lad Ordet Religion være det, hvortil Du fremfor Alt vende Din Hu.

Frygt ikke for, at dette Ord skal være Anledning til dunkle Formaninger om at frastige Dig Ungdomsalderens Fornøielser, om at forandre Din muntre Sindsstemning

og i Fremtiden blive ængstelig, langsom og kold, som den udlevede Olding. Nei tvertimod! Religionen finder ikke Mishag i Dine Glæder, saalænge de hverken vancere Dig selv, eller skade Andres Ære, No og Tilfredshed (Præd. 11, 9.). Frygt ikke for, at Religionens Stemme skal strække Dig med Billedet af Døden, med Forestillingen om Høvisnen og Tilintetgjørelse. Tvertimod; disse Billeder bragte saa ofte Din Sjæl til at skjælve, netop fordi Du i Tankens Dieblik ikke var gennemglødet af en høiere Overbeviisning, af Religionens store Sandheder. Den, der i sit Bryst gemmer hiin saliggjørende Lære, han finder ikke blot Livet klart og lyst, men ogsaa Døden venlig og kjærkommen.

Viis et religiøst Sind, og Du vil see enhver Tvivl forsvinde; Du vil i et reent Gemyts barnlige Tro gjenfinde Din Lykke, Din Nolighed, som Du maaskee har mistet under Indbildningskraftens gjøgleriske Forestillinger, medens Forstanden, mistkjendende sig selv og sit rette Værd, sværmede og geraadede paa Afveie.

Viis Religion i Dine Ord. Undlad frækt at drive Spot med hvad der er Mennesket helligt; og vid, at det ydmyge Sind, hvormed den ensfoldige Lægmand bøier sig for Herren, er ligesaa agtværdigt, som den vise Lærdes meest indholdsrige og sindrige Bøn. Der er kun een Gud, ham tilbede alle Mennesker, om end med forskjellige Forestillinger. Ikke hvad de bede, men hvorledes de bede, er Gjenstand for Guds Opmærksomhed. „Den Slettes Ofsren er en Vederstyggelighed for Herren, den Netstafnes Bøn derimod finder Velbehag for hans Øren“ (Ordsp. 15, 8.).

Viis Religion i Din Handlemaade. Uden virksom Daad have de bedste Tanker intet Værd, uden gode Gjerninger nytter Troen Intet. Har Du derfor med et religiøst Sind fattet ædle Forsæt, da viis Dig kraftig i at udføre dem; og naar Leilighed til at handle er tilstede, naar Diebliffet frembyder sig for Dig, i hvilket Du kan

virke noget Godt, da opsæt ikke Handlingen indtil det bliver for sildigt, da lad ikke Egennytte eller falsk Undseelse, ikke Ulyst eller Magelighed faae Magt over Dit religiøse Sind.

Det er maaskee vanskeligt for Dig stedsse at handle saaledes, at Du kan være tilfreds med Dig selv. Snart begaaer Du et Feiltrin, skuffet af Mangel paa Erfaring og nødvendig Forsigtighed; snart henriver Dit livlige Sind, Din ungdommelige Følelse Dig i alt for stærk en Grad og fører Dig videre end Du selv ønskede eller tilsigtede. Men netop derfor er det saameget vigtigere at vise Alvor i Tale og Handling, og Besindighed i Alt hvad Du foretager Dig; thi det er især disse Egenskaber, der sømme sig for Manden, og en stadig streng Bogten paa Dig selv vil snart gjøre dem til Din Eiendom. Det første og sikreste Skridt er at tie, naar Dine Følelser ere i Begreb med at overvælde Dig, samt ikke at handle, naar Du føler, at Du ikke har gjenvundet Nøjsomhed og Fatning. Dette gjælder saavel om det Gladelige, der hændes, som om det Ubehagelige, der mangengang falder i Din Lod. I flere end eet Tilfælde maa en bitter Erfaring have lært Dig, hvormegen Forlegenhed Du vilde have undgaaet, hvis Du havde havt den tilstrækkelige Grad af Selvbeherkselse. Du Dig heri, og Du har lagt Grundstenen til Din Lykke. Men — mistvivler Du om Din egen Kraft, er Du for magelig, for egensindig — velan da! gaa da den Vej, Du selv har beredet Dig! bliv en Slave af Dine laveste Følelser, og anklag ikke Forsynet, isald en Tilværelse, fuld af Smerte og Uergrelse, skulde blive Dig til Deel. Du selv, hildet af Dine Luner og Dine Lyster, Dine Baner og Dine Feil, Du selv er Din Lykkes Morder. (Ordspr. 1, 20—32). — Tiltroer Du Dig ikke selv den Styrke, Du kan og bør besidde, da udsøg blandt Dine Omgivelser en Ven, hvis Tænkemaade kunde forbedre Din egen, og af hvis Selstab Du kan høste aandeligt Gavn. En Ven, der ikke i mange Henseender er bedre end Du selv,

standser Dig i Din Bane til Fuldkommenhedens Maal, ligesom en Ben, der er slettere end Du selv er, fører Dig tilbage i Dit Livslob.

Vær fremfor Alt forsigtig i Selskab med Personer af det andet Køn. Vær ved slige Leiligheder Agtelse for Dig selv, og glem aldrig hvad Du er eller hvad Du bør være. Lad ikke Dine Lidenstaber overvælde Dig, saa Du bliver til Spot for Andre, og nødes til at bære Ringagt for Dig selv. Lad Dig ikke hilde i Forsængelighedens Selybedrag, og endnu mindre bliv nogen Forbryder mod Andres No. Meent være Dit Hjerte, reen Din Person. Vee, om Bellystens Forbandelser rase i Dit Bryst, og Du synker ned som et Offer for Dine dyriske Lyster, troløs mod Dig selv, troløs mod Dine Forældres stille Duster, troløs mod Din Gud! — Gid Du uden Nodmen, uden Selybebreidelse maa kunne fremtræde blandt Dine uskyldige Jevnaldrende; Gid Du engang med en reen Samvittighed maa kunne tilbyde en dydig Kvinde Din Haand til at knytte et fast og evigt Forbund! — Vær Dig selv, og Du vil blive æret af Andre. Den salige Jølelse at have et uplettet Gemyt giver større Fryd end udsvævende Glæder, og Bevidstheden herom er den høieste Lykke.

Sty enhver Uret, dens Navn være hvad den være vil! Viis Overbærenhed i Din Dom over Andre, Streng=hed i at bedømme Dig selv! vær sanddru og ærlig, skjendt forsigtig, ved det Ord, Du giver. Vær menneskekjærlig i Din Færd mod ubekjendte Personer, mandig, oprigtig mod Dine Venner, høimodig mod Dine Fjender. Forsvar Din Ret uden Bitterhed, og krænk aldrig ved denne Lei=lighed Din Modstanders retfærdige Fordringer.

O Menneſte! Mangt et Ord af hvad her er blevet sagt har maastee fundet Gjenklang i Dit Hiertes lonlige Braa; og folte Du dette, da lad Indtrykket blive varigt, og lad det aldrig udslættes. Bliv stor og god! vær Din Stammes Hæder, Din Families Stolthed, Dit Fædrelands Ziir. Alt dette ligger i Din Magt. Livet udbreder sig

for Dig, Du haaber endnu en herlig Fremtid; forstyr da ikke selv disse Dine Forhaabninger. Mærk Dig vel, — det er sande Ord, dybt hentede fra Erfaringens Kilde: Du vil aldrig opnaae at blive lykkeligere end Andre, saalænge Du ikke bliver bedre end disse. Indprænt disse Ord med uudslettelige Træk i Din Husommelse! Tænk paa dem, saa ofte Du geraader i Nød og Forlegenhed ved egen Skyld; tænk paa dem, naar Du, istedetfor at vise Selvbeherstelse, har valgt Trældom i Videnskabens Lænker, istedetfor Besindighed i Ord og Gjæring har faret frem med dabelværtdigt Lettsind, naar Du, istedetfor at føle Tilfredshed i Dit Indre ved Tanken om Din Uskyldighed, plages af Samvittighedsnag. Menneſte! Du er skabt til at vorde lykkelig, og kun paa hiin Maade opnaaer Du den sande Lykke.

Qvinden.

Langt uvissere end Unglingens Skjæbne er den unge Qvindes Fremtid. Medens hiin ved egen Kraft kan ordne Livets forvirrede Forhold, med Frihed vælge hvert Middel, han finder tjenligt til Opnaaelsen af sine Hensigter, og med samme Frihed engang kaare Den til sit Livs Selskaberrinde, der meest svarer til hans Tilbøielighed, — maa paa den anden Side Qvinden taus oppebie hvad Tiden monne bringe i sit Skjød. Sjelden er hun istand til ved egen Virksomhed at bestemme sit Livsloed; sjelden kan hun selv vælge den Mand, med hvem hun helst onskede at dele de gode, som de sorgfulde Dage; sjelden har hun tilstrækkelige Midler til, uafhængig af Andre, at kunne skaffe sig Ophold og Beskyttelse: Andre maae ernære, maae beskytte hende.

Hvor usikker er da ikke den unge Piges Skjæbne?

selv om hendes Forældre endnu leve, og hidtil have været formuende og indflydelsesrige? thi hun veed jo ikke, hvorlænge hun endnu vil kunne nyde sine Elskedes Pleie og kjærlige Omsorg. Derfor er det saameget vigtigere, at hun i de Diebliske, hun har Leilighed at offere til alvorlige Betragtninger, kaster et overveiende Blik paa sin nuværende Stilling saabelsom paa sine tilkommende Forhold; at hun væbner sig med fast Mod, til viselig at imødegaae Fremtidens Tilfiskelser; at hun forbereder sig til at blive den høieste Lykke værdig, om end denne aldrig her i Livet bliver hende til Deel; ja at hun forbereder sig saaledes, at selv i det allerværste Tilfælde, hvor alle hendes Dnsfer maatte strande, hvor endog det Modsatte af dem maatte indtræde, hun dog aldrig bliver ganske ulykkelig.

Men til dette Maal maa der allerede tidlig arbeides; thi Opnaaelsen af det Bedste er sandelig ikke et Dieblisks Værk. Dertil hører allerede tidlig Alvor og Besindighed i Charakteren. Qvinden maa alt i de første Aar søge at gjøre sin sande Lykke uafhængig af ydre Omstændigheder; hun maa grunde den i sit eget Hjerte, om hun agter at blive i Besiddelse af den som Hustru, som Moder, eller endog i ugift Stand hele sin Livstid.

Alt i den tidlige blomstrende Alder omringes hun af Farer, der synes umærkelige i og for sig, men som have en uberegnelig Indflydelse paa de kommende Aar. Det vil ofte koste hende megen Vanskelighed mod de mangfoldige forføreriske Exempler at bevare et ufordærvet Hjerte og en ufordærvet Forstand, og dog er det kun disse to Betingelser, der ene sikke hendes Fremtids Lykke.

Hjertets Ufordærvedhed og Uskyldighed — det er Qvindens største Prydelse, Grunden til alle qvindelige Dyder. Hvor disse Egenskaber ei mere findes, der er Qvinden et Jutet, et ringeagtet Væsen, der vækker Medlidenhed, om ikke Foragt. Ja, unge Pige! det er den qvindelige Værdighed, Du bør ære og agte, og vedligeholder Du denne,

da har Du reddet Din Elskværdighed, selv da naar den ydre Ynde er svunden med Aarene. Lær at kjende de Faarer, som true Din Uskyld, og træd dem imøde med de Baaben, Du har i Din Magt, Blufærdighed, Sædelighed, Beskedenhed. — Er disse Egenstaber, som Guds Haand nedlagde i Dit Bryst, og vogt Dig for nogenstinde at faare dem. Du nedværdiger Dig derved i egne faabelsom i Andres Dine.

Sky Selstaber, i hvilke Anstændighedens Bud overtrædes eller glemmes; sky, selv med Dine Omgangsvener, Samtaler, over hvilke Du med Rette maatte skamme Dig, naar en tredie Person, skulde faae dem at høre; sky Smigrere, der lade som om de henrykkes over Din Skjønhed eller Din Ynde, og som dog med Alt ikke have anden Hensigt end efterhaanden at indgyde Dig en skadelig Tilbøielighed. — Lad aldrig Forsængelighed eller smagløs Modesyge blive Herrer over Dig med Tilfidesættelse af den qvindelige Blufærdighed. Vær denne Dyd ikke alene for Andre, men ogsaa for Dig selv. Vig med Usky tilbage for enhver usømmelig Tanke, undsky Din Indbildningskrafts forføreriske Forestillinger og søg at adspredde dem ved nyttig Virksomhed og alvorligere Sysler. Vær Dig om Du hemmeligen skulde plette Din Sjæl, medens Du offentlig viser Undseelsens Rødme. Du har da allerede betraadt Fordærbelsens Bane, allerede krænket Dit sande dydige Sind. — Du er ikke mere reen for Dig selv, ikke reen for den alvidende Gud; ved Rydstheden i det ydre Væsen skuffer Du ikkun de Mennesker der ei kjende Dig noiere.

Ikke alene et uskyldigt Gemyst, men ogsaa en ufordærvet Forstand maa Du søge at bevare. Det er ikke nødvendigt, at Du erhverver Dig Kundskaber og Færdigheder, som Ingen gjør Fordring paa eller nærer Forventning om at Du skal besidde. Det er skadeligt at læse Bøger, der ophidse Indbildningskraften uden at belære, der give falske Begreber om det virkelige Liv, der saa let faae os til at nære overspændte Tanker om Verden og Menneskene. Slige

Skriſter bevirke, at vi blive utilfredſe med Alt, fordi det virkelige Liv ikke ſtemmer med vore Phantaſtebilleder. Mangfoldige Qvinder have derved lagt Grunden til deres huuslige Elendighed, fordi de ikke indſaae eller vilde indſee, at den bedſte Dannelsen, Qvinden kan tilegne ſig i de tidligere Aar, beſtaaer i en hensigtsmæssig Forberedelse til hendes fremtidige Stilling, ſom kundſkabsrig, erfaren Huusmoder, ſom en viis Opdrager af ſine Børn. Og dog ſkal hun derfor ikke forſømme den høiere Dannelsen. Men denne beſtaaer ſandelig ikke i Kundſkab til drommeriſke og uſandſynlige Begivenheder, hvorfor intet Godt eller Nyttigt ligger til Grund, — den rette Dannelsen maa tværtimod ſøges i Forſtandens Udvikling, i Forøgelſen af vor Kundſkab til Naturen og Guds Storhed i ſamme, i den rette Bedømmelſe af Menneſkene og Menneſkenes Færd, i Selvkundſkab og Selvbeherſkeſe. Fruentimmerets Forretninger udkræve Eſtertænke og Klogſkab, de paabyde Forſigtighed og Taalmodighed. I hendes Kredſ ſkal Orden, Reenlighed og Gude forſtjønne Livets Forhold, Enighed, Fred og Troſt udøve ſin velſignelſesrige Indflydelse. Det er den opvørende Qvindes Beſtemmelſe engang at knyttes til en Egtefælle ved hellige uoploſelige Baand, at deeltage i hans Bee og Vel, at mangfoldiggjøre og forhøie hans Glæder. I hans eget Hjem bør hun da give ham Opreiſning for Sorger og møisommeligt Arbeide, mildne hans heftige Sind, opretholde hans ſjunkne Mod og ved blide Ord opmuntre ham til Religioſitet, til Gudsſrygt og Dyd (Ordspr. 31, 12). Det er Qvindens Beſtemmelſe, engang ſom Moder at bidrage det Meſte og Væſentligſte til at uddanne ſine Børns Forſtand og Hjerte; det er hendes Pligt at behandle ſin Mand med Kjærlighed, ſine Børn med Omhu og Forſigtighed, ſit Lyende med Venlighed og alle Andre, der ſtaaer hende nær, med indtagende Godhed.

I Sandhed! dette Kald er et af de hæderligſte i Samfundet. Dets Pligter ere hellige og ubrødelige, de udfordre

Klogskab, Indsigt og Dvelse, og det er dem, Dvinden bør ofre sit Liv og sine Idrætter.

Naar vi see saamange ulykkelige Ægteskaber, i hvilke den stille huuslige Fred forstyrres, Børnene nyde en slet Opdragelse og en forhen blomstrende Velstand gaaer tilgrunde — ligger da ikke Skylden herfor tildeels hos Fruentimmeret, der, uden Kundskab til sin Bestemmelse, efter en i Lettsind og Leg tilbragt Ungdom, pludseligt er traadt ind i det ægteskabelige Livs vigtige Forhold, uden at have opnaaet nogen sand qvindelig Dannelselse, ja undertiden endog med en fordærvet Mand og et fordærvet Hjerte? Læg nemlig vel Mærke til, unge Israelitinde, at det ikke er Din tilkommende Mand, ikke hans Stand, ikke hans Formue, hvem Du har at takke for Din fremtidige Lykjalighed, men derimod de Dyder og Fuldkommenheder, hvilke Du allerede som Pige har tilegnet Dig. Disse Dyder ere den skønneste Medgift, Du kan tilføre Din Brudgom. Al anden Lykke kan forgaae, men ikke den, Du har grundet i Dit Hjerte ved egen Kraft og Overbeviisning. Det er en Prydelse, som ikke forsvinder med Ungdomsaarene, som ikke ældes ved Moden, men som endnu i en høi Alder gjør Dig til Gjenstand for Ægtelse og Kjærlighed. Sjelens skjønhed være Dig dyrebarere end Legemsskønhed, ved hiin fængsler Du Hjerterne og vinder Alles Indest.

Viis stedse et blidt og hjærligt Sind, søg ved besteden Sagtmodighed at tilveiebringe Fred og Enighed i huuslig Tvist, og gaae frem med Skaansel og Klogskab. Viis Taalmod og Kraft i at bære det, som ikke kan forandres, see op til Gud i Sorgens Time, og Dagen vil omsider skinne klart og freidigt, hvor Morgenen har været dunkel og trist. Vogt Dig endelig for at give Dine Luner frit Spil, og viis tværtimod stedse et ligeligt, muntert og venligt Sind. Søg at beherske Dig selv og at undertrykke Dine Lidenskaber. Ingen tilgiver man mindre Udbruddet af raae og upassende Sæder, Ingen mindre Ustædighed i Tanker eller Sind, end det dannede Fruentimmer; og neppe har

Nogen mindre Anlæg til i sit Ægteskab at blive lykkelig eller udbrede Lykke, end den Dvinde, der er Træl af sine egne Luner og som vil lade disse føre Herredømmet i sit Huus.

Vær at arbejde. Lad Din Flid fra Morgen og til Aften forelyse Andre som et skjønt Exempel. Manden agter og elsker langt høiere den Haand, som ved Flid, Reenlighed og Orden gjør hans Bolig til et stille Lykkens Tempel, end den, der kun forstaaer at ordne Toilet og Pynt.

Vær at spare — selv om Du lever i Overflod: dog ikke i den Hensigt med karrig Haand at samle unyttige Penge, men tværtimod for at kunne undvære Saameget, at Du kan vise Dig velgjørende mod Trængende. Manden samler Skatte ved sit Arbeide, Konen ved sin Sparommelighed; og de Nødlidendes hulde Velgjøreri er Borgerfundets Edelsteen, en Gjenstand for alle Edel-sindedes Hoiagtelse.

Og endelig — o Israelitinde! lad fremfor Alt et religiøst og gudhengivent Sind bestjele alle Dine Handlinger og ledsage hele Din Vandel: lad det kjærlige, inderlige Forhold til Gud, saaledes som Du fødte det fra Din Barn-doms Dage, blive ædlere og fuldkomnere. Vær i Dine Andagtsøvelser, i den samvittighedsfulde Udøvelse af religiøse Pligter, et Exempel for Andre, men vær det uden Prunk, uden Anmaselse. Hverken Din Fader, Din Moder, Din Veninde eller Din Ægtefælle ere saa fortrolige med Dit Hjertes Følelser, som Din Gud. Det ustadige Mennekesind, Døden og ydre Tilstiftelser ville berøve Dig Mangen af Dine Kjære. Kun Gud bliver Dig endnu tilbage. Han hjælper Dig, han beskytter Dig, han sørger for Dig. — Lad derfor Religionen ogsaa være Grundvolden for Dine Børns Opdragelse. Indprænt dem tidlig og sildig dens hellige og lykjaliggjørende Lærdomme. Thi uden Religion gives ingen Sandhed, ingen Kjærlighed, ingen Dyd; Alt er da kun Forstillelse, ydre Glimler og tilfløede

Lidenstaber. Uden Religion findes ingen Sjelesynde, ingen huuslig Fred, ingen Trost i Smerte og intet Mod i Farens Stund; hvorimod paa den anden Side Forsængelighed, Paaftaaelighed, Uergjerrighed, Letsind, Behagesyge, og endelig — et utilfreds Liv ere Irreligiositetens uundgaaelige Følger.

Ja, Israelitinde! kan Du med et reent Hjerter og med barnlig Tillid bede til Din Gud, da forsag aldrig! Du er endnu Dig selv værdig, værdig alle gode Menneskers Kjærlighed.

Den stjernefulde Himmel.

Naar Dagens skjonne Lys er forsvundet for vort Øie, naar mørke Skygger omgive Dal og Bjeld, Stad og Land; naar Hærjelens og Arbeidets Larm forstummer og Mennesket synker ned i Søynens Arme, naar den vidtuds-
strakte Jord synes ligesom uddød — da hæver sig Natten med andagtbrækkende Høitidelighed, og fra Himlen sende de evige Stjerner deres Straaler ned til vort Mørke: vi see ikke mere Jordkloden med dens Skjønheder og dens Orkener — vi see kun fremmede Verdenser, der skue venlig ned til os fra det uendelige Verdensalt.

Ifke forgjæves har Skaberer indrettet dette saaledes. Disse i umaadelig Afstand fremtittende Kloder minde os om Tilværelsen af en Evighed, om vor Leven hiinsides Døden. Disse Verdenslegemer ere næsten alle større end den Klode, vi nu beboe, og forkynde os Skaberens Storhed, vor evige Faders Allgødhed. De ere alle Boliger i det guddommelige Verdenshele, og synes ligesom at udtale de Ord: Sku op til os! Du tilhører ikke alene Jorden, Du tilhører ogsaa Himmelen. Din ene Halvdeel tilhører dette

Viv, Din anden Halvdeel Evigheden. Forglem da ikke Himlen for Jordens Skyld!

Men hvor ligegyldigt gaaer ikke Mennesket frem under Stjernehimmels Pragt? Hvor sjældent opløstes ved dette Syn hans Gemt til Skaberens Majestæt? Han har intet Begreb om Almagts Storhed, han forstaaer ikke Evighedens Tolke, der tale til ham fra det ubegrændsede Dyb. I det høieste beundrer han med Velbehag de glimrende Punkter paa Firmamentet og glæder sig over de mange tusind Lys, der svæve over hans Hoved; men dette er ogsaa Alt, og nu gaaer han ligegyldig bort, uden yderligere at ændse samme, lig Dyret, der ubekyret og tankeløs strider hen gennem Skabningens Underværker.

Ikke saaledes Du, Israels Et, der nærmere end nogen anden har Anledning til at hæve Din Tanke til den guddommelige Skaber og bestue hans alvise Gjerninger. Aldrig bør Du opløste Dit Die til de tindrende Sole, uden tillige at tænke paa Guds Høihed og Almagt, som ingen menneskelig Forstand formaaer at udgrunde. Tænk Dig hine Stjerner's uendelige Mangfoldighed. Med blotte Dine kan man ved den klareste Himmel skjelne næsten elleve Hundrede Stjerner, det vil sige elleve Hundrede Verdenskloder, der ere større end vor Jordklode. Skærpes imidlertid Menneskets svage Syn ved Hjælp af Teleskopet, da bemærker man i det uhyre Rum af Himlen, som vi formaae at overskue, firsindstyve Tusind Stjerner, hvoraf den ene stedse staaer længere ud i Firmamentet end den anden. Men igjennem de bedste Riffertter opdager man et endnu langt større Antal; og kunde den menneskelige Kunst skærpe Diet endmere, saa at det blev muligt at skue ind i fjernere Egne af Verdensrummet — Himmellegemernes Tal vilde da ikke mere kunne angives ved menneskelige Udtryk.

Men Stjernernes Afstand fra vor Jord er ligesaa overordentlig stor som deres Mængde. Der gives intet

fatteligt Tal, hvormed vi kunne betegne samme. En af de nærmeste Stjerner og en af dem, der skinne med deres eget Lys, er den prægtige Dagsstjerne, Solen, og dog er denne een og tyve Millioner Mile fjernet fra os; hvilken umaadelig Afstand!

Vor Jord, der svæver i Luften, erholder, som bekjendt, sit Lys af Solen: men ligesom vor Jord, saaledes svæve ti saakaldte Hovedplaneter omkring Solen, der alle laane deres Lys af samme, der alle ere Jordkloder, lig den, vi beboe. Og den allernærmeste af disse Kloder er endnu otte Millioner Mile borte fra os; men den fjerneste tumler sig i næsten fire Hundrede Millioner Miles Afstand fra vor Jord. Indbildningskraften gyser, naar den tænker paa disse uberegnelige Num, i hvilke saamange uhyre Verdenser dreie sig omkring Solen, som deres lysende og varmende Midtpunkt. Tanken taber sig i det Uendelige og skjælver for Skaberens Storhed.

Og hvad ere nu vel hine utallige smaae Stjerner, som Himlen er besaaet med, og som skinde ned til os i de klare Nætter? det er Sole eller faste Legemer, der, ligesom vor Sol, skinne ved deres eget Lys. De ere ligesaa store eller endnu større end sidstnævnte; og den nærmeste af disse saakaldte Fjrstjerner er — mærk vel — to Billioner Mile eller to Millioner Gange Millioner Mile fjernet fra os. — Og skulde vel hine Sole forgjæves udsende deres Lys? Er det ikke rimeligt, at hver af dem, paa samme Maade som vor Sol, har sine dunkle Verdenskloder at belyse? Hvor uendelig langt maa saaledes ikke en Sol eller en Fjrstjerne med sine Bifkloder være fjernet fra andre Fjrstjerner paa Steder, hvor vi, naar vi skue op mod Himlen, troe at see dem alle samlede tæt ved hinanden? Hvilken Pragt, hvilket Ocean af Lys og Liv, hvilken Storhed, hvilken Evighed oplader sig for vort Die! „Naar jeg betragter Himlen, Dine Hænders Værker, Maaenen og Stjernerne, som Du har skabt: o, hvad er da vel

Mennesket, at Du ham mindes! hvad Jordens Barn, at Du antager Dig ham!" (Ps. 8, 4. 5.)

Men min Forbauselse over Omfanget af dette Rum, som jeg kalder Stjernehimlen, stiger ved enhver ny Betragtning. Jeg seer en lys hvidtskinnende Stribe, ligesom en fjern bleg Sky, trukken midt gjennem den klare natlige Himmel. Denne hvide, evig skinnende Strækning, kaldes af os Mælkeveien. Det er forgjæves, at vi søge at udforske og tydelig at skjelne samme, selv naar vi væbne os med de bedste Riffelrør. Diet finder Intet uden et uhyre Hav af uforanderlig Glands. Det er de forvirrede og utydelige Straaler af Millioner Stjerner, fjernede fra os i en saa umaadelig Afstand, at vi ikke formaae at see dem, og kun det sidste matte Skjær af deres Straaler naaer endnu svagt til vort Blik. Boede vi paa et andet Himmellegeme, der er nærmere hiin Lysstrækning, da vilde vi istedet for den blege Stribe see et Ocean af Glands og Lys, fremkommen ved Milliarder Sole; vi vilde see den ene Stjerne saa tæt sammentrængt til den anden, at alt synes at være en eneste Jldmasse.

Den forbovneste Indbildningskraft gysrer tilbage for denne Skabningens Uendelighed. Havde Du end Vinger, og kunde Du hurtigere end Lynet, hurtigere end Tanken, springe Dig fra Stjerne til Stjerne — havde Du end efterladt Jorden og Solen i lang Afstand, og sloi Du fra eet Martusind til et andet Martusind — Du vilde forgjæves søge Verdensaltets Ophør. Stedsse vilde nye Stjerner, nye Kloder straale Dig imøde fra det evige Rum, og havde Du naaet disse, vilde atter nye Verdenner, svævende paa Himmels Blaa, skinne ned til Dig fra det Fjerne. Du skuer ingen Ende, ingen Grændse. Du taber Dig svimlende i Evigheden, Du naaer aldrig Almagtens Rand.

O min Gud! Jeg føler mig saa liden, anseer mig som et aldeles Intet i denne uhyre, uendelige Verden — og dog føler jeg mig atter saa stor, naar jeg betænker,

at jeg, en evig Mand, kan fatte og tilbede Dig, Verdens almægtige og algode Skaber! Jeg føler mig saa fattig og foragtelig, naar jeg betragter min ringe Bide, mit ringe Eie her i det jordiske Støv — men jeg føler mig igjen saa rig, naar jeg ihukommer mit Forhold til min Gud. Og gribes jeg maaste end undertiden af en gruelig Banghed og fortvivlelsesfuld Forsagthed, ved at sammenligne mig med det frygtelige Alt — en Draabe Vand i Verdensoceanet — fristes jeg end en enkelt Gang til den Tanke: mon jeg vel er Din Omfarg eller Kjærlighed værd, almægtige Skaber? — o da oplader atter en bedre Erkjendelse sig for mit svage Dje, og Dit guddommelige Lys opklarer mine dunkle Tjed. Jeg er ikke Støv, som hine utallige Verdener. Mandernes Storhed er en anden end Legemernes Storhed. Hvor omfangsrige hine Kloder end ere med deres Baner, deres Virkninger — den i Dit Billede skabte Mand gennemskuer dem, beregner dem og erkjender Din vise Styrelse i dem. Du, ophøiet over Alt, hvad Du har fremkaldt af Intet, hvad Du har dannet og ordnet — Du erkjendes og tilbedes af mennesselige Mander. Jeg er ophøiet over det Skabte; thi jeg kan tænke mig dette og dets Forhold til Dig, og om det end kun er ufuldkomment, saa seer jeg dog heri et Gjenstik af Dit ophøiede Billede, et Vidnesbyrd om min uforgængelige Mand.

Hvor er det muligt, at en Dodelig kan forsage over dette lille Jordelivs smaalige Bekymringer, saasnart han kjender Dig! hvor er det muligt, at han kan lægge saa stor Vægt paa Besiddelsen af jordiske Goder? Maa han ikke, i Følelsen af at være skabt for det Guddommelige og Evige, ganske aflægge sine Feil og sine Lidenskaber, og vende sig til Gud? Hvo der, reen og beseirende det Jordiske, vandrer for Dig, o Skaber, i Hellighed og Dyd — han kan ogsaa smile til en Verdensundergang. Han lever tilidsfuld, og, sank end Jordkloden i Gruus — denne er

for ham kun et Støvpunkt. Han veed, at Du, o Fader, har bestemt en ny Virkekreds for hans Aand. Taus, med glad Henrykkelse, følger han Din hellige Villie.

Hvorledes nemlig? kunne vi vel antage, at hine Jordkloder, hine Millioner Verdenes skulle være øde og ubeboede? Skulde Guds Wiisdom have kaldt dem til Live uden Maal eller Hensigt? Skulde vor Jord alene, et af de mindste blandt alle Himmelleger, og hvis Tilværelse, om den aldeles forsvandt, ikke vilde blive savnet blandt den uhyre Mængde Stjerner — skulde vor Jord udelukkende nyde det Fortrin at være beboet af fornuftige Væsener, der kjende Gud og tilbede ham? Hvo kan vel troe dette? Stemmer det ikke langt mere med Verdensskaberens Wiisdom, at han ogsaa har ladet de andre Kloder beboes af aandelige Skabninger, der maaskee ere fuldkomnere og ædelere end vi? Ogsaa disse høre til vor himmelske Faders Slægt. Ogsaa de ere Borgere af Guds Rige og fuldbyrde hans hellige Villie.

O hvilken grændseløs Trinrække af aandelig Fuldkommenhed! hvor uendelig høit over mig staaer ikke min Stræbens Maal! Bliv fuldkommen! tilraaber mig Verdensaltet; bliv fuldkommen, som Gud!

Hine Stjerner tolke Guds Majestæt herligere end Menneskenes Aand formaaer det. Hine Stjerner, der straale til mig fra det evige Høie, ere hellige Aabenbaringer fra oven, ere Evighedens Propheter, der tilraabe mig, ere Spaadomme om det ubekjendte Liv, der venter mig hiinsides. — O min Gud! maaskee har jeg nu allerede, uden selv at vide det, kastet Blikket ind i Evighedens Hemmeligheder. Maaskee saae jeg allerede Straaler af en Verden, som engang vil blive mit Opholdssted, i hvilket i forklaret og forædlet Tilstand Deres Aander, som jeg meest elskede hervede, vandrer med overjordist Henrykkelse; — at de længes ikke mere efter denne Jord! Maaskee de neppe skimte samme, som et lille Punkt blandt Stjernerne, —

dette Punkt, som i en kort Drømmetid har været deres Bopæl, og hvor endnu et elskende Hjerter slaaer, forgjæves opsendende sin Røst til deres lysende Regioner.

O vig tilbage, min Aand! fra disse dristige Formodninger! — Mit Blik svang sig fra Stjerne til Stjerne i det Uendelige; Ahnelser om Evigheden omsvævede mig — o jeg vil vige tilbage, skjule mig i Eensomheden, knælende synke ned for Guds Straaleglæds og tilbede ham. Amen!

Almindelige Bønner.

I.

Givige Gud! almægtige Fader! Dig bønfaller jeg om hvad Du ene kan give mig, Dig bønfaller jeg om Liv, Kraft, Mod og Bistand. Forund Du mig, algode Verdensstyrrer, hvad der i Virkeligheden er til mit Gavn, om jeg end selv ikke maatte indsee det! Hjern fra mig hvad der geraader mig til Skade, selv om det var Gjenstanden for mine ivrigste Ønsker! Som fordom hiin vise Konge i Israël, beder jeg ikke om Rigdom og Overslod, ikke om Høi-
hed og Pragt. Fremtiden, min egen og Andres Skæbne ligger skjult for mit Blik — hvi skulde jeg da vide at ønske det Rette? Beholdende Sundhed, ublandet Glæde, et langt og lykkeligt Liv, — Alt dette vil Du visse-
lig tildele mig, saafremt det er mig tjenligt, — derom lader Din store Algodhed mig ingen Tvivl. Men hvad jeg bønfaller Dig om, algode Skaber, det er Wiisdom og Styrke til at udøve Dyd og Pligt, til at bevare Hjertet for Daarskab og Synd — det er er skyldfrit Liv, reent for Brode og Sambittighedsnag, virksomt i det Gode og nyttigt for Mennekeheden. Dertil, o Gud! giv mig Kraft og Evne. Wiis mig, o evige Fader! Dine retfærdige Veie, og lad aldrig min Fod vige fra dem. Drag mine Blikke bort fra taabelig Tant, fra Verdens usle Glimmer! lad mig finde Vederqvægelse i Dine Lærdomme, Husvælselse og

Troft ved Troen paa Din Almagt, Alviisdom og Algodhed, ved Tanken om Menneskets høiere Bestemmelse. Steds mere og mere at nærme mig denne, dertil sigte mit Livs Stræben. O styrk min svage Aand, at jeg steds maa have et reent Hjerte og vandre for Dig i Trostab og Sandhed! Amen.

2.

Evige Gud! Verdens Skaber og Styrrer; Du, som for vore Forfædre, tidligere end for noget andet Folk, aabenbarede Dig i Sandhed og Mistundhed! Du, som først lærte os, hvorledes vi ikkun skulde tilbede Dig alene, hvorledes vi skulde indrette vort Liv overeensstemmende med Dine Lærdomme, med Ret og Pligt! O, forbarm Dig ogsaa over mig, svage Skabning! Iag Sandhedens Lys opklare mine Veie, og Din Aand lede mig paa det rette Spor, saa at hver Dag, jeg lever her paa Jorden, maa blive velgjørende for mig og for Andre! Ja! steds vil jeg udforske Din Villie, steds tænke paa Din høieste, uendelige Juldkommenhed og paa min egen Afhængighed af Dig; jeg vil overveie og domme, gjøre og undlade, taale og lide, savne og nyde — Alt med stadigt Hensyn paa Dig og Din hellige Lære. Enhver Ting, der drager mig bort fra dig, ved hvis Udøvelse Tanken om Din Allestedsnærverelse vilde forurolige eller forstrække mig, vil jeg undsløje som skadelig og slet, og alene udøve det, ved hvilket jeg kan skue op til Himlen med et skyldfrit Hjerte, glad og rolig i Sind. O, lær mig vel at benytte den Tid, Du har skjænket mig her paa Jorden, saa at ingen Dag heniler, uden at efterlade mig Mindet om en god Gjerning, uden at jeg i en eller anden Henseende er bleven bedre og visere. — Rolig og tillidsfuld vandrer jeg fremad paa Livets Bane, naar kun den Bevidsthed steds boer i mig, at jeg har handlet efter Din Villie, at jeg kan være sikker paa Dit Bifald.

Gid hverken Menneskenes Noes eller deres Dadel

maa lede mig paa vildfarende Spor! gid jeg maa føle mig tilfreds og ved godt Mod, selv om mit Arbejde og min Umage ikke bevirker det Gode, som jeg har lovet mig deraf, som jeg maaskee endog med Vængsel har attraaet! Ved Din Styrelse, alvise Fader! bliver det Gode aldrig uden Virkning, om end denne ligger skjult for vort Øie; og enhver tro og samvittighedsfuld Anvendelse af vore Kræfter, vore Gaver og vore Midler bringer os Fuldkommenheden nærmere. Har jeg Dig, algode, alvidende Gud, bestandigen for Øie, da vil jeg aldrig vakle, aldrig forseile mit Spor, og sikkert engang naae det Lyksaligheds-Trin, der venter de aandelige Væsners rene Stræben efter Sandhed og Dyd.

3.

Lovet være Du, Gud! for hver ny Dag, Du lader oprinde for mig; thi hver Dag bringer mig nye Beviser paa Din uendelige Godhed. Mangfoldige og store ere Livets Fornødenheder; de fornyes og forøges bestandig, og Du skænker mig daglig nye Midler og Gaver til at afhjælpe samme og til meer eller mindre at tilfredsstille dem. Du aabner mig stadig Adgang til Naturens Rigdomme og Glæder, til Religionens Salighed og Trøst, hvoraf jeg hver Dag kan hente Næring og Bederqvægelse for Legeme og Sjæl. Ethvert Fremstridt i Dyd og Erkendelse, enhver Følelse af mit Værd og af min høiere Bestemmelse, enhver Tanke paa Dig, min Skaber og Belgjører, ethvert behageligt og nyttigt Samkvem med mine Medmennesker i det borgerlige og huuslige Liv, enhver glædelig Udflugt, der aabner sig for mig, enhver Seier over mine Lidenskabers — Alt, Alt kan volde mig Glæde og Lust; Alt byder mig trostigt at fortsætte Livet her paa Jorden, og ansee dette ikke som en Byrde, men som en kostbar Gave, skænket mig af Din gæmilde Haand. Gid jeg aldrig, o Gud! maa oversee det Skønne, det Gode og Behagelige i Verden og blandt Menneskene, aldrig tan-

keløs fornemme det, men bestandig derved føle en højere Nydelse. Gid Livets Udspredelser ikke maae hindre mig i stedse at samle mine Tanker, saa at de ikke skeie ud i for-
 dørvelige Retninger. Gid ingen Jordom, intet ondt Lune, intet daarligt Exempel nogenlunde forlede mig til mere at see paa det Slette end paa det Gode, som omgiver mig! — Lad mit Hjerte stedse mere aabne sig for ædle og uskyl-
 dige Glæder, for fromme og velsignelsesrige Handlinger. Det er den Tak, som Du, Allgode, fordrer af os for Dine Belgjerninger. O, maatte mit hele Liv være en evindel-
 lig Løbpriisning af Din Godhed. Amen!

4.

Taknemlighed og Glæde besjeler mit Indre, naar jeg tænker paa det salige Forhold, hvori jeg staaer til Dig, Gud og Menneskenes Fader! Ved Dig lever og bestaaer jeg, Dit Forsyn opholder mit Livs Aande, Din Baretægt beskytter mig, Din Kraft opliver mig, Din Haand leder mig paa Livets Bane og fører mig Fuldkommenheden imøde. O, hvor findes vel en Fader som Du! Du er intet Støvetz Barn, med menneskelige Feil og Lidenskaber, men det højeste aandelige og fuldkomne Væsen, hvis Opfattelse kræver Tankens Reenhed og Sindets Hellighed. Du elsker os, Dine Børn, langt mere end vi elske os selv, Du kjender os bedre og sørger bedre for vor Lykhalighed end vi selv gjøre det. Hvor taabelige, hvor modsigende ere ikke ofte vore Ønsker, og hvor ulykkeligt vilde det ikke ofte være for os, om de bleve opfyldte? Hvor mangelfuld er ikke vor Kundskab og Erfaring, hvor indskrænket vor Forstand? Hvor sjelden vide vi med Visshed hvad der er godt for os? Os selv overladte, vilde vi overalt blive stuffet af det ydre Skin; kun det Sandfælige og Nærværende vilde udøve sin Magt over os; vi vilde ofte foretrække det Slette for det Gode, ofte et Dieblits Fornøielser for en blivende og varig Glæde. O, men Du, alvise Fader! Du veed med ubedragelig Visshed, hvilke Midler

der føre til det rette Maal. Du er en kjærlig Fader, hvad enten Du opfylder vore Ønster eller ei, hvad enten Du glæder os med Dine Velgjerninger, eller finder det for rigtigt at unddrage os dem. Du leder os med kjærlig Haand, baade naar det gaaer os godt, og naar det synes at gaae os ilde, baade naar Du indgyder nyt Liv i vore Aarer, og naar Du ved Døden kalder os herfra til en høiere Verden. Hver en Bei, Du byder mig at gaae, den være lys eller dunkel, jevn eller knudret, vil føre mig til Maalet, den aandelige Lyksalighed. Disse Tanker skulle ogsaa idag styrke og oplive mig, de skulle give mig Kraft til enhver Pligt og Trøst i enhver Lidelse. Amen!

5.

Naar Sorg og Smertes nedtrykke mit Mod, og jeg fristes til fortvivlet at bukke under for Skæbnens Slag, da hæver sig uvilkaarligt Diet til Himlen, og Trøst oprinder for mig ved den Tanke: Jeg lider med Guds Vidende. Almægtige Skaber og Verdensstyrer! Du er i Sandhed en god Gud! Derom overbeviser mig ikke alene Skriftens Ord, men den hele velstignelsesrige Natur, den hele vise Skabelse. Din Algodhed er mig Borgen for, at Lidelserne, Du nedsender over mig, kun ville være saalænge, som Din uudgrundelige Buisdom finder det gavnligt for mit Vel, at de ville forsvinde, naar mit Hjertes Daarskaber og Vildfarelser ere blevne rettede, naar jeg er bleven et bedre Menneske, og min Aand, rensset og prøvet, fremstaaer i forherliget Glands. Saaledes, o Gud! betragter jeg Ulykken, der rammer Mennesket, Lidelserne, der ere mundgaaelige paa Jordelivets Bane. Ved denne Betragtning formildes det Skrækkelige, der maatte ligge deri; Mod vaagner i min Sjæl, og jeg staaer beredt til Kampen: Tanken om Gud og hans hellige Villie ere de Raaben, ved hvis Hjælp jeg haaber at vinde Seir. Nei, min Fader! jeg vil ikke hengive mig til Ungstelse eller Fortvivlelse, men taalmodigen bære den Byrde, Du har

lagt paa mine Skuldre. Bevar mit Hjerte for Nag mod dem, der fortrædige mig; og som jeg muligens har anseet for Aarsag i min Ulykke; lad mig komme dem imøde med Bliedhed og Kjærlighed, og atter sammenknytte hvad Daarskaber og Lidenskabere have adsploitet. Fjern fra mig ethvert Selsbedrag, for at jeg kan erkjende, om jeg ikke selv har skaffet mig disse Gjender. Dplys ogsaa deres Hjerter og stem dem til mildere Følelser! Samdrægtighed med mine Medmennesker, Enighed med min Gud, Fred i mit Indre og Fred i den ydre Verden, dertil hjælp mig, o himmelske Fader! Amen!

6.

Fra Støvet hæver sig min Sjæl til Dig, min Herre og Skaber! Lyt til Din svage Skabnings Ord, og lad ham finde Bønhørelse! Velsign mine oprigtige Bestræbelser efter at vandre for Dig i Dyd og Rettskaffenhed, idet jeg opfylder mine Pligter som Menneske, Borger og Israelit! Skænk mig Visdom, at jeg grant kan stue Din hellige Villie: forlen mig Kraft, at jeg stedse kan udføre samme trods Hindringer og Fristelser. Bestyrk mig i mine gode Forsæt, vær mig en Støtte naar jeg vakler, en sikker Stav paa denne Balsfarts farlige Veie, hvor den mindste Anstødssteen truer med at kuldaste Villiens bedre Beslutninger. Synder jeg engang af menneskelig Svaghed, o bevar mig da for falsk Selsberoligelse; lad mig tvertimod indsee min Uret, og udrust mig med nye Kræfter, for at jeg i Fremtiden kan blive visere, forsigtigere og standhaftigere i det Gode; lad mig aldrig forglemme, at Tiden, Du har tildeelt mig her nede, iler affted med hurtige Skridt, og hvor vigtigt det da er, at jeg anvender den paa rette Maade. Lær mig at indsee og vel at betænke, at denne Jord ikke er min bestandige Bolig, at den Tilstand, hvori jeg nu befinder mig, ikke er den, jeg er bestemt til, men kun en Prøvelsesstund, en Forberedelse til et andet og bedre Liv, — og at jeg, naar jeg engang

forlader denne Skueplads, ikke vil tage andet med mig, end mine gode eller flette Gjerninger. Slaaer den engang, hiin vigtige Time, der kalder mig fra de Levendes Kreds, o, Menneftenes Dommer! lad mig da finde Naade for Dit Raafyn, lad mig doe i Fred, og med Ro i mit Sind! Amen!

7.

Lovet være Du, Gud! som har ftabt Himmel og Jord, som med uendelig Wiisdom styrer Verden efter evige uforanderlige Love. Hvorhen jeg fkuer, finder jeg tydelige Spor af Din viſe Godhed, baade i mit eget Jeg, og i Naturen trindt omkring mig, baade i Himlens høie Regioner og i Havets dybe Afgrunde. Overalt feer jeg mig omgivet af Dine Belgjerninger, ligesom jeg omgives af Solens Lys og af Luftens Aande. Dig har jeg at takke for, at jeg lever og er til, at jeg kjender det Sande og ſtedſe kan gaae frem i Sandheds Erkjendelse, at jeg er iſtand til at beherſte mig ſelv, til at ſtræbe efter Wiisdom og Dyd og nærme mig i Tanken til Dig, alfuldkomne Bæfen! Dig har jeg at takke for, at jeg kan ſtue Dine herlige Bærker, Solen, Maanen, Stjernerne og denne vor Jord med dens utallige Skabninger, at jeg kan beundre Tilværelſens Orden, Skjønhed, Pragt og Storhed, og glæde mig ved Synet af det Skabte; thi Du har til Opholdsſted anviiſt mig denne Skueplads for Dine Underværker og ſkjænkſet mig Følelſe og Sands for det Skjønne og Gode. O! formaaer jeg vel at opregne alle de Goder, jeg ſkylder Dig? hvorfor jeg ſtedſe burde være taknemmelig og ikke et Dieblif glemme min Belgjører? Mit Legeme og min Aand ere begavede med Gynere, hvorved jeg kan gaae mig ſelv og mine Medmenneſter. Bæſener omgive mig, ſtabte i Dit Billede, der ligeledes i Dig erkjende deres Fader og Herre; af dem nyder jeg daglig utallige Goder; jeg kan drage Nytte af deres Indſigter og Kræfter, nyde det ſelſtabelige Livs Fordele, være modtagelig

for Glæde, Venstabs og Kjærlighed. For Alt dette bør jeg takke Dig, Almægtige! der har forlenet mig med Sprogets Gave, der har nedlagt selskabelige Tilboieligheder i mit Sind og knyttet mig ved saamange Baand til mine Brødre. Og at jeg har Familie eller Venner, der paa saa mangfoldig Viis forsøde mig Livet, styrke og oplyse mit Sind, — at jeg lever i et Land, hvor Bindstibehelighed, Dplysning og Frihed hersker langt mere end i mange andre Verdens egne, at jeg daglig kan tilfredsstille mine Legems- og Aandsforfødenheder, hvem andre end Du, o Gud! har skjenket mig denne Lykke? Du har engang aabenbaret Dig for mine Forfædre, viist dem Veien til Salighed og indpræget dem den Lære, der nu har bestaaet i Martusinder, der har viist sig at være den helligste og den bedste, og fra hvilken alle Religioner have hentet deres Lærdomme. Gid jeg stedse maatte leve som det sømmer sig en sand Israelit! stedse med Sandhed og paa rette Maade efterkomme Dine Bud! Dertil, o almægtige, algode Skaber! giv mig Forstand og Williens Styrke. Amen!

Morgenbønner.

1.

Bestjernet af Dig, o Gud! vaagnede jeg atter idag, for at fortsætte mit Vandringssliv paa denne Jord, og ubidende er jeg om hvad der endnu vil vederfares mig i Løbet af samme. Som Engene trindt omkring mig, for end Solen udspreder sine velgjørende Straaler, ganske ere indhyllede i dunkel Taage, saaledes ligger ogsaa den kommende Tid fuldkommen tilsløret for mit Die. Ikke Aandens dristigste Anstrængelser, ikke det dybeste Speiderblik formaaer at gjennemtrænge det Slør, hvormed Du i Din

Viisdom tildækkede Fremtidens Begivenheder. Menneffene kunne derfor ikke andet end ønske og haabe: men selv disse Ønsker og Forhaabninger, naar de kun have Hensyn til de forgængelige Goder, ikke til vort evige Vel, hvor svage, hvor uviste ere de ikke? hvor ofte indsee vi ikke senere deres Taabelighed og Ufornuft? Du alene, o Gud! styrer Tidens Gang og Begivenhedernes Bærelse til vort sande Held! paa Dig vil jeg bygge, Din Ledelse vil jeg trygt give mig i Vold! Paa Livets farefulde og oprørte Hav vilde Menneftet være omgivet af bestandig Tvivl, Frygt og Sorg, naar ikke Troen paa Dig drog lysende forud som en mild Skyttsaand, og opfyldte Hjertet med stille Fred og rolig Hengivenhed. Ja, evige, almægtige Gud! jeg troer paa Dig! fjern fra mig være al ængstelig Sorgen for den kommende Tid. Tillidsfuld og fornuet gaaer jeg atter til mine daglige Beskjæftigelser, og naar jeg udover dem, besjelet af Pligtfølelse og Iver for Sandhed og Ret, da kan jeg rolig anbefale Dig mine Veie, da stutte mine Forhaabninger mig ikke; thi de støtte sig paa Dig! Er Fremtiden end mørk og ubestemt, engang vil jeg dog med Glæde paaafsjonne de heldbringende Virkninger, mit kortsynede Blik nu er ude af Stand til at gjennemstue. Derfor, o algode Fader, giv mig Styrke til Dagens Arbejde og lad mig altid være besjelet af den rette Aand og den sande israelitiske Tænkemaade! Amen!

2.

Ogsaa denne Morgen har Du ladet mig opleve i Sundhed og Belysning, Du, Skabningens Herre og alle levende Væsners Fader! — Du har udrustet mig med Kræfter og Gyver, har bestemt min Virkefreds og anvist mig mit Dagværk, hvorved jeg skal udvise Troskab og være virksom til mit eget og mine Brodres Vel. O! gid jeg dog aldrig maa overse Leilighederne og Anledningerne til det Gode, som Du frembyder for mig! gid jeg aldrig maa hendømme min Tid og bortødsle mine Kræfter i Leddiggang, i tomme

Fornøielse og Adspredelse, men derimod begynde, fortsætte og fuldende mit Arbeide med Følelser, der gjøre mig Din Algodhed værdig. I detmindste være dette mit alvorlige Forsæt i denne Morgenstund. Thi vel veed jeg, at det ikke staaer i min Magt, selv at give mig de fornødne Gyver og Midler eller selv at hidføre Leilighederne, saaledes som jeg ønsker dem. Men jeg veed ogsaa, at det alene afhænger af mig selv, at gjøre en trofast og samvittighedsfuld Brug af de Kræfter, hvormed Du har forlenet mig, og viseligt at benytte de Leiligheder, Du frembyder for mig til at fuldbringe det Gode. Redelig Iver i Opfyldelsen af mine Kaldspligter, omhyggelig Stræben efter at anvende Dagens Timer til at udvide mine Kundskaber, til at befæste og bestyrke min Dyd, og gærne mine Medmennesker med Raad og Daad — Alt dette er Arbeide i Din Viingård, og paa mig berøer det, hvorledes det udøves, og hvilke der ere mine Drivesjæde, — om jeg ledes af Vindesygge og Egeenytte, Stolthed og forsængelig Ergjerrighed, eller om et gudhengivent Sind og hjertelig Velvillie mod Medbrødre ligger til Grund for min Ild og min Virksomhed. Kun da kan jeg rolig lægge mit Hoved til Hvile, naar min Beridsked siger mig: Du har redelig fuldendt Dit Dagværk og omhyggelig grebet hver Leilighed til at handle ret og godt. Denne Tanke ledsage mig nu til mit Arbeide, den opmuntre mig til Trost og Iver, til modig Udholdenhed under Dagens Hede og Besvær, til glad Haaben paa Dig, o Gud! der vil give Enhver, hvad der tilkommer ham med Rette. O, bestyrk Du selv i mig disse ædle Følelser, og hjælp mig at være trofast i Din Tjeneste, for at jeg med Ro og indre Tilfredshed kan imødesee ikke blot denne Dags Aften, men ogsaa den sidste, der slutter Jordelivets Dage, og hvor jeg da i Dine Retfærdiges Boliger maa hvile fra mit Arbeide i Fred og høiere Salighed! Amen!

Aftenbønner.

I.

Under Dit Opsyn og ved Din Bistand, kjærlighedsfulde Fader! er atter en Dag fuldendt, et stort Afsnit af min korte Levetid. Med taknemlig Glæde hæver jeg mit Bie op til Dig, Allmægtige, der idag har ledet mine Tjed og velsignet min Vandel. Visselig, den ene Dag siger den anden det, og den ene Nat kundgjør det for den næste, at Du ikke bliver kjed af at overøse Dine Børn med Velgjerninger. For at jeg freidig i Sind kan fortsætte min Vandring her paa Jorden, tilstraalede mig imorges Din blide Sol, og for at vederbøve og styrke mig efter fuldbragt Dagværk, vinker mig nu Aftenens venlige Stilhed og Nattens tause No. Vær takket, o Fader! for alt det Gode, den henrundne Dag har givet mig Leilighed til at nyde; vær takket for Liv og Sundhed, for Føde og Huusly, for Glæde og Tilfredshed hos mig og mine Nærmeste, — for Alt hvad der gjør Jordelivet behageligt og onsværdigt. D maatte kun min Opsørsel og mit hele Forhold være saaledes, at jeg i hver Livets Stilling kunde være forvisset om Dit Bifald. Naar jeg elsker Dig med kjærlig Vrefrygt, soler mig salig ved Tanken om Dig, handler ret og dydigt, samt med ufortrødent Mod og standhaftig Iver opfylder mine Pligter, da finder jeg Behag i Dine Dine, da vil Bevidstheden om Din Naade stedse mere rodfæstes i min Sjel. Derefter, o Gud! vil jeg stræbe med al min Gyne; Din vil jeg være og Din vil jeg blive; Aand og Hjerte, Tid og Kraft være offret Dig og Fuldbyrdselsen af Din Billie. Hvor salig er ikke det Menneſte, der helliger Dig sine Idrætter! Beskjermet af Dig henslyder hans Liv blidt, som en behagelig Foraarsdag; og, om end hver Aften minder ham om Tidens hurtige Flugt, om alle jordiske Tings Jørgængelig-

hed, stuer han dog tillidsfuld op til Udoelighedens Ene-
mærker, og hans roligt bankende Hjerte giver ham det
salige Vidnesbyrd, at han engang vil gaae ind til et evigt
Joraars Glæder hos sin elskende Fader og Beljorer. O,
gid denne Salighed ogsaa maa worde mit Lød! Hjælp
mig, o Gud! i min Stræben, at jeg engang maa føle
samme Rolighed ved Dodens Komme, som nu, da jeg hen-
giver mig til Nattens korte Søvn! Amen!

2.

Da jeg imorges hævdede Tanken til Dig, allerhøieste
Væsen, søgte jeg derved at vinde Kraft til Dagens Møje
og Besvær, og med Rolighed gif jeg samme imøde. Nu
er Dagen tilende med alle dens Forretninger, dens Sor-
ger og dens Hændelser. Og hvilken Indflydelse have vel
hine hellige Tanker havt paa mit Forhold i den benrundne
Dag? have de stadigen ledsaget mig, saaledes som jeg lo-
vede det i denne Morgens Andagtsstunde? Modtog jeg
Alt, hvad der modte mig af Gødt og Ondt, med Tak-
nemlighed, som tilskikket mig af den bedste og viseste Fader?
Udøvede jeg mit Arbeide med et modigt og glad Sind,
og med samvittighedsfuld Trost, som Forretninger, dem
min himmelske Fader har paalagt mig til Bedste for mig
selv og mine Nærmeste? Nød jeg Dagens Glæder, som
Gaver af hans Godhed? Benyttede jeg de Uheld, der ramte
mig, som Dydsøvelser, som sendte mig til Lærdom og Gavn?
Betragtede jeg mine Medbrødre som fælles Børn af vor
himmelske Fader? Ansaae jeg dem for skabte i Guds Bil-
lede, og agtede jeg dem som saadanne? Glædede jeg
mig ved det Gode, de nød, og tog jeg Deel i deres
Sorger? Naar jeg saae noget, der ikke syntes mig
at stemme overeens med Guds Algodhed og Alviisdom,
var da en gudhengiven Tanke, et Blik paa hans store
Faderkjærlighed nok til at adspredde den Tvivl, der maatte
opstaae hos mig? — O, gid jeg kunde svare bekræftende
paa disse Spørgsmaal! gid Intet nogenstunde maatte

fferne mig fra Dig, Intet fordunkle Erindringen om Dig i min Sjæl! Tak, o algode Fader! for den Fremgang, jeg har gjort i Dyd og Kundskaber; Tak for hver Glæde, som den henlevede Dag har forskaffet mig, som har givet mig et opromt Sind og gjort mig saameget mere modtagelig for Naturens Skjønheder og Behageligheder! O lad Din Godhed nedstrømme over Dine Tilbedere, og Dine Begjæringer komme Dem tildeel, der vandre for Dig med et reent Hjerte! Amen!

3.

Dunkel Nat udbreder sig nu over en stor Deel af Jordens Beboere. Millioner Mennesker ophøre nu med deres Arbejder, og alt indbyder til Hvile og Søvn. Men ikke Alle nyde den velgjørende Hvile, ikke Alle finde i Nattens Stilhed den Lindring, Bederqvægelse og Styrke, som ene bliver det viise og gode Menneske til Deel. Den Ergjerrige, den Utilfredse, den Forfængelige kjender ingen Hvilen; hans Lidenskaber forurolige ham ifkun endnu mere, naar den tause Natur hindrer ham i at adspredes eller beskæftiges af ydre Gjenstande. Og hvorledes kan vel det Menneske, der om Dagen har handlet slet og urigtigt, der har fornærmet eller forsætliggen bedrøvet sine Brødre, der har forhindret Udførelsen af noget Godt, der har misbrugt sine Evner til Synd eller paa en eller anden Maade forsomt sin Pligt — hvorledes kan han vel nyde Rolighedens Sødme? Hvorledes kan han tænke paa Dig, alvidende Gud! uden ængstelig Frygt, naar selv hans eget Hjerte fordømmer ham? Nei, i Sandhed! kun en god Samvittighed, kun Hjertets Reenhed forskaffer os Ro og Glæde.

O, barmhjertige Fader! bevar mig dog for enhver uordentlig og syndig Lidenskab! Lad mig blive ved at vandre i Guds frygt: og naar jeg i Lobet af den afvigte Dag skulde have handlet mod min Pligt, skulde have overtraadt Din Villie, o gid jeg da hurtig maa erkjende

min Feil, indsee dens Kilde og have Kraft til at vende tilbage til en bedre Tænkemaade. Men ogsaa den Syge, den Fattige, den Undertrykte, den Forfulgte, have ikke Ud-
sigt til at nyde en saa behagelig No, som den, jeg seer imøde. O Gud! trøst dem i deres stræffelige Tilstand! ghd lægende Balsom i deres Saar, Haab og Tillid i deres Hjertes. Lad dem finde medlidende Sjæle, der seie for dem, tage sig af dem, og lette deres Lidelser og Besvær-
ligheder! Alvidende Gud! Du prøver og udforsker mit Hjerte, Du seer grant, om jeg vandrer paa den rette Vej, eller geraader paa flette Spor og steier ud. Lær mig stedse noiere at kjende mig selv og domme om mig selv, stedse omhyggeligere at vaage over mine Ord, Handlinger og Tanker, stedse at gaae forsigtigere frem paa Livets trange Sti, og saaledes komme mit endelige Maal nærmere og nærmere. Tusind Mennesker forlade maaste idag deres jordiske Tilværelse, nogle med salig Tilfredshed, andre med ængstelig Skamfuldhed; kun flet have disse sidste benyt-
tet deres Dage her paa Jorden. Derfor, jo kortere og uvisjere min Vægebane er her i Livet, desto mere vil jeg bestræbe mig for, vel at anvende hver Time, der er mig forlenet af Gud, og ikke lade Natten fordunkle den Dag, der ikke er smykket med gode Handlinger. Da tør jeg med Rette glæde mig ved Hvilen. Jeg lægger mig, sover og vaagner i rolig Tilfredshed, thi Gud beskytter mig. O gjør det til enhver Tid, min himmelske Fader og Belgje-
rer! Amen!

Bønner for de forskjellige Festdage.

For Sabbathen.

1.

Da Himmel og Jord vare fuldendte, da hele den grændselose Skabning stod færdig i sin høie Pragt, da Mennesket forbausset betragtede de tusinde Gjenstande, der første Gang frembød sig for hans Blikke, da hvilede den Almægtige, som det hedder, paa den syvende Dag, efter sine Gjæringer. Men da nu Fornuften lærer os, at Din Virken, o Gud, ingenlunde kan sammenlignes med menneskelig Virken, at hos Dig ingen Sløvhed, ingen Træthed, ingen Hvilen, ingen Udmatten er tænkelig, og at Dit blotte Ord var tilstrækkeligt til at fremkalde Verdensordenen, som der siges i den hellige Skrift: „Han sagde, og det blev til, han bød, og det fremstod,“ — o da bliver det indlysende for os, at Du af den Grund ophørte at skabe paa den syvende Dag, for at give os svage Dodelige denne til Hvile og Bederqvægelse efter moïsommelige Arbejdsdage, for at vi paa denne maatte have Leilighed til at anstille Betragtninger over Din Godhed og faderlige Omsorg, til at tænke over Gud og Livet, over vore Pligter og over Alt hvad der er os helligt og dyrebart. Dette er Sabbathdagens egentlige Bestemmelse, og Du selv, o Gud, har paa saa mangfoldig Maade aabenbaret os samme. Det er ikke den legemlige Udhyilen alene, men fornemmelig Sjælens No, jeg skylder den bedre Kundskab, der er bleven mig til Deel, og som det vilde have været mig umuligt at erhverve under Arbejdslivets adspredende Travlhed. Ja, almægtige Fader! jeg erkjender det stedse mere og mere: hver Dag, vi ifkun anvende til alene at tilfreds-

stille vore jordiske Tilboieligheder, er tabt for os; derfor hjælp mig at feire Sabbathen paa en værdig Maade, at offre denne Dag mere end enhver anden til Andagtsøvelser, i hvilke Sjelen river sig løs fra Hverdagslivets Beskjæftigelser og hæver sig til en høiere Sphære, hvor ingen Sorger indvirke forstyrrende paa den rene, aandelige Nydelse. Paa denne Maade vil jeg omsider blive deelagtig i den store Hviledags Glæder, i hiin Verdens Salighed, der er forundt Dine Tilbedere. Amen!

2.

Hvad er vel den syvende Dags store Betydning fremfor andre Dage? Svaret er kundgjort for Menneskene: Det er Skabningens Hviledag der feires, det er den Dag, paa hvilken Gud, det allerhøieste Væsen, hvilede efter at have fuldendt sit Mesterværk. O derfor bør ogsaa jeg anvende særdeles Omhu for at høitideligholde samme efter Dit Ønske, almægtige Skaber! Hverdagsforretningerne vil jeg lægge tilside, saa at hverken mit Legeme eller mine Tanker beskjæftige sig dermed, hvorimod jeg ikkun vil vende min Hu til min Sjælesfred, min aandelige Fuldkommenhedstilstand; jeg vil ruste mig med Tillid til Din uendelige Fadergodhed og glemme hver en Sorg, som i Ugens Løb har søgt at rodfæste sig i mit Indre; jeg vil læse Bogen for alle Bøger, den hellige Skrift, af denne stræbe at forstaae Din Villie og overhovedet tænke over mine Pligter, dem jeg bør opfylde for at være værdig til at kaldes et Fornuftvæsen, skabt i Guds Billede. Men de tilladelige Udspredelser, Fornøielser og Bederqvægelsjer, der styrke Sindet, der indgyde Mennesket Liv og Glæde, der gjøre ham modtagelig for alt Godt og Skjønt — o ogsaa dem vil jeg ingenlunde afholde mig fra at nyde, med et reent Sindelag, tilfreds med Gud, med mig selv, og med Verden. Jeg vil fryde mit Syn ved de pragtfuldt smykkede Enge, lytte til Fuglenes Sang, til Menneskenes Jubel, og føle mig henreven af Kjærlighed til Dig, o Skaber, idet

o Skaber, idet jeg glæder mig over det Skabte. Da opfyldes hiin store Prophets Udsagn, som i Dit hellige Navn forkynder os: „Naar Du kalder Sabbathen en Fryd, fejrer Guds Helligdom, fejrer den ved Hvilen, fjernet fra Verdens Larm; naar Sjelen er blottet for tomme Duffer, Munden for tomme Taler — o da finder Du Fryd hos den Evige.“

Understøt mig, o Almægtige, i mine fromme Forsæt! Ruttre mit Sind, saa at det alene tilhører Dig! See med Velbehag ned paa min Hvile, og gid jeg da maa tjene Dig i Sandhed og Oprigtighed. Amen!

3.

Løvet være Du Evige, min Gud, Verdens Konge, Du som hidtil har holdt mig i Live og skjænknet Dine Skæninger saamange glæderige Timer. Vel har Du ikke indrømmet alle Dine Børn lige Deel i denne Verdens Gøder; thi medens Enkelte leve i Rigdom og Overslod, er det faldet i Andres Lod at maatte kæmpe med Modgang og Trængsel. Men skulde vi ikke af denne Forskjellighed, der muligen for Mange kunde synes at stride mod de øvrige albise Verdensindretninger, netop kunne udlede et Bevis for, at bort egentlige Liv ikke er denne Verdens, men at det er vor sande Bestemmelse at tilkæmpe os en højere Salighed i Dit uforgængelige Rige? Et Hjerte, der i sand Tro glad kan hæve sig op til Dig, o Gud! svæver blidt hen ad Livets Volgegang og lædster sin længselsfulde Torst ved den evige Fornøielses udtømmelige Kilde. Dette føler jeg i Særdeleshed paa denne Dag, paa den til Hvile og Hellighed indviede Sabbath, hvis venlige Dagslys tilvinker mig som en Straale af hiin Evighedsfol, under hvilken de slittige Arbeidere udhvile efter fuldendt Dagværk og nyde Frugten af deres Sæd. Ved denne Tanke binder min Tilværelse hoit Værd, min Sjel udsones med alle Gjenbordigheder, der i Ugens Lob have ramt mig; Dagens Hvitidelighed, der indgyder mig disse Tølelser,

udøver sin Magt over alle mine Forhold og lader mig see Alt i et rosenfarvet Skjær, som gjennemtrænger mit Indre med Salighed og Tilfredshed. Derfor vil jeg strax ved denne Dags Frembrud istemme den betydningsfulde Sabbathsang og sige med Psalmisten: „Det er skjønt at takke Herren, at lovsprise Dit Navn, o allerhøieste Væsen! om Morgenen at forkynde Din Blisdom, om Aftenen Din faderlige Godhed. Herre, Dine Værker opfyldte mig med Glæde, Dine Gjerninger med Fryd! Hvor stor er ikke Din Daad! hvor dyb den guddommelige Tanke! Den Ufornuftige seer det ikke, den Letsindige er ikke istand til at begribe det.“ — Disse hellige Toner vil jeg idag fornemme i Naturens stille Virken og i alle Skabningers muntre Liv; ogsaa Træets saftige Frugter og Markens rige Ar tage Deel i min Sang. O! jeg forstaaer dens Lyd, jeg er gjennemtrængt af de varmeste Taknemlighedsfølelser. Din Verden, Allgode Gud, er for den Fromme ingen Jammerdal; den er et Tempel for sande Glæder, for virkelig ædle Fornøielser, naar Fornuft og Dyd ere Menneſkets Eiendom. For denne Eiendom vil jeg kjæmpe, jeg haaber at vinde den ved Din Godhed. O oplys mit Liv paa denne hellige Dag, og lad mig finde Tilfredshed og Lykke ved Tanken om Dig og Dine ophøiede Egenstaber! Amen!

4.

Jeg veed, hvad der behager Dig, min Gud! Den hellige Prophet Micha har kundgjort mig det med følgende Ord: At øve Retfærdighed, at vise Kjærlighed til Dyd og føre en from Vandel! Det være derfor idag min ivrigste Stræben noie at indpræge denne Forſkrift i min Sjæl; derpaa skal mit Sind være rettet, naar jeg idag forsamler mig med Brødre og Søstre til fælleds Andagt, naar jeg ved min Lystvandren skuer de underfulde Kræfter, med hvilke Du leder Naturen, naar jeg seer Træet bugne af Frugter, Kornet opdyngtet paa Markerne, og Menneskene

nyde Godt af Jordens øvrige utallige Frembringelser. — Dog — kunde jeg endvidere maaskee spørge — er det lutter oplivende Syner, der møde mig paa min Vandring? vil Diet ikke see et Billede paa den fremrykkende Død, naar Naturens skønne Frembringelser henvisne, naar den blidere Atmosfære fortrænges af uhyggelige Nordenvinde, naar Solen skjules for os ved Taage og Skyer, og Stubben staaer øde paa den tilforn saa frugtbare Ager? Vilde disse Indtryk ikke svække min Glæde og nedbøie mit Sind? — O nei! det er kun Blendværk, fostret af Sandser, der vilde smigres. Hvad jeg Kortsynede kalder Henvisnen, Tilintgjørelse, Død, er egentlig det første Skridt til et nyt Liv, for at forberede Naturen til ny Gjenfødelse. Ophøiede Skaber! hvor er det muligt tilstrækkeligt at beundre Dine Værker? Ved Dit blotte Ord bleve Verdenes skabte, og efter Din Villie virkede hver en Gjenstand til sin Bestemmelses Maal. Saa smilede og Naturen paa Dit Bud, og paa Dit Bud forsvinder atter dette Smil. Men ikkun for Sandserne er Livet forsvundet, og usformærket virker et nyt Liv i Naturens Indre. — O, paa samme Maade forholder det sig med Menneskets Død. Det Aandelige i ham synes forsvundet, men skjult for vore svage Sandser virker det i en høiere Sphære. Derfor vil jeg ikke bæve for Dødens Komme, og er det Din hellige Villie, alvise Gud! at kalde mig bort fra dette Liv, da vil jeg tillidsfuld følge Dit Bud, og i min Vandring fra denne Jord finde en høiere Salighed.

Gid saadanne Betragtninger maa være velgjørende for mig paa denne Sabbathsdag, gid de Tanker, der ellers hos Mangen kunde virke nedslaaende, maae opmuntre og lykkeligjøre mit Sind. Dertil indbyder os den venlige Hviledag, paa hvilken jeg har lagt enhver trykkende Byrde, enhver daglig Forretning tilside, for at jeg, oprømt i Sind, kan hengive mig til Dig og Din hellige Tjeneste, og, styrket paa Legeme og Sjæl, samle nye Kræf-

ter til med Glæde at opfylde de Pligter, den kommende Uge kalder mig til at udføre. Amen!

5.

Vinterens Kulde herster døsig over Sletten, og sneedækt ligger den tilforn saa frugtbare Kornmark. Naturen hviler for at udvikle de ufuldkomne Spirer, den indeslutter i sit Skjød, paa samme Viis som jeg idag nyder Hvilen, for at uddanne og forædle mig ved Kundskab og Eftertanke. Vær Du, o Gud! mig en skjærmende Leder paa Livets slibrige Bane! Vig aldrig af mit Hjerte, for at jeg ved enhver fristende Tanke kan have Dig nær! O hvor forsigtig maa jeg ikke være, naar jeg vil undvige de utalige Klipper, der true mig paa Dydens Vej! Hvor ofte har Mennesket ulyksalige Timer, i hvilke Synden bemægtiger sig ham saaledes, at han uagtet al sin Modstand ikke formaaer at bekæmpe den! „Menneskets Hjerte er jo slet fra Barndommen af“ og lever i en bestandig Kamp med sandfælsige Tilbøieligheder og Lidenskaber. Men derfor kommer Din Naade vor Svaghed til Hjælp. Ere vi kun betænkte paa at gjøre os Dig værdig, da forlener Du Villien med Kraft; og den gode Sæd vil omsider frembringe en rig Høst: thi Du, Almægtige, er nær alle dem, der søge Dig, alle dem, der i Sandhed paakalde Dit Navn. Gives der end ingen Retfærdig her paa Jorden, der altid monne handle Ret og aldrig synde, saa lader dog hverken den hellige Skrift eller Historiens Begivenheder os nogen Tvivl om Tilværelsen af fromme Helte, som ved deres Kamp og Seir over den indre Fjende have givet os Beviser paa Dydens Magt og saaledes staae som Mynster for os, at ogsaa vi skulle stræbe efter sliig en Seirskrone, hvilken vi med Din Bistand ogsaa sikkert ville vinde. O gid jeg maatte blive et saadant Mynster for Andre! Gid jeg, mit Forsæt tro, ved alle den kommende Uges Handlinger og Foretagender heldig maatte kunne modstaae Egennyttens og Vrens falske Tillokkelser, Hadets og Mis-

undelsens usle Gjøglebilleder! Jeg er rolig og frygter Intet; thi Du, o min Fader og Beskytter, veed hvad der gælder mig, og hvad Du tilskikker mig, er visseelig til mit Held. Inderlig Tak opsender jeg til Dig for de Belgjeringer, der i den forløbne Uge ere faldne i mit Lod, at Du har givet mig Midler til at forskaffe mig Føde og Klæder, Huusly og Varme i kolde og besværlige Dage, at Du ikke har ladet mig komme i Fristelse, mere end fornødent var til at styrke min Sjæl og forbedre min Tænkesmaaede. Lad mig idag frydes ved Din Herlighed, og stedse finde meer og mere Leilighed til at prise Dit hellige Navn i al Evighed. Amen!

For Paaskefesten (חֹדֶשׁ אֶן).

I.

Med et glad og taknemligt Sind feire vi idag Minde om de Belgjeringer, som Du, almægtige og alretfærdige Gud, for mangfoldige Aar siden, paa denne Tid, har udviist mod vore Forfædre. Som Du, alvise Gud, forkyndte det for vor Stamsfader, Patriarken Abraham, maatte vore Fædre en lang Tid hensmægte i ægyptisk Slaveri. Da gik Du frem med den Retfærdighed, Du lader vederfares den Undertrykte, som haaber og troer paa Dig. Du sendte Frelse da alt Haab næsten var forsvundet, da den Lidende var Fortvivlelsen nær. Vel er den menneskelige Indsigt for svag til at finde den rette Sammenhæng ved Dine Undergjerninger; men ved Troen opklares Meget af det, Forstanden ikke formaaer at begribe. Og i Sandhed! hvad vi formaae at begribe, det er Storheden af den Belgjerning, Du da har viist det israelitiske

Folk, en Velgjerning, der virker velsignende paa dets Efterkommere i tusinde Led. Frihed er ethvert Menneskes kosteligste Gode. Ulykkelig er Den, der har mistet dette Kleinodie, og som henlever sine Dage i Fængsel; men endnu ulykkeligere er det Folk, der sukker under Slaveaaget, hvis aandelige Kræfter og Anlæg ikke kunne udvikle sig og som, nedbøiet og undertrykket, synker i en Tilstand lig Dyrets. I sin Nedværdigelse tragter det ikke efter Andet end hvad der kan lette dets sørgelige Tilværelse, hvad der kan forsikke Legemet nogen Glæde og Bederqvægelse. Dyden derimod er sædvanlig svag i Slavens Gemyt; hans Hjerte kjender Intet til Edelmødighed; hos ham ere alle hjærlige og ægteskabelige Baand opløste og tilintetgjorte, og Navnet Fædreland, med alle de dertil sig knyttende ædle Egenskaber, er ham fremmed. Men det israelitiske Folk havde Du, o evige Gud! kaldt til en høiere Bestemmelse og benævnet Din forstefødte Søn; derfor lod Du det gaae ud af Egypten til legemlig og aandelig Frihed. Denne Frihed var naturligen en Betingelse for at opnaae det store Niemed: „at blive Dig et Præstefolk“ (2 Mose B. 19, 6), og at udbrede Kundskab om Dit hellige Navn iblandt Jordens Folkeslag; thi fra Læren, som Du i hiin Tid har aabenbaret, udspringe Jordbeboernes Troessætninger. — Sol, Maane og Sjerner bevæge sig efter evige ubekjendte Love; Dyret følger blinde, uimodstaaelige Drifter og afhænger af det Indtryk, de ydre Gjenstande udøve paa det; Mennesket alene er ikke ganske underkastet disse Love, det kan handle med fri Villie, det kan tænke, sammenligne, vælge; det kan beregne Følgerne af sine Handlinger, og ifkun gjøre hvad det anseer for Ret, slye hvad der er Uret. Men for at ikke sandselig Ufuldkommenhed skal lede os til det Sidste, derfor har Din guddommelige Naade nedladt sig til Menneskeslægten, og ladet denne erfare Din hellige Villie: „See — hedder det i Skriftens Bog — Jeg forelægger Dig Livet og Døden, det Gode og det Slechte: vælg da Livet“. — O Gud! lad disse

Betragtninger paa denne Høitidsdag, som vi kalde Frihedens Fest, styrke os i Dyd og Rettskaffenhed! Lad os erkjende vor Værdighed, som Mennesker, som frifødte, som med fri Villie begavede Væsenere, bestemte til evig Saelighed ved et reent og gudsfrygtigt Levnet. Og som Du engang har løst vore Forsædres Pænker, saa befrie ogsaa os fra Syndens Trælleaag! Amen.

2.

Evige almægtige Gud! som en algod Fader opdrager og belærer Du Menneskene ved mangfoldige saavel glædelige som sorgelige Tildragelser, hvorved Du bidrager til deres Lykjalighed ikke alene i dette Liv, men fornemmelig i det andet og bedre. Med Glæde bringe vi Dig vor Tak paa denne Jesdags, som i den hellige Skrift kaldes det usyrede Brods Fest, Foraarets Fest, Overskridelsens Fest.

Da Du kjender Menneskenes Sind, og veed hvor tilbøielige de ere til at lade Dine Velgjerninger upaaagtede og formedelst Mængden af de synlige Gjenstande at glemme det Uhyulige, har Du givet os sandselige Erindringsmidler, Ceremouier og Skikke, der ofte skulle minde os om hvad vi have at troe og haabe. O, maatte vi dog ikke ringeagte Dine hellige Befalinger, eller udøve dem uden at tænke derved! Maatte det dog staae klart for vor Aand, at hvert et Ord i Din hellige Skrift er betydningsfuldt! Festen, som vi feire idag, minde os om, at vi skulle løsribe os fra sandselig Lyst og paa vor Vandring gjennem Livet ikke nedtrykkes af Overdaadighedens Byrde. Som vore Forsædre, der vidste, at de gif det forjættede Land imøde, et Land, der vilde forskaffe dem større Lykjalighed end Egyptens Skatte, saaledes lad ogsaa os ifkun trakte efter det Rødtørstige til Livets Reise. Lad os af Din faderlige Haand med Glæde modtage jordiske Goder, selv om de ere blandede med nogen Bitterhed; og om end vort Liv formørkes ved mange Lidelser, maae vi dog ikke glemme, at vi gjennemgaae en Prøvel-

festid, og at Du under Savn og Smerte vil føre os gennem denne Orken ind i det forjættede Land hiinsides Graven. Du lader os aldrig ganske forsvinde, og naar Haabet synker, bereder Du os en Forløsningsfest. Som vore Fædre nøde Festens Offer efter Dine Forrifter, omgivet af Huusfolk, Venner og Naboer, paa samme Maade ville ogsaa vi villigen dele denne Jords Glæder med vore Medmennesker, Guds Born og vore Brodre. O, maatte vi dog aldrig glemme, at vi intet blivende Sted have her paa Jorden, at vi til enhver Stund maae være færdige til den store Rejse, til at bestige Herrens Bjerg, hvorhen kun De komme, der vandre redelig og handle rettelig. (Psalme 15). Maae vi end hernelde ofte nyde vort Brød, blandet med Taarer og bittert Bemod, saa være Din Forjættelse vor Trost, at evig Salighed venter den Fromme og Gode hifset i al Ewigbed. Amen!

For Pintsfesten (חג השבעות).

1.

Da Israels Folk var bleven løst fra Trælleaaget og drog ud for i Frihedens Tilstand at erhverve sig Livets høiere Goder, da savnede det endnu den skønneste Prydelse: en Lovgivning, en Religion. For at en saadan kunde blive det til Deel, var det, at Din Guddommestædet, — som det hedder i den hellige Skrift — nedlod sig paa Bjerget Sinai, og i ti Sætninger aabenbarede Folket den hellige Lære. Denne Aabenbaring, o algode Fader! har overbevist vore Fædre om Dine Lærdommes Sandhed og store Værd; den har givet dem en fast Tro paa hvad der forkyndtes dem af Din Tjener Moses, hvem

Du udkaarede til det ophøiede Hverv at være Din Viljes Tolk.

Endnu den Dag idag ere de Bud, der løde fra Sinaibjerget, lysfende Stjerner for de fleste Folkelag i Verden. Alle ansee dem for hellige, Alle erkjende, at de saa at sige ere udtalte af Guds Mund. Og ere end Tablerne gaaet tabt, hvori hine Ord vare indgravne, saa har dog Sandhedens Stempel indpræget dem i hvert fornuftigt og dydigt Menneſtes Hjerter. O gid vi stedse maae blive Sandheden troe! gid Din Lære, o Gud, stedse maae forblive et Arvegods i Israels Stamme! gid vi mere og mere maae blive overbeviste om vor hellige Religions Sandheder, og naar vi paa Grund af vor Tro leve i trykkende Forhold, gid vi da tilfreds maae underkaſte os Savn og Smerte, af Kjærlighed til Dig, o Gud! Maatte Din Lære være os en Trost i Nøden, maatte den forædle og bellige vore Glæder, ſtaffe os vedvarende Tilfredshed, Munterhed, Belyeren, og styrke os i Udøvelsen af Dyden! Den ſalige Følelse at være Din guddommelige Kjærlighed værdig, hæve os over alle jordiske Lidelfer og opfyldte os til enhver Tid med Glæde og Beroligelse. Amen!

2.

Det er Religionens Feſt, vi feire paa denne Dag — Religionen, Belfignelfen fra Himlen, udødelig, lig Gud, dens Stifter. Salig er hver Sjæl, der gjennemtrænges af dens Lys, hvert Gemyt, i hvilket den har udbredt ſine velgjørende Straaler. Religionen er Oprindelfen til Dyden, Kilden til vor Ro, vor Tilfredshed, vor indre Fred. Har Du end, o algode Gud! ved at forlene os med Fornuft, paatrykt os et helligt, et guddommeligt Stempel, vilde denne dog ſikkerligen være faret vild paa mangfoldige Maader gjennem Livets ſtore Labyrinth, naar ikke Dit Aabenbaringslys havde tjent den til Leder. Havde Du ikke forkyndt os Bibelens hellige Sandheder, hvorledes ſkulde da vi ſbage Jordens Born være komne til hiin faſte

Tro, der, støttet paa Guddomsord og stadfæstet ved Fornuften, beskyrker vort Sind mod urolig Tvivl, giver os Kraft i Smerte, Mod i Fare, Haab i Nød og Kummer, og overhøved aabner os en trosterig Udsigt til Din faderlige Naade? Ja, i Sandhed! Religionen er vor bedste Læder i Modgang, vort bedste Værn i Modgang. O, gid vi stedse maae forblive trofaste i Religion og Dyd! Gid vi aldrig glemme, at alle Livets Baand sønderrives, naar vi ikke indeslutte Gud i vore Tanker! Gid vi alle maae være — som Propheten siger — et Folk, der har Guds Lære i sit Hjerte. Gid vi altid maae føre et helligt Liv, fri for slette Lyster og Tilbøieligheder, som det hedder i Skriften: „I skulle være hellige, thi jeg, den Evige, Eders Gud, er hellig.“ Amen!

For Nytaarsfesten (ליל חמשה עשר).

I.

Almægtige Gud, alle Ting's Skaber og Opholder! Der forgaaer ingen Dag, hvilket jo frembyder mig rigelig Anledning til at tænke over min Stilling og over Fremtidens mulige Tilskikkelser; men fornemmelig er det den Dag idag, da et nyt Livsaffnit i min jordiske Løbebane tager sin Begyndelse, der opfordrer mit Sind til alvorfulde Betragtninger. Hvi kunde jeg være ligegyldig ved Jødetrædelsen i et nyt Aar, om hvilket jeg ikke kan ane, hvad det maatte bære i sit Skjød? Paakommer mig end en uvilkaarlig Skjelven ved at træde for Din Domstol, alretserdige Verdensregent, da indgyder Tilliden til Din ubegrænsede Naade mig atter Ro og Fatning. Kun hvo der udsletter Gud af sine Tanker, har Grund til ængstelig at

bæbe for sin Dommers Strengthed; men den der stadig erindrer sig, at han er skabt i Guds Billede, den der overeensstemmende hermed indretter sine Handlinger og sine Tanker, den der med Hengivenhed seer op til Verdenssty-
 reren, — for ham er Dommers Dag ikke skrækkelig, og Marskiftet intet piinligt Dieblit; og selv den, der har en god Billie, men er svag og feiler, kan tye til den guddommelige Raade. Med disse trosterige Tanker træder ogsaa jeg idag rolig for Din hellige Throne, og erkjender, at Du ingenlunde vil bestemme Noget over Dine Born, der ikke er til deres Bedste og sande Gavn. Hvi skulde jeg ikke trygt kunne bygge paa Din Langmodighed og Billedighed, da Dit eneste Siemed er at forædle vor udsødelige Aand, og Du ikkun af den Grund lader os lide Gjenvordigheder, for at vi skulle lære at indsee Jordelivets Tomhed og Intethed, og derved opdrages til det Hoiere og Himmelske? Herre! Du kjender mine Tanker, og veed at jeg bestræber mig for det Gode, at det er min alvorlige Billie at handle fromt og dydigt; og er jeg end ikke stedse forblevet mit Forsæt tro, har endogsaa ofte min Svaghed overvældet mig og min rene Tænkemaade forladt mig, saa veed Du dog tillige, o Gud, hvorlunde jeg angrer mine Feiltrin. O algode, evige Væsen! Du forjmaaer ikke et brudt Hjerte, som jeg bringer Dig til Offer; Du vil gjengive mig det reent og fornyet ved det nye Aars Begyndelse; Du vil indgyde mig en Straale af Din rene Aand og opflamme mig til Dyd og Hellighed; Du vil give min Billie Kraft og styrke den mod Lidenkabens og Sandhelighedens Magt; da vil min Vandel være uden Synd og mit Liv være lykkeligt. O, Fader og Herster! optegn mit Navn i Velsalighedens Bog og lad Din Velsignelse ledsage mig paa Evighedens Bane. Lad mig leve saalænge her paa Jorden, at det er mig muligt fuldstændigere at uddanne mit aandelige Væsen, saa at jeg ikke behøver at ængstes for Dødens Budskab, men meget mere af Dig, o Allerhøieste! kan modtage Dydens Køn, og i Din frydsfulde

Nærhed nyde et stedsebarende, saligt Ophold, befriet fra Støvet's Baand, luttret i det Mandeliges rene Sphære. Amen.

2.

Store, barmhjertige Fader! Med sønderknuust og ydmygt Sind træder jeg for Dit Ansyn og beder angerfuld om Tilgivelse for de Synder, jeg har begaaet, saavel med Forsæt, som i Letsind og Ubetænksomhed, saavel i Tanker, som i Ord og Gjerning. Tilgiv min Svaghed, o Albarmhjertige! og reis mit sunkne Mod. Du, som finder Velbehag i Menneskenes Bod og Bedring, gid jeg for Fremtiden maa føre et Dig velbehageligt Liv, og gjøre mig værdig til Din Kjærlighed. Fra denne Stund af vil jeg stedse have mit bedre Jeg for Die, gjøre min Sjæls Adel til Hovedsag i Livet, fjerne mine Feil og styrke mig i Dyden. I Omgang med mine Medmennesker vil jeg stræbe saa meget som muligt efter at være gennemtrængt af et ædelt og guddommeligt Sind. Det skal ikke være slavisk Frygt, der bevæge mig til fromme Handlinger, men Overbeviisningen om mit Forhold til Gud, det allerhelligste Væsen, og Tanken om mit tilkommende Liv. Hverken Frygt for Straf eller Haab om Belønning, men alene Længsel efter at blive fuldkomnere og komme Gud nærmere, skal være Driveffedren til mine gode Gjerninger. O gid jeg stedse maa være gennemtrængt af disse Følelser! gid jeg stedse maa have den rette Indsigt til at vælge det Gode, og stedse have Kraft til at gaae i mig selv, og skue i mit eget Indre med Sandhed og Alvor! For Dig, o Herre! lyser Natten som den klareste Dag; Du har udforsket mig og kjender mine Tanker og Følelser; Led Du mig paa rette Spor og før mig paa Retfærdighedens Veie. Trostigen haaber mit Hjerter paa Dit Løfte: Du befrier Israels Folk fra alle dets Synder. Amen!

3.

For hvert et Menneske flaaer engang — tidlig eller sildig — den alvorfulde Stund, da han bringes til at vaagne af sin Dvale og ledes til stille Eftertanke over sig selv, over Livet, over Sjelens uundgaaelige Skjebne hiinsides Graven. Da studser han; hans dunkle Blik stirrer ud i det Fjerne, og det store Spørgsmaal paatrænger sig hans Gemyt: Hvorfor er jeg dog her paa Jorden? Hvad vil der blive af mig efter Døden? Der maa visselig være noget Andet, hvortil jeg egentlig er kaldet; og blot at arbejde og fornøie mig, lig Dyrene, kan ikke være fornuftige Væseners Formaal.

Vee det Menneske, hos hvem slige Tanker først da opstaae, naar han er bleven svag og mæt af Dage, naar ingen Fornøielse her paa Jorden mere kan forskaffe ham Glæde. Han hengiver sig da saare let enten til falsk Andagt og Sværmeri, eller til Modløshed og Fortvivlelse. — Derfor vil jeg tidlig omvende mig fra mine Synder. Du, o alvise Gud! har af den Grund paalagt os Bods-dage, og foreskrevet denne hellige Høitid, paa hvilken vi skulle beskæftige os med vor Sjels Belfærd; thi Du veed, at vi kun ere Støvets Børn, og at denne Jords Sysler og Beskæftigelser saa ofte hindre vort frie Blik til Himlen. O Gud! jeg vil tidlig erindre, at Omvendelse skal være hele vort Livs stadige Formaal, at hele vort Levnet skal være en Tilbagevenden til Ustyld og Sjelerenshed. Du seer barmhjertig ned paa vore Ufuldkommenheder og Svagheder, og forstøder os ikke; men tilraaber os Propheten Jesaias's Ord: „Vender Eder til mig og I skulle blive hjulpsne“. Ja, o Fader! til Dig kommer jeg med Bevidstheden om mine Synder. Jeg kommer til Dig med det Forsæt, daglig at blive visere, forsonligere, taknemmeligere, menneskekjærligere, og standhaftigere i Dyd og Hellighed. „Jeg kommer til Dig,“ saaledes vil jeg engang udraabe i mit Livs sidste Diebliske. Naar mit Liv mørknes, naar mine grædende Benner forsvinde for mit brystne Blik, naar

Jutet mere staaer for mig, uden Ewicheden, naar jeg ikke har Andre tilbage end Dig, o Gud! da befaler jeg min Aand i Dine Hænder; thi jeg har tidligen søgt at omvende mig — min Sjæl har tidligen søgt at høre sig til Dig, Evige, Allerhelligste! Amen.

For Forsoningsdagen (יום כפור).

I.

Evige, albise Fader! Du har indviet denne Dag, hvilken vi nu feire som en hoitidelig Forsoningsdag, ved de Ord, Du i Oldtiden forkyndte for Israels Stammer: „Paa denne Dag vil jeg ogsaa forsone Eder; I skulle frigjøre Eder for alle Eders Synder og staae rene for mig, den Evige, Eders Gud!“ O! jeg ydmyger mig for Dig, Allerhelligste, og bønfaller Dig, at Du maa lade mig være besjelet af de reneste, dydigste og frommeste Jølelser, og ved Din Tilgivelse lette mit skyldbetyngede Sind. O gid jeg maatte vise mig værdig til at nyde Forsoning hos Dig, alretsfærdige Dommer! gid denne Dag maatte foranledige mig til alvorligt at undersøge min Vandel, og en oprigtig Anger frembringe sand og varig Forbedring i mine Tankers Retning, i min Opførsel og mine Gjerninger!

I Sandhed, jeg veed, at en streng Bod er nødvendig for at tømme mine Lidenstaber, for at overvinde mit Letsind og min Ligegyldighed, for at undertrykke min Egennytte, for at fortrænge min Taabelighed, for at tilintetgjøre min Svaghed, knække mit Overmod, afkaste min Forsængelighed, og overhovedet rense min Sjæl for de urene Egenskaber, der vansire den i høiere Grad, end

jeg pleier at tilstaae det for mig selv. Men jeg veed ogsaa, at den blotte Fasten eller den blotte Fremstgelse af Ord ikke ere Midler til at erhverve os Dit Velbehag. Kun hvo der anraaber Dig med et angerfuldt Gemyt, hvo der gjennemtrænges af Ordnes Sandhed og besjeles af fromme Forsæt, der udøve en sand og varig Indflydelse — kun han kan glæde sig ved Din Forsoning. Dette være derfor min Id og min Stræben i denne hellige Stund. Jeg bøier mit Hoved for Aandens Majestæt, jeg søger at hæve mit Gemyt til den høieste Sjelereenhed, og bortfjerner Tanken om alt Jordisk og Smaaligt. Og Du, o bellige Gud! vil da gyde himmelsk Livsfast i mine Arer, saa at jeg kan træde nyskabt ud af Din Helligdom, og en Efterklang af Din blide Raadestemme lyde for min Sjæl: „Jeg har tilgivet, som Du bønfalet mig om.“ Disse himmelske Ord ville ledsage mig paa min fremtidige Vandel her i Livet, og staae værnende ved min Side, saa at jeg ikke paa ny gjør mig skyldig i Synd, men lige til mit Livs Oplosning veiledes af Tanken om mit høiere Maal; og jeg kan da med Rolighed forlade den jordiske Kampplads, modtagende af Dig, alretfærdige og langmødige Gud, den Seirskrone, som Du tildeler de Troende, de Jordens Søner, der erkjende det Gode, oprigtigen ville det og standhaftigen udføre det. Amen!

2.

Herre, min Gud! barmhjertig og naadig er Du, uendelig er Din Godhed og Trost, Du tilgiver Misgjerninger, Forseelser og Synder! Ogsaa jeg har syndet og føler min Uret og mit strafværdige Sind, ogsaa jeg søger Raade og Tilgivelse for min Svaghed. Skjendt Du er en god, er Du dog tillige en retfærdig Hersker, for hvem intet Hyklari, ingen Persons Anseelse har noget Værd, og Du kan derfor ei behandle mig som uskyldig, naar jeg selv er mig min Skyld bevidst. Det er da min Trost, at det idag er den hellige Forsoningsdag, der minder os om, at

Du er en forsonlig Gud, at det er Din evige, uforanderlige Villie at benaade bodsferdige Syndere, hvis Du det er alvorligen at forbedre sig. I Bevidstheden om vor Svaghed og vore Feil kunne vi trostigt nærme os Dig, og sætte vor Lid til Din uudslukselige Kjærlighed. O gid alt Had og al Hevnsølelse mod vore Medmennesker ligeledes maa være udsluksket i vort Gemyt; thi kun naar vi iforveien have forsonet os med vore fornærmede Brødre og Søstre, kunne vi vente en ret Forsoning med Dig, o Menneskenes Fader. Og vor Stræben efter at forsones med Dig er ingenlunde forgjæves, thi Intet bringer os i nærmere Forbindelse med Dig, Intet er Dig til større Velbehag, end naar vi arbeide paa vort Livs Forbedring og vor Tankes Helliggjørelse. Uden Klage vil jeg taale de Under og Ubehageligheder, jeg selv har paadrøget mig ved mine Bildfarelser, idet de ere nødvendige Følger af disse, og jeg derfor ei kan vente, at de ved et Underværk pludseligen skulle forsvinde. Men jeg haaber fast, at Du, alvise Herster, vil lede alt til det Bedste. Forund mig Kraft, o almægtige Gud! lad Regentet ei udmattes, Landet ei fløves, saa at min Bøn maa være Dig til Velbehag, min Gjerning dydig og fortjenstfuld! Amen!

3.

„Det lakker ad Aften, Solen synker meer og mere, vi komme til Dine Himmelporte, almægtige Gud! Vi kaste endnu et længselsfuldt Blik mod det Guddommelige, til hvilket vi ønskede at hellige hele vort Liv. Men Livet her paa Jorden er ikke ene staabt til Tanke og Betragtning. Her maa vi handle i Troen, hviset skulle vi skue hvad der er Ret og glæde os ved himmelsk Lyksalighed. Førend jeg træder tilbage til Livet og dens Larm, hæver jeg endnu engang Blikket til Dig, allerhøieste Væsen! og beder Dig at nedsende mig Din faderlige Velsignelse, at jeg stedse maa hellige min Villie til dydige Forsæt, og at intet slet Exempel forføre mig eller aflede mig fra de

Gode. Lad den Læstefulde længe nok synes lykkelig i denne Verden, lad ham gjøre sig til af sin Lykke, lad ham lukke sit Hjerte for den trængende Broder, lad ham paa uretlige Veie forøge sin Formue — det være ingenlunde vor Sag at efterligne ham. Det vil lakke mod hans Livs Aften, hans Sol vil synke meer og mere, han vil staae for Dine Himmelporte og anraabe Din Barmhertighed ligesaa bønlig, som hans trængende Medskabning for-gjæves har anraabt ham i dette Liv. Naar Lidelser hjem-søge os, naar Smerter og Sygdomme angribe vort Le-geme, naar Armod nedboier os, og vi ofte staae uden Hjælp og uden Naad; naar vi plages af Hjertesorg, hvil-ken vi ikke engang kunne eller tør udtale; naar vi sukkende nyde hver en Mundfuld, og vort Leie vædes af bittere Taarer; naar vi miskjendes af vore Medmennesker, endog af dem, for hvem vi nære Agtelse og til hvilke vi føle os hendragne; naar Nøden henriver os til Handlinger, som vi selv misbillige, og Verden da ringeagter og ferdømmer os; ak! naar vi ere nær ved at fortvible, naar vi ikke see nogen Udvei mere, og den stræffelige Fristelse monne paakomme os at tvible om Din Algodhed og Barmhertighed — da, o alvise Fader! forlad os ikke i Nøden, og lad den Trøst staae levende for vor Sjæl: naar det lakker ad Aften, naar Solen synker og vi staae for Dine Himmelporte, da tager Du os i Din faderlige Baretægt, og vi ville finde Løn og Nydelse, der langt overgaaer alle Jordens Glæder og Forlystelser. Thi skøndt intet dødeligt Die har seet hvad der venter Dem, der ere Dig hengivne og troe paa Dig, saa overbevise os dog hele den alvise Verdensindretning, lige fra de uhyre Himmellegemers Gang og Virkninger, indtil det mindste Krybs Dannelse og Levemaade, at Din Godhed er ligesaa uudtommelig, som Din Wiisdom er ubegrændset, og at vi svage Jordens Børn ingenlunde ere istand til at fatte det hvieste Væsens ubegribelige Hen-sigter. Men vi troe og haabe paa hvad Dit hellige aa-benbarede Ord forkynder os, hvad vor Tænkning forviiset

os om: at himmelsk Lyksalighed venter Dydens Son, der her paa Jorden har kæmpet mod Modgang og Gjensvordigheder. Hisset ville vi gjenfinde de Kjære, vi her have mistet; hisset er et Gjensyn uden Skilsmisse, en Samværen uden Smerte, et Liv, forherliget ved Aandens Opsving til et høiere Maal, til Lyksalighed og Fuldkommenhed. O gid vort Liv her i Verden maatte hengaae som den Dag idag, ligesaa fri for Synd, ligesaa fjernet fra alt Jordisk og henvendt til det Guddommelige og Hellige. Vi ville da have Kraft til at slutte vore Levedage med samme Rolighed og freidige Bevidsthed, som vi ende denne høitidelige Dag, og vi udraabe med et tilfreds Sind Skriftens Ord:

Gud er almægtig og algod!

Hør, Isracl, Herren, vor Gud, er et eneste evigt Væsen!

For Lovsalsfesten (חג הסוכות).

1.

I fyrgethye Aar drog vore Forsædre om i den arabiske Ørken, hvor Intet uden uhyre Sandstrækninger trindtomkring frembød sig for deres Blikke, hvor intet Græsblad smykkede den ufrugtbare Jordbund, ingen Kilder ydede Forfriskning for de vansmægtende Tunger. Desuagtet lede Israelliterne ingen Nød. Du, Almægtige, sørgede for dem paa underfuld Maade. De byggede sig strøbelige Hytter, og Du, o Gud, vaagede over dem, saa at Ørkenens vilde Dyr ei foruroligede deres Leie. Som Minde herom er det, vi feire denne Fest, der indgyder os taknemmelige Følelser mod vor Skaber og Herre, Du, som sør-

ger ligesaabel for den Fattige i hans usle Hytte, som for den Rige indenfor hans stærke Mure. Ogsaa som Takkefest for Høsten høitideligholde vi denne Dag. Thi Intet fortjener vistnok større Beundring og Priis end den vidunderlige og ubegribelige Maade, paa hvilken af et lille Frøkorn er fremstaaet en skøn og frodig Plante, af den i Jorden nedlagte ringe Kornsaed en bølgende Kornager, der mætter tusind hungrige Munde. Du giver blid Solskin og velsignende Regn, Du har bestemt, at saalænge Jordfloden bestaaer, skal Saed og Høst ei forgaae. For Millioner Skabninger frembringer Jorden tilstrækkelig Føde: o gid jeg maa nyde Dine Gaver, saaledes som jeg kan forsvare det for Dig, den algode Giver! Tilfreds med hvad Du har beskaaret mig, vil jeg anvende Maadehold og Huusholderstshed, og fornemmeligen have til Hensigt at styrke det skrøbelige Helbred og de svage Kræfter, Menneskets Legeme er udrustet med; og har Du, o Fader, forlenet mig med en rig Høst, da vil jeg dog ikke letsindigen øde hvad der er mig givet, men udbrede saamegen Gavn som muligt og dele min Overslod med min fattige Medskabning. Da først bliver Festen mig til sand Glæde, naar jeg bidrager hvad der staaer i min Magt til at lindre Brødres Nød og forsøde deres Dage. Som et Sindbillede herpaa hedder det: I skulle tage Frugten af Træet Hador, Palmegrene, Myrther og Pilegrene og glæde Eder for Gud, den Almægtige. Thi ligesom disse fire Plantearter forenes til eet Maal, saaledes maatte ogsaa alle Hjerter forenes til sand Kjærlighed, til et noie Forbund med Dig, eneste, allerhelligste Væsen! Amen.

Bøn for Marsdagen efter Jerusalems Forskyrrelse (תשעה באב).

O hvilket føleligt Slag rammede ikke Israelliterne paa denne Dag! Med Bemod ihukommer jeg den voldsomt ødelagte Helligdom, hvor engang de fromme Troende fra nære og fjerne Egne samledes i andægtig Stemning, og glade feirede Høitiderne ved Takoffere og festlige Sange! Med nedbøiet Sind tænker jeg tilbage paa hiin Tid, da vi udgjorde et eget Folk, da vort Forhold indgjød andre Nationer Agtelse, vor Gudsdyrkelse Ærefrygt og Tillid; istedetfor at vi nu, adspredte over alle Jordens Egne, maae bede om Ly og Bolig og ofte møde Haan og Foragt. Kunde jeg vel forblive urørt ved Mindet om hiin Ødelæggelse, der fordrede saa mange af mine Forsædres til blodigt Offer og efterlod de Tiloversblevne i Elendighed og Jammer? Maa Hjertet ikke bløde ved alle de Grusomheder, hvilke ere udøvede mod mine Troesbrødre siden den Tid, de vare uden Værn og Beskyttelse? Hvorfor vrededes Du vel saa høiligen paa Dine Børn, retfærdige Gud? Hvorfor traf os saa haard en Skjæbne, saa skrækkelig en Smerte? O! det var Synden, den syndige Begjærlighed og de syndige Gjerninger, der dannede en saa vid Kluft imellem os og Din Barmhjertighed. Det gudelige Sind var vejet af Hjerterne og Lidenskabernes Magt traadt i dets Sted. Kun Bantro og Dvertro stred med hinanden om Overmagten, og Letsind og Broderhad bleve tilbage paa Valpladsen. Formedelt vore Forsædres Synder er altsaa denne Dag, den niende i den femte Maaned, bleven en Sorgens Dag for Israel, og en skrækkelig Advarsel for Enhver, der læser hine Tidens Begivenheder. Opfyldt er da Propheten Jeremias's Ord: „Paa Zion vil man pløie, som paa en jevn Ager, Jerusalem vil ligge i Ruiner, og Tempelhoeien blive en støvbeegroet Bakke.“ Men ogsaa den trosterige Forjættelse,

givet os gjennem Din Tjener Moses, er gaaet i Opfyldelse: „Sels naar de blive adspredte i fremmede Lande, vil jeg ikke foragte eller forstøde dem, og ikke ganske tilintetgjøre dem.“ — Og naar vi nu kaste et Blik paa os selv, hine ulykkelige Israeliters Efterkommere, tør vi da rose os af at have gjort saadanne Fremskridt paa Dydens og Rettskaffenhedens Vej, som Du med Nette kan fordre af os? O Du, Allgode! vilde saa gjerne lette vore Sorger, astørre vore Taarer og optage os i Trostab og Kjærlighed, naar vi kun med et trofast Sind vendte tilbage til Dig, og ved Dit saliggjørende Lys undersøgte vort Hjertes mørke Afkroge. O gid Du, vor Trost og vor Støtte, paa denne sorgfulde Dag maatte oplive mit og mine Troesbrødres Sind ved Tilskyndelser til det Bedre. Stedse vil jeg foreholde mig det lidte Tab, for deri at have et affrækkende Exempel, naar mit Hjerte skulde hænges til Letsind eller Lidenskaber, og istedetfor det ødelagte Tempel vil jeg bygge mig et Tempel i mit Indre, der ei er Udeltæggelse underkastet, og hvilket selv Døden ikke kan berøve mig; thi jeg vil tage det med mig hiinsides Graven, hvor jeg i Samqvem med Aandedødsener finder Hvile og Lyksalighed, og staaer nærmere ved min Gud!

Mindebøn for afdøde Slægtninge.

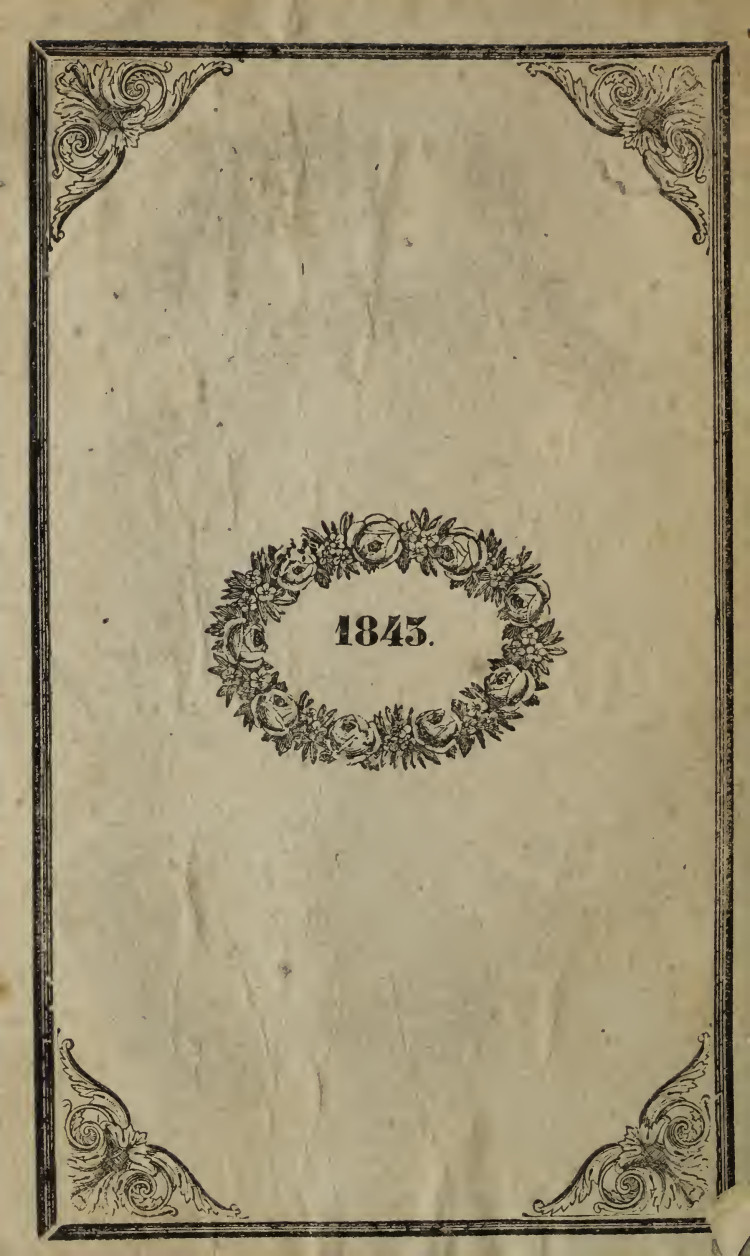
(מזכיר נשמות.)

Det var Din hellige Villie, almægtige Gud! at berøve mig min Fader, (min Moder, mine Forældre) og kalde ham (hende, dem) til et bedre Liv. En sorgmodig Stemning bemægtiger sig min Sjæl, naar jeg tænker paa, at den mig saa kjære Slægtning, der har viist mig saa

overbættets Kjærlighed og Godhed, der for min Skyld har lidt saamange Savn og Smerter, ikke mere vandrer her paa Jorden, og at jeg ikke nu, da min tiltagende Forstand først ret har lært mig at paaskjønne hine saa store Belgjerninger, kan vise min inderlige Taknemlighed. Dog! „Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet!“ Det er Din Viisdom, albarmhjertige himmelske Fader, der har foranstaltet det saa. O hör mit Hjertes Bøn, som jeg opsender til Himlen! Lad hine hedenfarne Sjæle, hvis stadige Omhu er gaaet ud paa at fremme mit jordiske Velværen, min evige Lyksalighed, ogsaa finde Naade for Dit Afsyn! lad dem hisset i Evighedens Rige og i Nydelsen af hellige Gøder finde Lønmen for deres fromme Wandel her paa Jorden! Et stille Bemod bemægtiger sig min Sjæl, naar jeg tænker paa Eder, I heden-gangne Sjæle. Men Bemod er ingen Lidelse, det er Sindets Oploftelse, forbunden med Længsel og salig Attraa. Bed Mindet om Eder levendegjør jeg mig Tanken om en allestedsnærværende Gud, om min Stræben efter at nærme mig ham ved større og større Fuldkommenhed, saaveljom Haabet om en Evighed og en udødelig Tilværelse. Var Tanken om vor Sjæls Uförgængelighed og om Guds uendelige Godhed til alle Tider levende nok i Menneffets Indre, da vilde vi see færre Beviser paa Let-sind, Forsængelighed eller Had, da vilde vi føle mindre Frygt for Dødens Budskab. Idag, i denne Andagtstunde, hvor jeg fornyer Erindringen om de kjære Forflarede, idag vil jeg gjøre mig fortrolig med denne Tanke. Du er den udødelige Gud, og jeg er Din udødelige Skabning. Du er algod, og vilde ikke forgjæves have indplantet os Længselen om et bedre Liv, naar Du ikke har villet tilfredsstille samme. Du er alretfærdig og vil ikke lade Dyden ubelønnet, eller den Fromme være ulykkelig og forfulgt. Ja visseelig! vi ere udødelige. Thi hedder det i Skriften: „Legemet vender tilbage til Støvet, hvorfra det er taget, men Aanden gaaer atter op til Gud, som har

givet os den". I Din Verden gives ingen Tilintetgjørelse, men kun Forvandling. Du har ikke kaldt mig tillive for denne Jordelivets korte Drøm, men faaret mig for Evighedens Rige. O min Skaber! Jeg vil bestræbe mig for at knyttes fastere til Dig og Din hellige Villie. Mine Feil og syndige Lyster vil jeg søge at afryste, og længselsfuld skue op til Dig, hvor jeg skal gjenfinde Alt, hvad Jorden har røvet mig. Ja, min Sjæl tørster efter Dig, levende Gud, naar skal jeg komme og skue Dit Ansigt? — Amen!

The page features a decorative border with ornate floral corner pieces in each of the four corners. A central wreath, composed of various flowers and leaves, encircles the year. The year "1845." is printed in a bold, serif font within the center of the wreath.

1845.